

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Etlar, Carit.; af Carit Etlar.

Titel | Title:

Arabere og Kabylere : Skildringer

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : Chr. Steen & Søn, 1868

Fysiske størrelse | Physical extent:

188 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

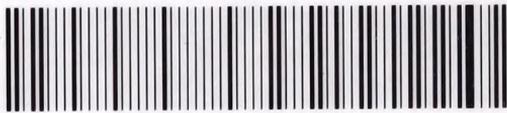
The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

28, - 173-8°

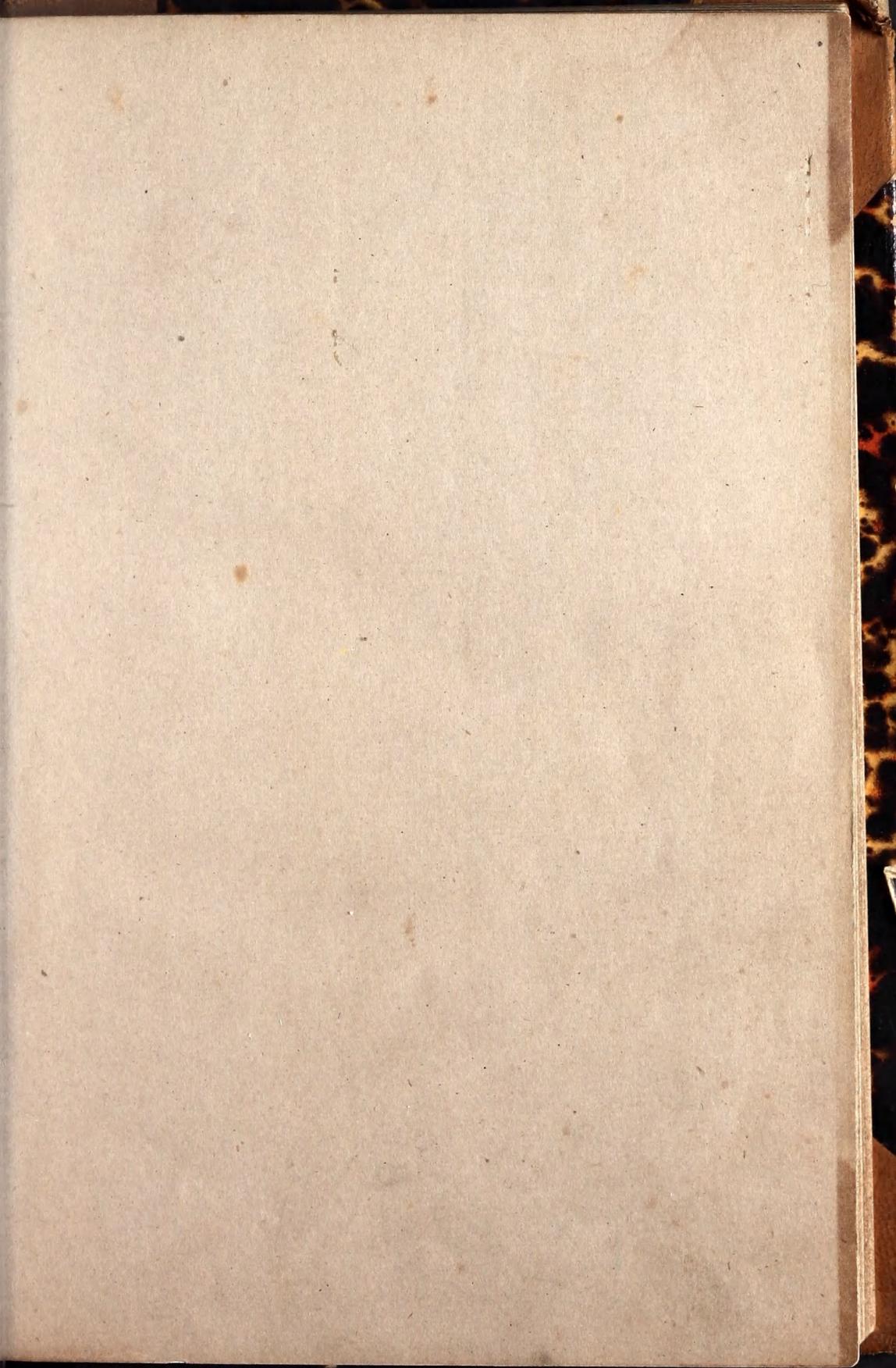
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 28 8°

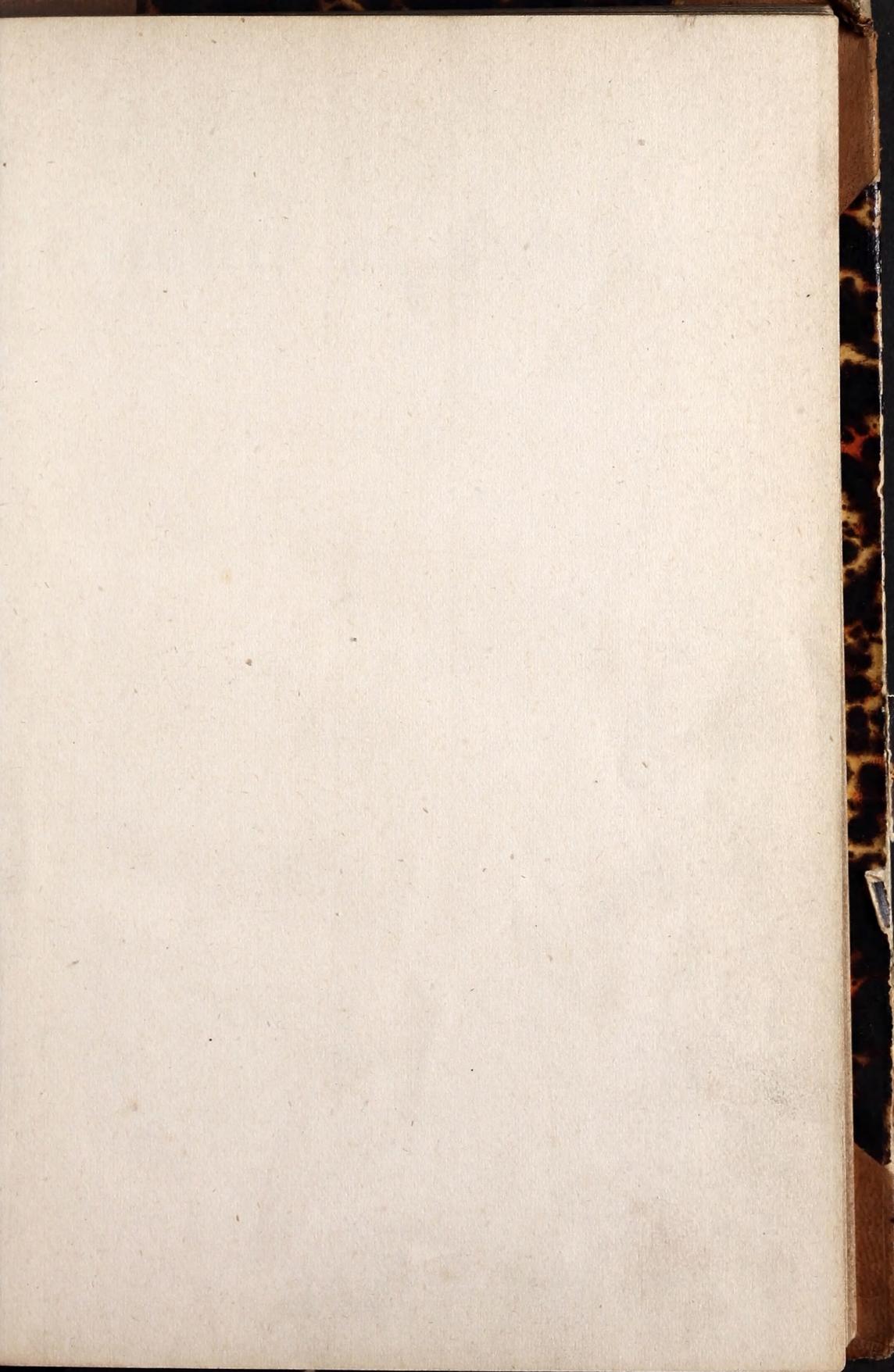

1 1 28 0 8 03699 5

+Rex

Arabere og Kabyler.

Skildringer

af

Carit Etlar.

Kjøbenhavn.

Chr. Steen & Søn's Forlag.

Thiele's Bogtrykkeri.

1868.

Indhold.

	Side
Nemours	1.
Mostaganem og Mazagran	21.
Dran	35.
Fra Dran til Dahra	71.
Landskabet Dahra	78.
Algier	106.
Kabylien	145.
Kabylernes Eiendommeligheder	170.
Sagn blandt Kabylerne	176.

1.

Mémours.

De gamle Danske begyndte altid deres Tog fra Nord til Syd. Lad os gaa den modsatte Veie: fra Palmen til Granen, fra Orkenen til Isen.

Det er Middelhavet vi seile hen over, Phoeni-ciernes Hav, Romernes Hav, Korsarernes Hav, det har seet Carl den Femtes overmodige Skarer flygte fra Cap Matifou, og hørt Grækernes Frihedshymne, da Kanonerne taug i Navarinobugten, det har været Balplads for mangfoldige Bedrifter, som Tid og Glemmel forlængst drog sit Forhæng over. Det synger endnu den samme dybe, brusende Melodi som i Scipios og Hannibals Tid, det pranger i Farver, som aldrig nogen Maler har mægtet at gjengive, det gynger og bevæger sig, selv i blikstille Veir, som en mægtig Kæmpes Bryst, der drager Ande i en rolig Søvn. Smaa, forte Wender og blaagraa Maager ligge og fiske paa Bølgerne. Af og til glimrer det hen over Havfladen som en Regn af Sølv: det er Stimer af

Sardiner, der forfølges af Thunfisken, de trænge sig sammen og presse hverandre op over Søen. Et Stykke bag ude komme nogle sorte, finnedede Kygge tilsynne, af og til stikker hele det yderste Parti af en mægtig Fiskehale lodret op over Havsladen, det er Delfinerne, som lege og boltre sig og følge efter Skibet. Men længere nede, saa langt borte, at Dampskibets Støi ikke naaer derhen, hæve sig nogle smaa, blaagrønne, halvbrunde Figurer over Søerne, dukke op og ned med dem, det er Skildpadderne, som det smukke Veir lokker op i Vandforkorpen. Der ligge de og faae sig en tryk, lille Søvn. Roer man stille hen imod dem med en Baad, lade de sig gribe om Benene og hale ind i Baaden. Saaledes fanges de, og det godmodige Dyr gjør ikke den ringeste Modstand, det siger blot „Ruf! Ruf!“ naar det kommer op over Vandet, hvilket efter Kyndiges Forklaring, i Dyrets Almuesprog skal betyde det Samme som: „Lad mig være i Fred, I Slynkler!“

Binden fover, Solen brænder, Dækket er glohedt. Matroserne have halet et Stykke af Fokken ned over Spillet, under dets Skygge ligge de og fortælle hverandre Historier, som Ingen troer paa. En lang, firfkaareren Person med store, bukkede Dienbryn og Smilehuller i Kinderne, er Mester for dem alle. Hans Ansigt er et Titelblad paa et Bind Uglspilhistorier. Han har bestandig Noget at more sig med. Gaaer han hen ad Dækket og seer en bleg, lille Pige, som Søen generer, standser han foran hende og udbryder med en inderlig godmodig og trøstende Stemme:

„Hvordan gaaer det, lille Tomsfru? Sa, endnu er det Ingenting, men vi bare til vi komme laenger ud, naar Søen rigtig kan faae Nap i os, saa skal De see paa Løier.“

„Det skulde De inte, Madam!“ siger han til en Anden, som sidder og holder Maaltid. „De skulde inte fortære saa mange af disse hersens Røddifer eller Rødbeder, hvad det er. De vil faae Ondt af dem siden, naar vi komme ud fra Kyften, og hun begynder at knalde paa for Alvor.“

„Faae vi godt Veir inat, lille Matros?“ spørger en Dame, medens han staaer tilrørs og af og til træder en sovende Skjodehund lidt paa Halen.

„Godt Veir?“ gjentager han, og trækker sine tykke Dienbryn iveiret. „Seer Fruen ikke, hvor lysrød Solen gaaer ned derovre, det betyder altid Storm i disse hersens Farvande, og faae vi Storm, saa slingrer dette gamle Skib, og ruller, saa man næsten ikke kan staa paa Benene.“

Disse og lignende Smaahistorier morede han sig med at kaste ud blandt de Reisende; ethvert Spørgsmaal besvarede han med Bebudelse af en ny Ulykke, og saa var der ikke et Ord fandt i alle hans Spaa-domme: Det hverken nappede os, eller rullede, eller knaldede paa. Natten var stille og maaneklar, Havet lyst og glimrede i de smaa Søer, som pladstede om Skibets Bov, af og til bar Binden en varm og duftende Aande ud fra Blomsterne paa Kyften. En uendelig Storhed, Fred og Hvile laa udbredt over Alt.

Nede i Randen af Horizonten kommer en Tartane tilsynne, arbejdende sig fremad ved Hjælp af to lange, spidse Latinerseil. Den har altid Vind nok og glider let og hurtig hen over Havfladen, som en Svane. Lasten og Hyttefadene ere fyldte med Fisk fra Malta og Neapels Kyster, Fisk, der glimre som Guld og Sølv i Daglyset, alle mulige Sorter Soddyr: Rokker, Helleflyndere, Thunfisk, Muslinger, Tastekrabber, Hummere, Professor Steenstrups Somunk, forfærdelige Uhyrer, som de, Schillers Dykker saae paa Malstrømmens Bund. Dermed drage de til Torvet i Dran, Algier eller Philippeville og gjøre god Handel.

Mod Sønder viser sig en blaa Linie i Horizonten, den synes at stige op af Havet, og træder bestandig tydeligere frem. Er det Damp eller Taage, er det en Sky eller en Række Bjerge? Det er Afrikas Kyst, det er Marocco, det gamle Mauritanien og længere mod Vest Numidien, som det hed i Horatses Dage. Paa den anden Side af Herkulesføilen have vi Tanger bag os, en maurisk By med en graastægget Pascha til Befalingsmand. Den ene Dag drog han ud for at indkræve Skat af Indbyggerne i Omegnen, men blev dreven tilbage af dem, lige til Stadens Porte. Dagen efter gjorde hans egne Krigsfolk Oprør i Byen og dreve ham udenfor Porten. Det er en By, der er tilfals, naar den blot kan finde en Kjøber.

Nede i Bugten mellem Algeziras og Gibraltar dundrede det som fjerne Kanonskud; det er Søen, som brøder sig paa den anden Side Klippen. Solen

falder lodret ned over det graa Fjeld, den sovende Leopard, Spaniernes hundredeaarige Bessammelse. Blomstrende Hvidtjorn, Cactus, Aloe, Oleander og Orangetræer, hist og her en enlig Daddelpalme dække Klippen og danne Spadseregange forbi den nye Kæmpesisterne, mellem den egenlige By og Fortet med dets Fyrtaarn. I disse Træer bo nogle historiske Ueber, hvis Antal for Diebliffet skal være indskrænket til syv, siden en Gartner, hos hvem de gjorde Skade, satte Gift for dem. Saaledes fortælles der. Det var ellers nok værd at vide, hvad det skulde være for en Gift, som man fik den kloge og mistænksomme Ueber til at tage i fri Tilstand.

Imorges, da vi seilede forbi Gibraltar, blæste Trompeterne oppe ved Bagttaarnet, nede fra Gaderne lod Janitscharmusik, to Gange gaaer Tappenstreg med Piber og Trommer igjennem den lange Hovedgade; mindre kan det ikke være.

„De lege Soldat,“ siger Spanieren ovre i Algeziras. Forresten forstaa de sig paa Andet end at lege.

„Det er de første Soldater, jeg nogensinde har seet,“ sagde en berømt fransk General, da Talen faldt paa Gibraltars Garnison.

„Hvad synes De bedst om hos dem?“ spurgte en Tilhører.

„Det jeg synes allerbedst om, er at England ikke har flere af dem,“ svarede Generalen.

Nu dukke de frem af Taagen disse fjerne Bjerge, Kalksteen og Sandsteen og blaaligt Marmor, deres

spaltede og taffede Toppe ere bevoxede med stridt Græs, der ligner Marehalm, og med smaa Buske af Bistepalmer, mellem hvilke den rødligge Klippegrund skinner igjennem. Hele denne Bjergkjæde og Eggen langs med Havet hører til Landstabet Tell, bag dette fortsættes imod Syd en anden Bjergegn, høiere og steilere, hvortil en Green af Atlasbjergene slutter sig. Det er Bjerglandet Sahara, der igjen indbefatter Store Kabylien. Fem og tyve Mile fra Kysten forsvinde efterhaanden Klipperne, Bjergene blive til Sand, Træer, Buske, Græsset bliver til Sand, til et andet Sahara, til Orkenens store, endeløse Flade.

Paa nogle Steder skraane Bjergene ligesom fløvede, lodrette ned mod Søen; sønderbrudte, nedrullede Klippestykker møde Diet i enhver Retning og danne en Vold foran Stranden; intet Tegns til Kultur, ikke et Træ, ikke en menneskelig Bolig, Alt er vildt, øde, nøgent. Havørnen og Ternerne kredse skrigende hen derover. Saaledes have de ligget henflængte, mørke og truende, fra den Dag, Herrens Mand hvilede over Vandene. Bærer en Storm fra Nord Søen ind mod Vandet, pidsker den Klipperne og kaster sin hvide Fraade høit op imellem dem, og vee da det Skib, der kommer Kystens Tænder for nær, eller som i den mørke Nat gjør et galt Bestik. I dag seilede det ude paa Havet, imorgen ligger et gnygende Brag, splintret imellem Klippestykkerne, de hvide Burnusser sværme om det, som Maagerne om et Vig, hente ind hvad de kunne

faae fat paa, og forsvinde med deres Rov imellem Bjergene.

Paa andre Steder træde Klipperne tilbage fra Stranden og danne dybe, seilbare Bugter. Det var Korsfarens, Fribytterens gamle Tilflugtssteder, der ankrede han for Stormen, der laa han i Skjul og lurede paa sit Bytte, som en Edderkop efter en Flue. Man oiner en sammensunken Ruin inde mellem Bjergene, et Spor af en Vold, det var hans Bolig. Der gjemte han sit Rov, der har den christne Slave trællet og sukket.

Den første By paa Algeriens Kyst er Nemours, hvortil Indseilingen betegnes med to store Klippeblokke, der et godt Stykke fra Land have sig lodrette op af Havet, firkantede, glattede, ligesom tilhuggede med Kunst. Henved tredive smaa Huse, en lille Kirke i gothisk Stil, et Torv, en Toldbygning og fremfor Alt et stort Kassehuus, — det er Nemours, en By, der kun er nogle og thve Aar gammel, bygget paa Ruiner. Indad mod Land gaaer en Ringmur omkring Byen, thi derindfra komme Beduinerne og Kabylerne. Oppe paa den ene Bakke seer man et gammelt spansk Fort i Ruiner. Bag Muren og Ruinen tegner sig i Baggrunden en Række takkede Bjerge, bevoxede med et sparsomt Græs; derinde knalder og slyder det bestandig, det er Araberens Musik. Alt har en graalig Tone, som ikke engang det stærke Sollys bringer til at svinde, Bjergene ere graa, Husene, Ringmuren, Ruinen og Araberen, som ligger og soler sig i det

varme Sand ved Stranden. Havnen er kun lille, usikker og given til Pris for Nordenvindens hele Valde; altid høie Søer, altid Brændinger, gjennem hvilke to nøgne Arabere bære den Reifende paa deres Skuldre.

Vi ere altsaa nu i Afrika, — man maa gjentage det, for selv at tro derpaa, — Afrika! Buggen for Hannibal, som bragte det mægtige Rom til at skjælve, Hjemstavn for tre eller fire Smaafyrster, der lige til Ludvig Philips Tid bragte alle Europas Herskere til at skjælve og tvang dem til Skat og ydmyge Gaver; Afrika, hvor man endnu ikke bygger Jernbaner af de gamle Ruiner, hvor Du idag møder de samme Mafyn, samme Sæder, samme Dragter, som den Dag, første Mosebog blev skreven, hvor den moderne Civilisation endnu ikke har udsløttet en eneste af Folkeslagenes Eiendommeligheder, hvor Videnskaberne blomstre, Bændettaen hersker, Hadet flammer, Bøffen knalder, hvor Alt er Liv, Ild, Brand, som den Sol, der gløder over dit Hoved, hvor Alt er gigantisk, fra Strudsen til Kamelen, fra Slyngeplanten, der har et Træes Tykkelse, til Aoen, der skyder sin Blomsterkrone femten Fod iveiret, hvor Du ved ethvert Skridt staaer paa et Blad af Fortidens Historie, hvor Du endelig seer Dig selv omgivet af Fortidens endnu levende Minder, mellem disse bibelske Tøder, disse mørke, gulbrune Arabere, med filtret Skæg og Dine, der gjennembore som en Kaardespids, Børn af Fyrster og Helte, der skjule deres Nogenhed i en pjaltet Burnus og krybe sammen i et Kjælderhul, medens deres Fædre thronede i Cordobas,

Sevillas og Granadas Paladser og gave Europa firehundredte Aar til at beundre deres Manddom, deres Klogt og Talent, uden at denne Beundring dog endnu har udtømt sine Superlativer.

Der var Fest i Nemours den Dag. Kloffen ringede, Folk strømmede sammen nede ved Stranden. Paa Damperen som laa udenfor, vidste Ingen, hvad det skulde betyde. En Baad gik fra Havnen med to Præster og roede op mod Skibet. Da de kom et Stykke fra Land, tog begge Præster deres bredsknyggede Hætte af og bleve siddende med dem i Haanden. De steg ombord, og nu løste Gaaden sig. En Herre kom hen imod dem, hilste paa dem, smilede til dem, det var Monseigneur Erkebispnen, som i disse Dage gjorde en Rundreise i Algerien. Vi havde haft ham ombord, uden at vide det. Hoiheden, Helligheden, skjulte sig i en almindelig Reises Kæppe.

Monseigneur var en smilende Mand med dobbelt Hage, røde Kinder, livlige Dine, der fortalte mere om Jorden end om Himlen; hans lange Lokker faldt ned over Skuldrene, men Krøllerne gik ud, da Taagen kom. Rubens har malet ham for lidt over 200 Aar siden, han hænger oppe i Moltkes Galleri, bekendt under det Navn „Munken.“ Da han slog sin sorte Kæppe tilside, var det som en Sol, der kom frem imellem Skyerne, Kæppen selv var foret med hoirodt Atlaft, indenfor viste sig en Slags Kofte, en Slags Knæbeenflæder, violette Silkestrømper i sorte, lakerede Sko med uhyre Guldspænder. Over Skuldren gik et kvarteers-

bredt, violet Skærf med lange og tykke Guldfryndser, over Skærfet hængte igjen en massiv Guldfjæde med et smukt cifeleret Kors. I denne Dragt saae han særdeles godt ud. Prægtigst af Alt var dog en mærk- værdig tyk Guldsignetring med en ægte Steen i. Ringen bar han udenpaa venstre Haands violette Silke- handske og stak den bestandig frem, som om det var en daarlig Finger, han var bange for at støde. I høire Haand holdt han en lille, tyk Bønnebog, ind- bunden, ligesom han selv, i violet Fløil.

Da de to Præster kom op paa Dækket, blev der gjort Plads for dem. Capitainen lod til at vide, hvad der skulde gaa for sig, og Præsterne knælede da, som efter et givet Tegn, ned foran den hellige Mands Fødder og kysede med Sver og Begjerlighed hans Haand, eller rettere sagt, Ringen paa Haanden. Der- efter reiste den Ene sig op, hævede sin Røst og sagde, at han skulde hilse saa flittig fra Menigheden og bede Monseigneur komme ind og læse en lille Messe for dem, i den nye Kirke.

Monseigneur kastede sit Blik paa Himlen, den saae yderlig melankolsk ud, og Vinden hylede, han saae paa Havet, Søen gik høit; han undskyldte sig og meente, at nu var der ingen Tid til at læse Messe, Skibet skulde ligestrax til at seile videre. Den høflige Capitain tilbød imidlertid at vente til Bispens Arbeide var forrettet. Altsaa steg han i Baaden, fulgt af Præsterne og en Gendarmeofficeer, som havde stillet sig

til hans Tjeneste og gjerne vilde være Maanen, der drog sit Lys fra Hellighedens Sol.

Da Baaden gik fra Skibet tog Klokkerne paa at ringe med forøget Kraft, da Bispen steg iland gave de sig til at kime, og Folk strømmede ud af Husene og stillede sig i to Rækker paa Gaden for at see og betragte. Alt her i Verden tjener jo Mængden til Skuespil, Lidelsen og Glæden, hvorfor da ikke det Nye: en Erkebisp med violette Handsker. Nu havde han taget sin trekantede Hat af og gik igjennem Rækkerne med en violet Silkefløils Kalot paa Hovedet, det var af Respekt for Menigheden. Alle saae, Alle stirrede efter Optøget og ombord paa Damperen stod langs med Skandsklædningen en Række skumlende Matroser, som hvistede hverandre spydige Bemærkninger i Øret. Ind i Kirken gik det med Store og Smaa. Klokkeren vedblev at kime som om der var Ild i Byen, den synger jo sin Lovsang og Rigsang med den samme Tunge. Det var umuligt for Mængden at faae Plads derinde, men de som bleve udenfor, tabte dog Intet derved; thi da Monseigneur var færdig og saae den tørstende Skare knuge og puffe hinanden for at komme frem, vinkede han med Haanden, steg op paa det øverste Trappetrin, og medens hele Mængden knælede med bøiet Hoved for hans Fod, tildeelte han dem sin og Himlens Belsignelse. Dermed var Forestillingen endt og Enhver fornøiet.

Atter gik Baaden fra Land, og de to Præster sad som før med Hatten i Haanden, atter knælede de ned

paa det vaade Dæf mellem Tougruller og Appelsinstaller, og kysfede den omtalte King, idet de bøde Farvel og takkede.

Skibet seilede videre. Det var koldt og traf op til Storm, af og til slog en paastrængende Sø ind over Rælingen. Monseigneur tog sin Bønebog og gav sig til at læse. Var det hans Mening at mildne det oprørte Hav, saa lykkedes det ikke. Stormfuglen fløi pibende hen over Søen, Maagerne søgte tillands for at finde Læ for det kommende Uveir, Bølgerne reiste deres frummede Rynge, de hvide Skumtoppe bleve bestandig høiere. Da Bispen havde siddet lidt og seet paa dette, gjorde han som Knud den Store: Søen vilde ikke vige for ham, altsaa veg han for den, lukkede Bogen og gif ned og blev søsng i sin Køie.

Der var en anden Fæst samme Dag i Nemours, som foregik uden Sang og Klokkklang, og hvortil man ikke kom i Fløil eller violet Silke. Og dog vil den maaskee fremkalde en dybere og varigere Erindring end den første. Dermed forholdt det sig saaledes:

Araberne og Beduinerne inde i Vandet lede Nød i Sommer, Høsten var slaaet feil, Regnen udeblev. Kornet visnede paa Marken, Vandet svandt bort fra Floderne, den mudrede Kest, der blev tilbage, forgiftedes af Grashopperne, som paa deres Vandring vare druknede i Vandet. Araberne kjøbte Korn saalænge de havde Penge, de tiggede det, da de ikke kunde kjøbe mere, de nøiedes siden med Tidslens skrællede Bladstille, spiste Marven af den lave Palme

Phoenix humilis, Lovetand, vilde Løg, fortsagt de toge tiltaffe med Alt. Saa slog Koleræen ned imellem dem og rasede med en frygtelig Vælde. I mange Huse døde Beboerne aldeles ud, ved Badesteder og i Dalene laa ubegravede Lig, paa de smalle Stier mellem Bjergene fandt den Reifende hist og her en sammenkrøben Skikkelse, en Beduin, indhyllet i sin Burnus, hvis Hætte var draget ned over Hovedet, da han mærkede Døden. Altid laa Liget med Ansigtet vendt mod Ost, det bød Koranen, og Dødskampen havde ikke bragt ham til at glemme dens Forskrift. Hans Kamel gik og græssede i sorgløs Ro noget borte. General Mac Mahon saae denne Nød og besluttede at handle paa egen Haand for at lindre den. Han lod opkjøbe alt det Korn, han kunde overkomme, og skrev til Frankrig efter mere. Dernæst kaldte han fra Ost til Vest Høvdingerne for de forskjellige Stammer sammen og sagde til dem:

„I mangle Byg til at spise, og i October kommer Saatiden, saa ville I ogsaa mangle Byg til at lægge i Jorden. Skik eders Mænd ned til den nærmeste Havn, saa skulle I faae, hvad I trænge til.“

Beduinerne fra Orkenen, Araberne og Kabylerne fra Landsbyerne stirrede forbausede paa det milde Nafsyn, der smilede til dem, som om det var ham, der modtog en Velgjerning. De sagde Intet, de begrebe Intet. Under Tyrkernes Herredømme havde man kun lært dem at forstaa Vold og Ran, de kjendte Sværdet, som drabte, og Faklen, som brændte deres

Gods, ikke Mildheden, ikke Velgjerningen. Man kan lære at huske her i Verden, ikke at glemme. — Men da Mac Mahons Ord bleve bekendte, saae man nogle Dage efter lange Rækker af Kameler, fulgte af vilde, halv nøgne Mænd, med Bøssen paa Ryggen, Pataganen skjult under Kappens Folder, med Snyddommens, Hungerens, Lidelsens Præg i deres udtærede Ansigt, komme dragende ud fra Orkenen, fra Landsbyerne og fra Bjergene for at hente Korn. Enhver Stamme havde sin Kadhi eller Dommer med.

„Du opgiver mig nu, hvormeget I trænge til, Du og Dine,“ sagde Mac Mahon til ham, „Jeg har Noget til Jer Allesammen. Saa gjør jeg den Accord med Dig, at Du skriver det Modtagne op, og naar den Tid kommer, at eders Høst bliver god igjen, til næste Aar maaskee, eller Aaret derefter, saa give I mig mit Korn tilbage. Det skal Du være ansvarlig for.“

Nu blev der Larm i Byerne, men især dog i Bladene. „Det er uforvarsligt handlet af Gouverneuren,“ sagde man, „han skulde varne os for Kolera, for alle disse pestbefængte Ulve i Faarenskind, og saa byder han Pesten komme indenfor vore Mure.“

Mac Mahon hørte paa dem og lod dem tale. „Et overordenligt Tilfælde fordrer overordenlige Forholdsregler,“ tænkte han, og vedblev at mætte disse hungrige Munde og mildne den tause og dog skrigende Rød. Han stoledes paa, at Keiseren vilde forstaa ham. Han tog heller ikke fejl.

Napoleon den Tredie sagde: „Det er vel gjort. — Det er som det skal være.“

Der fandt en saadan Kornuddeling Sted i Nemours den Dag Bispen holdt Messe i Kirken. Mandelig Føde i Kirken, legemlig Føde paa Torvet. Lidt oppe fra Havnen var der en aaben Plads, beplantet paa Siderne med Accazier, dertil slæbte Vaadførerne alle de Sække, de prammede ind fra Skibene paa Rheden. Der saae man samlet en broget Skare af Beduiner og Arabere, ventende paa at modtage deres Deel af Kornet.

For i Korthed at tydeliggjøre dem, der tilfældigviis ikke erindre det, hvad der forstaaes ved de forskjellige Benævnelser af Indfødte, skal her bemærkes Følgende: Araberne er det almindelige Fællesnavn for den store Stamme af Musselmannd, som bebo det nordlige Afrika. Hvor de have fæstet Hjem i Byerne, kaldes de Maurere, i Landsbyerne Arabere, i Orkenen og paa Sletterne Beduiner. Deres oprindelige Hjemstavn, saavel som Tiden og Aarsagen, Historien kortsagt om hvad der fra først af bragte dem ind i Landet, gaaer saa langt tilbage og er desuden bleven fortalt saa ofte, at Enhver maa være bekendt dermed; det er i al Fald for vidtløftigt og for trættende at gjentage her, og har heller ingen Betydning for det der følger efter. Kabylerne, som udgjøre endeel af Landets ældste Indbyggere, høre til en anden særskilt Stamme, hvormed Læseren senere vil gjøre Bekjendtskab.

Hele Bladsen var den Dag bedækket af maleriske Grupper i alle mulige plastiske Stillinger, blant hvilke den liggende dog var mest fremherskende. Kameler og Muldør, Heste og smaa Esler, i fredelig Forening mellem hverandre. Den franske Intendant fordeelte Kornet, udelukkende Byg, som derpaa uden Maal eller Vægt blev styrtet i en Mængde smaa Sække af Kameelhaar. Enhver sørgede for at faae sin Sæk saa fuldstoppet som muligt, derefter tog de Blade af Bistepalmen, som lader sig vinde til en overordenlig stærk Snor, og snede Sækkene til. Hvor de lyste og straalede, disse mørke, melankolske Ansigter, over de fyldte Sække; det var jo Betsignelse og Overflod de bragte til Hjemmet. Billedet mindede om Josef's Brødre, der hentede Korn fra Egypten, et saare gammelt Billede og dog ganske friskt endnu. Figurerne, Dragterne, Omgivelserne vare de samme.

Midt i denne stoiende og skrigende Kreds sad med forslagte Been paa en Kornsæk en gammel Mand med et langt, snehvidt Skæg. Han var klædt i en lysgrøn Bomulds Kofte, en hvid Underklædning og hvid Turban og havde et lille Blækhuus i sit Bælte, hvori han dypede en Pen af Bambusrør og opskrev, hvad Enhver i Stammen modtog. Det var Radhien, et Billede af den meest ærværdige og ærefrygtbændende Patriark, man kan tænke sig. Der hvilede en ubestrikelig Høihed og Adel over alle hans Bevægelser, et Blidhedens og Forsonlighedens Præg over hans smukke Ansigt, som det lys, den nedgaaende Sommersol kaster hen over

Landskabet. Hvert Dieblif opstod der Trætte og høi-
 røstet Tale i Kredsen omkring ham; det er utænkeligt,
 at en Flok Arabere kan komme sammen uden at strides.
 Naar det gik forvidt, tog den gamle Dommer sin
 lange Stok, pegede hen paa Klyngen og spurgte, hvad
 der var paafarde. Efter at have faaet Svar sad han
 og grundede lidt og talte da nogle Ord i et dæmpet,
 fredsommeligt Sprog; det var en Faders Røst til sine
 Børn, det var hans Dom tillige, og fra den gjaldt
 der ingen Appel, det vidste Enhver. Derfor sagtnedes
 ogsaa Stormen, de oprørte Videnskaber lagde sig. Abløde
 de ikke strax, men vedbleve at tale, rynkede Oldingen
 sine Bryn og hans Røst blev da høiere, heftigere, der-
 efter var der sadvanlig en Flok tilstede, som bragte
 de Stridende til Tausshed. Saa smilte den gamle
 Dommer i tilfreds Selvfolelse af sin Myndighed, saa
 tog han sig en forsvarlig Pris Tobak, og naar der
 ikke var Andet at bestille, stak han Haanden ned i en
 af de fyldte Sække og gav sig til at tygge paa nogle
 af Bygkornene.

Men een Gang for alle, hvorledes er det muligt
 for den Fremmede, at forstaa disse Indfødtes Sprog,
 især da de forskjellige Stammer næsten alle tale for-
 skjellige Dialekter? Det er let at besvare: Naar man
 som Araberen taler med Minespil og med Hænderne,
 maa man kunne høre og forstaa dem med Øinene.

Efterhaanden som Sækkene vare tilshede bleve de
 læsfede paa Kamelerne, eller rettere sagt paa Drome-
 darerne, som den Afdeling af Slægten hedder, der

noies med een Puffel. Dette Arbeide foregik under de livligste Optrin. Man har fortalt en heel Deel om Kamelernes Udydighed og Villighed til at være Trældyr, f. Ex. at de lægge sig ned, naar deres Fører forlanger det, blive liggende, medens han belæsser dem, og reise sig op igjen paa et givet Tegn. Meget heraf er overdrevent. For at Dromedaren skal lægge sig, maa Driveren med al Magt tvinge den ned mod Jorden. Dyret stønner, snoster, brøler, Manden skriger, fægter med Armene, prygler med sin Stok; det er en frygtelig Koncert. Naar han endelig er bleven Seirherre, binder han Over- og Underbenet fast sammen, saa at Dyret ikke er istand til at reise sig. I det Byrderne lægges over Puffen, en Kurv eller en Sæk paa hver Side, begynde Skrigene paany, Dromedaren søger at sprænge Baandene, at staa op, at komme bort, ryster sig, for at faae Byrden af og snapper efter Førerens. Først naar Alt er forsvarligt fastgjort, løsner man Rebet under Knæene og prygler paa Dyret, til det springer op. Tre Byrderne nu for tunge, bliver det undertiden liggende, eller vælter sig om paa Siden for at frigjøre sig for dem. Alt dette tager Tid; men naar først Dromedaren engang har reist sig, naar Overenskomsten saa at sige har fundet Sted, gaaer den sin Vej, villig og udholdende, nikkende med Hovedet og den lange Hals for ethvert Skridt, mimrende med den hængende Underlæbe, skotter lidt hen til Siderne og snapper en Trægreen, en Tidsel eller Toppen af en Druehald, som staaer paa Stien, gaaer afveien for

Enhver, den møder, og staaer undertiden stille, som om den faldt i Tanker, indtil Føreren atter driver den fremad.

Saa snart Araberne den Dag havde faaet, hvad der tilkom dem, droge de bort, hver i sin Retning, Dromedarerne først — de vidste Veien, og ventede ikke paa Føreren, — dernæst Muldyr og Æsler. Inde i Bjergene forsvandt de, bugtende sig frem mellem disse tusinde smaa Stier, som krydse hverandre overalt, den eneste Landevei til deres Landsbyer.

Imellem denne snakkende, skrigende, gestikulerende Sværm saaes hist og her en halvnøgen lille Pige, tatoveret i Tindingen, paa Hagen eller paa Hælen med det bestemte Mærke for den Stamme, hvortil hun hørte, rank som et Bambusrør og omtrent af samme Figur; et uhyre, sort, sammensiltret Haar dannede ligesom en Turban om hendes Hoved. Hun var indsvøbt i en graa Lærredsburnus, der lignede en Sæk, og gik og samlede de enkelte Bygkorn op, som hist og her vare tabte. Hendes Høft var ikke stor, dertil satte Araberne for megen Pris paa Byggen. Det Tabte havde desuden blandet sig med Sandet; for at faae det op vædede hun Pegefingeren i Munden og drog saaledes de enkelte Korn til sig. Hvad hun fandt, gjemte hun i en Flig af sin Klædning og bar det hen til en gammel Kvinde, som sad paa Hug noget borte, mellem to Klippestykker med begge Hænder under Kinderne. Den Gamle knuste da Byggen med en Steen paa Klippen, tog lidt Vand af en Faareffindsæk og blandede det med

Kornene, til det blev en blød Deig, den rullede de sammen i Hænderne, i Form af en Cigar, lidt tykkere, derpaa satte Moder og Datter sig med synlig Velbehag til at spise.

Undertiden lettede den gamle Kadhi Pigens Opfamsling, vinkede ad hende med sin Stok, tog en Haandfuld Korn af Sækkene, og fastede den i hendes Klædning, medens han smilte og nikkede til hende.

Alle disse smaa Optrin, som tabe sig og blive til Intet ved at fortælles, maa man see for sig; det er Stedet, de brune Klipper, den straalende Sol, den mørkeblaa, skyløse Luft, det er Dragterne, det talende, lidenskabelige Udtryk, hvormed enhver Følelse aabenbarer sig, det er Gevarskuddene, Kamelens Brøl, Gselets Skryden, Mændenes vilde Skrig, som her virker sammen til et heelt Billede og giver det Betydning. Og hvor er det Maleri, og hvor er den Daad og Bedrift her i Verden, som taaler at tages ud af Rammen, eller som ikke beroer paa, at den sees og bedømmes fra det rette Synspunkt?

2.

Mostaganem og Alazagran.

Det er en gammel Balplads, vi her ride hen over. Der er foregaaet forfærdelige Historier mellem disse Bjerge, nogle ere opskrevne, andre glemte. I 1845 tumlede Abd el Kader og hans Skarer sig her, sluttede Fred og brød den igjen, blev slaaet og forsvandt, men vendte bestandig tilbage.

Den 21de Septbr. 1845 feirede Araberne Ramasfasten, der befaler dem at faste i tredive Dage, fra Solopgang til om Aftenen, og under hvilken den religiøse Fanatisme pleier at yttre sig heftigst. Om Morgenen kom en velbekjendt Raïd jagende ind til den befæstede Leir ved Dschema Ghazaouat, med Budskab om, at Abd el Kader var gaaet ind i Algeriens Bjerge med et ringe Følge. Oberst Montagnac, til hvem han bragte Underretningen, var en modig og uforsfærdet Mand, han samler 450 Soldater, Sægere og Husarer, og drager ud i Haab om at bemægtige sig Emiren.

Kaïden red i Forveien som Veiviser. Et Stykke udenfor Leiren delte Obersten sit Mandskab i tre Kolonner, og anviste enhver af dem den Retning de skulde følge. Selv drog han videre med den ene Afdeling.

Tre Mil fra Dschema kom Montagnac og hans Mænd til en Bjergslette, i hvis Midte der laa en gammel Helgengrav. Stedet kaldes Sidi Brahims Marabut. Ved Indgangen til Sletten sprang Bugjorden paa Kaïdens Hest, han steg af, blev lidt tilbage og forsvandt pludselig. I det Samme gjenslød Bjergene omkring Sletten af et vildt og jublende Skrig, efterfulgt af en Geyersalve: Kaïden havde lokket Franskmændene i et Baghold, — de befandt sig i dette Dieblik omringede af henved tretusinde Arabere. Fra enhver Klost, fra ethvert fremspringende Klippestykke lysnede et Aldglimt, en svag Røg og et Skud fulgte efter, og ethvert Skud paa saa kort Hold var det Samme som Døden. Der var ingen Mulighed i at drage sig tilbage, den Bei fra hvilken Obersten kom havde lukket sig efter ham med en Muur af Fjender, og dog var der ingen Modstandere at sigte paa, der kom kun et Hoved og en hævet Arm tilsyne i det Dieblik Bøssen knaldede, en tilfreds Latter, et jublende Brøl fulgte efter, og inden Vinden atter drev Krudtrøgen bort, var Hovedet igjen forsvundet. Bag Franskmændene saae man dog hist og her en enkelt Araber krybe omkring mellem de faldne Soldater, bøiede sig over dem, — var det maaskee for at hjælpe den Saarede? — nej, han skar hans Hoved af og løb bort med det.

Oberst Montagnac faldt efter den første Salve, en Anden tog Kommandoen, han blev et Dieblif efter skudt igjennem Brystet. Der behøvedes ikke længer nogen Kommando i dette Slagteri, som bedækkede Jorden med Dræbte og Døende. Endelig baner en Afdeling sig Bei mellem Fjenderne, de naae Marabutgraven og trænge ind i den, med deres Sabler bryde de Hul paa Muren til Skydeskaar. Her forsvare de sig, 80 mod tre Tusinde, i samfulde to Dage, sparende paa ethvert Skud, uden Næringsmidler, uden Haab om anden Forløsning end Døden. Abd el Kader lod Gravstedet omringe og søgte at trænge ind deri. Det var umuligt. Han opfordrede Franskmændene til Overgivelse, de svarede med Geværskud, derefter red han bort, for at see hvorledes det stod sig med de to andre Kolonner. Dem var det ikke gaaet bedre. Kampen var endt, Emirens Dine mødte kun plyndrede, hovedløse Lig. Seiren var hans. Fra en af Kolonnerne havde man fanget en Capitain Dutertre af ottende orleanske Sægere. Nogle nævne et andet Navn. Abd el Kader sendte ham hen til Marabutgraven og paalagde ham under Dødstrusler at opfordre sine Landsmænd til Overgivelse. Capitainen smilede og gif.

„Seg skal dø, hvis jeg ikke bevæger Jer til at strække Gevær,“ raabte han ind i Graven. „Ville I følge mit Raad, saa bliv ved at kæmpe til sidste Mand. Frankrig leve!“

Det var det sidste Ord denne Regulus talede, i næste Dieblif blev han hugget ned af Araberne.

To Dage varede Beleiringen, den tredie Dag gjorde Franskmændene et Udfald, forhungrede som de vare, pinte af Heden og den forsmædeligste Tørst. De havde gjemt deres sidste Patroner til dette Forsøg, de banede sig Veie med Bajonetten og droge tilbage mod den befæstede Leir. En halv Miil gif det heldigt, da kom en ny Skare Ryttere, omringede dem og gjorde dem ethvert Skridt stridigt. En halvdød Husar slap bort og bragte Underretning til Dschema, om hvad der var hendet. Han var bleven truffen af to Skud underveis og havde bunden sig fast til sin Hest, for ikke at falde af. Hans Kammerater stode i Forstandningerne og littede, hele den foregaaende Dag syntes de at have hørt Geværskud langt borte, de anede Ulykken før den bekræftede sig. „Tilhest! „tilhest!“ hed det, da Husaren havde udrettet sit Grinde, og halvpaaklædte, halvvaebnede som de vare, stormede Skaren ud fra Leiren. Da de naaede den sidste Valplads var Arabernes Værk næsten endt, af 450 Mand reddedes 14. Franskmændene saae Fjenderne flygte ved Lyden af deres Trompeter, deres hvide Burnusser flagrede i Luften. Nogle skreg og holdt de affkaarne Hoveder triumferende iveiret paa deres Sabellspidser, Andre havde bundet disse blodige Trophæer fast til Stigboilerne. Abd el Kader sendte Hovederne til de nærmestboende Stammer, for at vise sin Magt og bevæge dem til Træfald.

Nu er den befæstede Leir forsvunden og Navnet Dschema forandret til Nemours, der have de reist en Steenstøtte til Minde om Oberst Montagnac og

hans Mand, og de gjøre vel i at lade Stenen fortælle de Dodes Bedrifter, de Levende vilde maaskee kunne glemme dem for det de selv have udført siden.

Nu reise vi igjen, jeg veed ikke hvorhen, men vi reise min Ven! det er Sagen.

Langsmed Kysten gaaer det, østerpaa, forbi Arzev, ned mod Dran. Paa den østlige Side af en bred og dyb Kloft, hvis Skraaninger bedækkes af smaa Haver, hæver sig Mostaganem, omringet af gamle Mure, gamle Taarne og et Fort, der viser indad mod Bjergene, indad mod Faren. Den nuværende By have de Franske bygget, Veirmøllen med de trekantede Seil ogsaa, Ruinerne derimod og den gamle Befæstning skriver sig fra Maurerne og Peter af Navarras Tid. Længere nede paa Kysten kommer endnu en ældre Ruin tilsynne fra Romernes Tid. Saaledes har enhver Nation, som herstede her, sat sit Gravminde over en forsvunden Storhed og Vælde.

Omtrent en Fjerdingvei fra Mostaganem, inde i Landet, seer man fra Søen en mindre By, hvis Navn engang har boet paa alle Franskmænds Læber; de Bedrifter den var Vidne til gjemmes endnu i deres Hjertex. Det er Mazagran. Dens Historie er kort og snart fortalt, en Begivenhed paa fire Dage, men tilstrækkelig til at skaffe en Mand Udødelighed og til at brede sit Lys og sin Hæder over det Folk hvortil han hører.

Mazagran ligger paa en langstrakt Høi, bevoxet med Cactus, Agave og Aloebuske, dens fattige smaa

Steenhuse synes at være fastede omkring mellem hverandre og give kun Plads for nogle krumme Gader, saa snevre, at to Personer paa flere Steder have Møie med at komme forbi hinanden. Byen er omgiven af en Muur og Muren med en Grav, hverken synderlig bred eller dyb.

I 1840 var General Guehénue Kommandant i Mostaganem. Han besatte Mazagran med en Militairpost, bestaaende af 123 Mand afrikanske Jægere eller Zephyrer, som de selv kalde sig, og gav dem Capitain Velièvre til Befalingsmand.

Hvem har ikke hørt Zephyrerne omtale, disse Frankrigs fortabte Børn, der søge Tilflugt mod sig selv under Fanerne, efterat have tabt Alt i Verden, undtagen Hjertet? Galninger, der atter og atter gjøre Brud paa Militairlovene og derfor blive forsatte til de tre Strafferegimenter i Oran, Algier og Constantine. Der træffer man dem, drivende omkring paa Gaderne, med Huen ned ad Nakken, Sablen paa Ryggen og et Par Kammerater under Armene, forforne Ansigter, Sjænder mod hele Samfundet, uudtømmelige i Eventyr, som altid bringer det Morsomme paa deres Side. Det er især i at skaffe Penge, at deres Talent søger Anvendelse; hvad skal man sige til det? Lønnen er saa knap, Penge er Midlet til at kunne spille, drikke, til Alt. De sælge deres Brød for Penge, deres Linned, deres Ulddæffen, og sove siden paa den blotte Jord, i Regn og Nattefulde.

En af dem folgte sine Sko, Dagen før Konningen. Han tænkte: „Imorgen kan jeg kjøbe mig et Par nye.“ Samme Eftermiddag gif Trommen, han maatte stille paa Marmpladsen. Hvad gjør han i denne Nød? knapper de hvide Gamascher over Benene, tager dernæst en Pensel, maler sine blottede Fødder sorte og stiller sig trøstig paa Plads mellem de Andre. Da Chefen opdager Feilen, præsenterer han og siger:

„Min Oberst! jeg var jo nødt til at male Pusse-lankerne sorte, siden det stred mod Reglementet, at møde med dem hvide.“

To Andre sad arresterede for Optoier. Fængslet var en Privatbygning, i Nærhed af Stranden, man havde for Diebliffet ikke anden Plads. Tiden faldt Fangerne lang.

„Hvad skal vi tage os for?“ spurgte den Ene. „Stikke Ild paa Kasernen? Det gjør Opsigt og forlanger Arresten.“ — „Hvad om vi brød Døren og Skodderne op, saa at vi kunne see lidt ud paa Folk?“

Det gjorde de. Da Arbeidet var tilende, satte de sig i det aabne Vindue, med Benene hængende ned ad Muren. Den Ene sang himmelhøit, den Anden tændte sin Pibe og hørte efter. Der kom en Mand forbi, øiensynlig en Fremmed, han stod af og til stille, saae op ad Husene og gif derefter videre.

„Det er bestemt en vildfarende Sjæl, som Himlen sender os til Opdragelse,“ hvistede den Ene og vinkede ad Manden. „De søger Noget, min gode Ven! Kan jeg være Dem til Tjeneste?“

„Maaskee!“ svarede den Fremmede. „Jeg er en Skipper fra Malta med Fisk og Fajance, og søger et Huus til at holde mit Udsalg i.“

„Det kan aldrig træffe heldigere,“ siger Zephyren. „Dette Huus her er mit, og jeg ønsker at leie det bort. Vær saa god! spadseer ind og see paa Boutiken.“ Og nu lokke de Malteseren op, vise ham Arresten, leie den til ham og følge med ham ud paa Gaden til en Søde, som opsætter Leiecontracten. Malteseren betaler contant og flytter ind samme Eftermiddag. Arrestanterne derimod kjøbe Viin og Brød for det, de have fortjent, sætte sig dernæst til at drikke ude paa Gangen, og man kan tænke sig den vagthavende Officeers Forbauselse, da han om Aftenen kommer for at see til Fangerne, finder Arresten forvandlet til en Krambod og de to Zephyrer ligge døddrukne Arm i Arm ude under Trappen.

En Officeer reiste til sit Regiment inde mellem Bjergene. Da han steg iland fra Dampskibet, mødte han en Bekjendt og sagde, at han manglede et Hsel til at bære Kuffert og Vadsæk ud i Kvarteret. To Zephyrer laa og lurede i Skyggen under Bolværket. Den Ene gaaer op i Byen, løser et Hsel, som stod bundet paa Gaden, og trækker afsted med det ned til Havnen. Hans Kammerat taler imidlertid med Officieren, fortæller, at han netop har faaet et udmærket lille Hsel efter en Razzia inde i Vandet, og tilbyder Officieren det for hundrede Francs. Strax efter kommer hans Kammerat drivende med Hslet,

Handelen sluttes, Officeren betaler Pengene. Dernæst skaffe de to Gæsthye sig Underretning om, hvor Officeren drager hen, og vende tilbage til det Sted, hvorfra Væset blev taget. Eiermanden gjorde Larm over det stjaalne Dyr; Zephyrerne stode og hørte til med en rørende Deeltagelse.

„Var det ikke et kjønt lille Musafsel?“ spørger den Ene.

„Jo!“

„Sort med hvid Snip i Panden?“

„Ja!“

„Hadde det ikke et knudret Stykke Palmereb om Halsen?“

„Jo!“

„Det var dog mærkværdigt!“ — Mere sagde de ikke. Eiermanden trænger ind paa dem, og Slutningen bliver, at de lade sig udbetale tyve Francs for at sige ham, hvor Væset er blevet af. Officeren, var ikke kommen længer end til sin Frokost i et Hotel ved Havnen. Zephyrerne vise Eiereren det stjaalne Væsel og forsvinde.

Capitain Velièvre var altsaa i Mazagran Befalingsmand over 123 Zephyrer af tiende Compagni. Den 9de Februar 1840, i Daggry, gave Skildvagterne Tegnet til, at de saae en Flok Arabere nærme sig, og inden Meldingen herom naaede Capitainen, viste der sig foran Fortet en hvid og bølgende Kjæde, hvis Storrelse hvert Dieblik syntes at tiltage. Abd el Kader havde fornylig havt Uheld med sig, og søgte Opreisning; han sendte

sine Marabutter fra Stamme til Stamme, prædikede Krig i Profetens Navn. Paa hans Bud samler sig imellem Bjergene henved tolotusinde Arabere, der alle have svoret paa Koranen at tage Mazagran eller dø. Af den Aarsag var Selskabet idag saa talrigt omkring Fortet. Araberne havde oversaaet Høie og Dale med deres hvide Burnusser. De meldte sig med hvinende Skrig og ved at affyre deres Bøsser i Luften, længe før de vare Fortet paa Skud. Da de kom nærmere, opdagede man imellem dem en Kolonne Infanteri i lysblaa Trøier, væbnede med Bajonetter paa Bøsserne og Hataganer ved Siden, det var Abd el Kaders Stolthed, unge Mænd af hans Tilhængere, som en Overløber havde oplært i fransk Exercits. Midt i denne Kolonne saaes en mindre Afdeling Artilleri, som gif og slæbte paa to smaa Kanoner med nogle gamle, kluntede Ravetter. Disse Kanoner bleve trukne hen bag en Høi, og opstillede saaledes, at de fuldstændig beherskede Fortet.

Indenfor Brnstværnet paa Mazagrans Muur stode Zephyrerne med Geværet ved Foden og stirrede ud paa Sletten. Ingen var uvidende om, hvad der ventede, men endnu mindre saaes et forknyt eller modsaldent Afsyn. Det regnede med Bittigheder imellem dem, Arabernes Komme var altid en Udspredelse i den daglige Censformighed, og de holdt af Udspredelse. Da Capitainen samlede sin lille Skare og spurgte, hvad de foretrak, at blive her, hvor Død og Undergang ventede, eller drage tilbage til Mostaganem, svarede et een-

stemmigt Brøl fra 123 Munde: „lad os blot faae Patroner og Arabere.“

Reliøvre nikkede og smilede. „Det er, som jeg holder af det,“ svarede han, og saa gif Enhver paa sin Plads. Lidt efter begyndte Kampen.

Araberne stormede med vilde, bedøvende Skrig. Det gjaldt kun om at hente et let Bytte, meente de, og den Ene søgte at trænge sig frem foran den Anden. Zephyrerne ventede dem; paa Pistolskuds Hold afbrændte de deres Bøsser; Fortets to Kanoner gjorde ogsaa deres Bedste, ladede med Kardetsker. Virkningen var forfærdelig. Drevne tilbage, trængte Tjenderne frem igjen, de Saarede og Faldne bleve skaffede tilside, friske traadte i deres Sted. En tyk Krudtdamp laa hele Dagen over Eggen. Hestene vrinskede, Mændene skreg. Inde i Fortet syntes derimod Alt at være uddøet, kun hvergang en ny Hob nærmede sig Graven, sporede man en Smule Liv, da kom Bøsserne frem i Skydeskaarene eller paa Muren, og en almindelig og dræbende Salve fulgte efter. Af og til kiggede ogsaa en Zephyrs nysgjerrige Ansigt ud over Muren for at see, hvad Virkning hans Skud havde gjort.

Saaledes gif første Dag. Da Solen stod op den næste, skinnede den ned over nye og talrige Skarer, der vare komne inde fra Bjergene om Matten og nu omfluttede Fortet paa alle Sider som en Jernring. Skuddene lod som Trommehvirvler, idag var det mere ordnede og inddeelte Kolonner, anførte af deres Hovdinge, der nærmede sig Murene. Opflammede af

Abd el Kaders gyldne Roster, fanatiserede af Marabutterne, som have forjettet dem Himlens Salighed og de Christnes Hoveder, ile de mod Graven, bag hvilken de halvnedstyrtede, faldefærdige Mure danne store og gabende Abninger. De styrte sig ned i den, saares, dræbes, falde, Andre gaa over deres Pig, bestandig flere, Nogle trænge ind igjennem Breschen, engang plante de deres Hestehaarsstandart paa Muren, den rives ned, trædes under Fødder, Araberne jages ud med Bajonetsfik. Zephyrerne raabe paa Patroner, synge Marseillaisen, hver Mand mangfoldiggjør sig, Capitainen meest af alle. Hvor det især gjælder, høres hans Kommando, hans Opmuntringer, han kæmper i Breschen ene mod Ti, Kuglerne synes at vige tilbage for ham, Artilleristerne staa og haandtere deres to Kanoner i det blotte Vinne, Murene spy Ild, enhver sammensunken Steendynge spyer Ild, det er ikke Mennesker, men Djævole, som rase her, det er ingen Kamp mere, men et Slagteri. Araberne hyle, skære Tænder, udstøde Forbandelser, klamre sig fast til Muren med den ene Haand, Bøssen i den anden, Nataganen i Munden, de maa tilbage igjen, bestandig tilbage, de stormende Skarer meies ned i hele Rækker, ethvert Skud træffer paa saa kort Afstand og naar Skuddene for et Dieblif ophøre, begynder Bajonetten et endnu rædsommere Arbeide. Saa kæmpe de Mand mod Mand, Bryst mod Bryst, til Muren er ryddet, og en ny Hob ligger og vaander sig nede paa Bunden af Graven.

Fire Dage varer denne Kamp, medens 123 Mand flaaes mod 12000. Fra Mostaganem høre de Skuddene, det lyder hele Dagen som en fjern Torden, man aner Faren og Nøden og prøver paa at sende Hjælp, men Garnisonen bestaaer kun af 300 Mand, hvad skulde det forslaa? Araberne spærre Veien og jage dem tilbage igjen. Om Morgenen paa den femte Dag raagner Velièvre med den Overbevisning, at Alt vil være tilende for ham og hans Mænd inden Aften. Modet, Heroismen er den samme, Anstrængelsen har ikke faaet Bugt med ham, Faren og Nøden har ikke bøiet ham, men han mangler Krudt. Af fyrgetyvetusinde Patroner have Zephyrerne bortskudt de fem og tredivetusinde. Derved er Intet at gjøre. Men da det blev lyst, og Taagen veg fra Sletten, lød et almindeligt Skrig af glad Forbauselse fra hele denne dødsdømte Skare. Marken var forladt, Araberne havde tilbragt Natten med at begrave deres Døde, eller skjule dem i Bunker under Lov og Grene. Deres Mod var kjølnet, dunstet bort foran denne Grusdyng. De forbandede Emiren, haanede Marabutterne og deres falske Løfter og droge hjem, ligesaa hurtig som de vare komne.

Fra den anden Side, imod Nordost, kom en lille Skare i sluttede Rækker og ilsom Marsch dragende op imod Fortet. Det var Soldaterne fra Mostaganem, som ikke længere lode sig holde tilbage, de havde frygtet mindre medens de hørte Skuddene, end nu under den dybe Taushed, som fulgte efter. Alles Blik søgte

Fortet; vare de overbundne, dræbte, var det Døden og Tilintetgjørelsen, som rugede over Stedet? — De kom nærmere, de saae Solen sfinne ned over den lille Fane, som reven i Bjalter af Geværkugler, endnu vaiede paa sin Plads. Da fik Tausheden Luft, da lod der Skrig over Sletten, da aabnedes Portene, — hvad siger jeg? — der var jo ingen Porte mere, da sprang Zephyrerne over Muurbrokker og den ligfyldte Grav og ilede deres Kammerater imøde, kastede sig i deres Arme, jublede, græd, da fulgte der et Optrin, som intet Ord og ingen Forestilling kan gjengive.

Det var Kampen ved Mazagran.

3.

O r a n.

Stedsse høiere reise Bjergene sig nede mod Oran, mere vilde og mægtige strække de deres skaldede Hoveder iveiret, blegede, furede, som en gammel Kæmpe, i Strid med Storm og Regn og Sv. Nedenfor dem larmer Havet med Braad og Brændinger, tørner imod Revene, men glider tilbage igjen og sliffer Klippens Fod, altsaa er det Klippen, der hidtil er bleven Seirherre.

Fra en dyb Bugt strække to Steenarme sig ud i Søen, som for at modtage dem, der trænge til Læ og Hvile efter Stormen. Disse Klipper ere lyse, harmoniske i deres bølgende Linier, vekslede i alle mulige Farver, naar Solen skinner paa dem; de vilde være Gjenstand for en Malers Fortvielse. Paa den yderste Spids, tilvenstre for Oran, viser sig Fortet Santa Cruz, hvis gamle spanske Mure ere bevoxede med Græs. En Etage ovenfor have de Franske bygget et andet Fort, som vender sine sorte Skjæbuler ud mod Havet. Det var lidt før Solopgang, at Dampskibet

feilede ind i Bugten Mers el Kebir. Alle Gjenstande laa endnu i Halvmørke, et Taageflor, let og gjennemfigtigt, som man ikke kjender i Norden. To mægtige Gribbe med nøgne Hals fløi skrigende frem og tilbage over det Øverste af Klippen.

„Det betyder Sigfald,“ forsikrede en gammel Matros. „Gribben, han kan lugte, naar Nogen skal dø.“

Nede ved Havnen begyndte Arbejderne allerede deres daglige Gjerning. Fra Klokken ellsve til to er det dem forbudt at arbejde paa Grund af Solheden. Inde paa Gaderne mylrer det af Arabere, der, sammenrullede i deres Burnus, have tilbragt Natten i en af Buegangene, under en Steentrappe eller i en Port mellem Heste og Muldyr. Andet Hjem have flere af dem ikke. Negere, Israelliter, Europæere, Mennesker i alle mulige Farver, hvoraf den smudsige dog er mest fremherskende, Tiggere, klædte i et ubeskriveligt Stof af sammensliffede Pjalter, en Kaabe, der naaer fra Hoved til Fod, ender i tusinde trevlede Fryndser, og følger det høieste Begreb af menneskelig Nød og Elendighed, Araberkvinder, ikke mere end ellsve eller tolv Aar gamle, med nogle ubegribelige smaa og forfultne Børn bundne fast paa Ryggen, ethvert Barn forsynet med en Gulerod, en Kaalstok eller en botfælsk Roe til at tygge paa. Alle disse Kvinder ere tatoverede med Mærker efter deres Tribus. Nogle have en dobbelt Triangel paa hver Kind, Andre en Slangelinie i Panden eller to Tverstreger, der ligne Rynker, og give dem et endnu strengere Udtryk end Naturen, Andre et kunstigt

fammenslynget Ornament paa Hælen, der ender i en Spids opad Smalbenet, eller en Mængde verticale Linier fra Haandleedet til Albuen. Selv ganske smaa Piger bære disse Tegn og Prydelser.

Tatoveringen udføres af gamle Koner og bestaaer af smaa Prikker, som indstikkes i Huden med Spidsen af en Kniv, hvorefter Saaret vaskes med Citronsaft og indgnides med Kulstov eller Krudt, for at faae den blaalige Farve, som siden aldrig forsvinder. En god

Tatovering koster fra en til to Duros (4 à 8 Francs). En anden Prydelse, som de mere velhavende Araberinder sætte Pris paa, er at farve Neglene, undertiden ogsaa Fingre, Haandlede, hele Foden med Hennah. Dette Forstjonnelsesmiddel tilberedes i Marokko af en Art Cytisusbust, hvis Blade tørres og males til et fint Støv. For at benyttes, røres Pulveret ud i Vand, som en Deig, lægges paa Neglene eller det Sted, der skal farves, bedækkes med et Klæde, vædes siden af og til, og har da efter tolv Timers Forløb indæstet Stedet med en smuk og klar brandgul Farve, som holder sig trods Vand og Sæbe i flere Maaneder.

Nogle af de fattige Araberkvinder bære store Messingringe i Ørerne, om Haandledene og den ene Ankel. De Rige have lignende Prydelser af Sølv og Guld. En Araberinde lod sig nøie med Ringe af almindelig Jerntraad, hun sad paa en Gadetrappe og betragtede disse Prydelser med stor Tilfredshed. Var det Minder, saa havde hun en Mangfoldighed at fæste sine Tanker paa, thi hun bar en Ring paa hver Finger, paa enkelte endog to Ringe. En Anden havde til Dragt et sammensnøret Bælte omkring Livet, det naaede ned til Knæene. Over de mørkebrune Skuldre bar hun et gammelt Tørklæde, bundet forsviis, det skjulte endeel af Ryggen og hjalp ogsaa til at bære Barnet, men fortil var Alt blottet ned til Bæltet. Det ene Bryst havde hun fastet tilbage over Skuldren for at give Barnet Die. En Anden gik med et Stykke Gulvtæppetoi om Livet, gule Saffians Tøfler, og en stor Talisman eller

Hørs i en Berlesnor om Halsen. Hvad der gjør et forunderligt Indtryk, er at see dem, midt i den øvrige Glendighed, pyntede med store, prangende Georginer, Asters eller blodrøde Oleanderklynger, som de stikke ind bag Dret, ligesom en Skriver sin Pen.

Der hviler en uendelig Sørgmodighed over alle disse Kvinders Ansigt. Lidelsen har tidlig kastet Fro i disse unge Hjerter, deres hele Liv er en uafbrudt Forsagelse, saa meget tungere, som de daglig ere omgivne af Rigdom, Overflod og alle dermed forbundne Ulykkelser. Man seer dem aldrig lee eller smile, hører dem aldrig synge, det Samme gjælder om Mændene, selv smaa Børn have dette forunderlige, melankolske Udtryk, som om ogsaa de bare deres Deel af Stammens fælles Nød. I alle Gader og Stræder træffer man dem, saalænge Dagen varer, søgende i Støvet efter en lille Klud, en bortkastet Frugt, et Baand, en Kaalstof; deres skarpe, blaasorte Dine ere i en uafsladelig speidende Bevægelse. Kaster en Neger en Kurv Feiestarn ud paa Gaden, flokkes de øieblikkelig derom, som Fluer om et Stykke Sukker. De nøies med Alt, tage tiltakke med Alt; fristes man noget Sted til at tomme sin Pengepung, saa maa det være blandt dem; Trangen kan ikke have et umiskjendeligere Prag. Paa Torvet gaa disse unge Mødre omkring og søge Skaller af Græskaar, Kjerner af Granatæbler eller Vandmeloner, som de strax fortære; hvad de holde meget af, er raa Blomkaalshoveder; Selligstikke synes de ogsaa om, ikke at

tale om de store Hvidkaalsblade, hvis Stille de spise efterat have affkrælet den yderste Hinde.

Rundt om paa dette Torv finder man ogsaa Ahnger af Arabere, som vente paa en ringe Fortjeneste ved at bære det Kjøbte eller Solgte omkring i Byen. Mændene bette sjældent, og giver Du dem Noget uopfordret, see de et Dieblif paa Dig og tage imod Gaven, som om de viste Dig, Du ikke dem en Tjeneste. Kun to eller tre Mænd gjorde en Undtagelse i denne Retning.

Den Ene var en Sort, han havde tjent i Marokko hos en fornem Herre, som lod begge hans Fodder hugge af ham oppe ved Ankelen, til Straf for en Feil, han havde begaaet. Nu havde han bundet sig to udstoppede Poser paa Knæene, og slæbte sig frem paa dem. Han nedlod sig til at strække Haanden ud efter de Forbigaaende, og humpede bort, med Beenstumperne slæbende hen ad Jorden, naar han havde faaet en Sou. En anden Tigger havde de hugget Hænderne af, han laa paa Fortouget og strakte Armene iveiret. Da en Forbigaaende standsede foran ham, kastede han hurtig Hætten af sin Burnus tilbage fra Hovedet, for at vise, at han ogsaa manglede begge Øren, som om den første Bemlæstelse ikke var nok til at fremkalde Medlidenhed.

„Han er en Flynning fra Marokko,“ sagde Bageren, foran hvis Bod han laa.

En Anden gif omkring, holdende sig fast ved en Stok, som en halvvoxen Dreng ledte ham ved. Begge Mandens Dine vare udbrændte. — Hvilket Titellblad paa sørgelige og ubekjendte Historier vare ikke disse

Skikkelser, hvilke Vidnesbyrd om Nætspleien i det Land, de kom fra!

Alle Arabere, selv smaa Dreng, have Hovedet raget, med Undtagelse af en tyk, kvarteerlang Pidsst, midt paa Isfen. Der sidde de i Skyggen, langs med Husene omkring Torvet, hviste nogle dæmpede Ord til hverandre, og synke saa hen i en timelang Taushed, medens de stirre frem for sig eller op i den blaa Luft og stikke de blottede Fodder i det kjølige Vand, som

paa begge Sider af Torvet løber ned fra Bjergene. Samme Alvor, samme tungsindige Mørke hviler over alle Mændenes udprægede Ansigt, uden at dog hverken Ydmygelsen eller Fornedrelsen har kunnet blande sin Skrift derimellem. Alad disse Staaere i Rigdom og Overflod, saa vil Du tro at befinde Dig i en Forsamling af Fyrster.

Hvad tænke de paa, medens de ligge der i Skyggen af Husene og stirre op i de seilende Skyer? Drømme de om Lindarajas Have i Granada, hvor Fuglene sang og Kastaderne rislede, hvor Alt duftede og blomstrede, hvor Dagen var en smuk Drøm, hele Livet en uafbrudt Nydelse? Sammenligner Du dine Fædres Glands og Vælde med din egen dybe Fornedrelse? — Alt, nei! Du har glemt Sagnet om dine Fædre, Du har maaskee aldrig kjendt det, fortabt som Du er i Mørke og Bannkundighed, — Du rynker Panden imod alle de fremmede, latterlige Europæere, der danse omkring Dig i en broget naragtig Dragt, med Sæder og Skikke, som Du foragter; naar Du møder dem udenfor Byen, mellem dine Bjerge eller nede paa Sletterne, saa viser Du Tandener som et Rovdyr og gjør med Haanden en Bevægelse over Halsen fra Dre til Dre, et Tegn, som ikke lader sig mistynde. — Disse Fremmede ville dog kun bringe Dig Gavn og Lykke. Cortez og hans Mænd drog til Mexico med Biblen i den ene Haand og Sværd og Baalets Fakkell i den anden. Til Dig kom de Franste ogsaa med Baaben i Haand, ja vist! men Sværdet skulde kun gjøre Blads for Bløven. Er det ikke som

det bør være? — De kom som Lægen til den Syge, de løste dine Lænker, inden dit Livs Aften vil det gry ad Morgen i din Sjæl; Du vil lære at tro, hvor Du nu tvivler; din Søn skal velsigne dem, Du forbønder.

Indbyrdes imellem sig dele Araberne villig, hvad de have erhvervet, hjælpe og støtte hverandre, det er som om de sølte, at det gjaldt at holde sammen nu, da Jordbunden synes at skjælve under deres Fødder.

En Kone gik med to Børn, bundne bag paa Ryggen. De havde klamret sig fast til hende med de nøgne Arme og Been, som smaa Pungrotter. To Andre, lidt større, blot iførte et Brudstykke af en Skjorte, gik bagefter og holdt i hendes Skjort, og skød Skuldren op over Skjorten, hvilket dog ikke hindrede dem i at bøje sig ned til Jorden og opsamle Melonstaller og ethvert grønt, spiseligt Blad, de kom forbi. De standsede lidt udenfor enhver Bod, saae paa alle de udstillede Herligheder og gik derpaa videre. Til sidst faldt det Konen ind, at hun havde formæget at bære paa, hun løste det ene af de to Børn, satte det fra sig paa Gaden og gik derefter videre med de andre. Dette Optrin fandt Sted ved høilys Dag. Barnet, hun efterlod, kunde ikke selv gaa, den uafbrudte Hængen paa Moderens Ryg havde krummet og fordreiet de smaa Been, det reiste sig op ved Muren, men faldt ned igjen og mægtede kun at bevæge sig fremad paa Knæene. Da Moderen satte det fra sig, udstødte det en svag Rlynken og krøb op i Solen. Her blev det liggende og stirrede med sine store, sorte Dine hen i

den Retning, hvor de Andre vare forsvundne. Efterat have grædt og klynket lidt, ganske sagte, gav det sig til at rode i Sandet, og tnggede paa nogle visne Artiskofblade, som laa der. Noget efter kom en høi, bredskuldret Araber forbi. Han standsede og saae paa Barnet. Det var en Dreng, derved fik den Lille forøget Værd, Pigerne bekymre de sig ikke om. Da han havde betænkt sig, tog han Barnet i Bæltet, det havde om Livet, og som næsten udgjorde hele dets Dragt; han fjærtegnede det og bar det bort med sig, som en Pige bærer en Sone hjem fra Torvet. Barnets Arme og Been sprællede i Luften.

Mellem Araberne blande Negerne sig i fredelig Forening. Endeel af det, der er blevet fortalt om disse to forskjellige Stammers Uvillie og Fjendskab mod hinanden, turde maaskee være overdrevent. De bo og bygge sammen, arbeide sammen, spise af det samme Fod, bede i den samme Moskee. — Hvor er han dog stng, denne Neger med sit runde, kjødfulde Ansigt, fremstaaende Kindbeen, raget Hoved, Tænder, der staa frem som en død Kottes og en Mund, der ligner Kamelens Mule. Det dyriske Udtryk i hans Ansigt, den krogede, klopsede Skikkelse, de platfodede Been, stille ham dybt under Araberen, blandt dem maatte han tidligere nødvendig blive Trældyret, Naturen synes at have dannet ham dertil.

Samler Du nu alle disse her fortalte Optrin, og seer denne fantastiske og brogede Sværm for Dig, ved Havnen, paa Torvet, paa alle Pladser, i alle Gader,

deres forstjellige Dragter, Stillinger, Udtryk, derimellem Somænd, som komme op fra Skibene, for ogsaa at faae deres Part af Lyftigheden, Zouaver, med mugne, forforne Nafyn, brunede, halvstegte af Solen, dansende ind imellem Sværmen med Turbanen ned i Naffen, Sablen paa Ryggen, strygende deres Skag iveiret, som Henrik den Fjerdes, hvergang de møde en smuk Dame; hører Du den bedøvende Larm, disse hvinende Skrig, som af og til lyde imellem dem, denne evige Brummen og Susen, som fra en Bikube, naar den unge Sværm en Sommerdag vil flyve ud, saa tænk Dig endnu i denne Mængde en lille, fiin Skikkelse, klædt i hvidt, duftende Linned, smidig og hurtig i alle sine Bevægelser, men tilhyllet saa tæt, at der i Klædet kun er et lille Hul aabent foran det ene Øie. Det er den sidste Rest af Fortidens Historie, som her vandrer, et Gjenfærd fra Tusind og een Nat, det er Skjønheden fra Haremet. Hun kommer fra Bad og kjøbslaaer paa Tilbageveien om en Fugl eller et Salathoved, som hun tager med sig og skjuler under sin bølgende Klædning, medens hun paa samme Tid ikke kan undgaa, at man seer hendes blottede Arm, prydet med en tyk Guldring, hvori der hænger en Mængde smaa, tyrkiske Monter og Snogepander. Tænk Dig endelig en hoi, hvidklædt Rytter i flagrende Burnus, hvid Hætte over Hovedet, omsnoet med det bibelske Pandebaand, Snore af brunt Kameelhaar, Rhait som det kaldes. Det er en Kabyl, der kommer ned fra sine Bjerge, tilsyneladende døv for Alt omkring sig. Han lader, som om han ikke

bemærker den Franske, han agter ikke Musikken, som drager forbi ham, og som bringer hans prægtige Berberhingst til at steile og snyse af Angest, Europæerens Værk er ikke til for ham, og tilkaster han os engang et Sideblik fra disse funklende og brændende Dine, saa ligger der Noget, som ligner Had og en dragen Kniv i det. Han er for Diebliffet som den underfuede Ild: en lydlig og nyttig Tjener, som Ilden, der faaer Overmagt, vil han blive en frygtelig Herre. Der er dog Noget blandt Europæernes Værker, som fængsler ham. Udenfor Baabensmedens Binduer holder han stille, — et Baaben er for ham det Samme som Pynt for en ung Pige, hans Lust, hans Tilbøielighed. Han sidder krumboiet paa sin Hest i en rød Sadel, som bagtil naaer ham midt op paa Ryggen. Han er kommen til Byen idag for at kjøbe de to Nødvendighedsartikler, han meest trænger til, og lister sig ind i et Krudtudsalg, derfra til Meelhandleren, fra hvem han bringer en Sæk Korn ud, som bindes fast paa Ryggen af Hesten. Dermed forlader han Byen, stille og ubemærket, som han kom. I det han rider bort seer man hans nøgne Been, bespændt med een Spore, der bestaaer af en Ternpig paa et Kvarteers Længde. Oppe fra Fæstningen, han rider forbi, blæser det, trommer det, oppe fra Himlen brænder Solen.

Tænk Dig Alt dette forenet, saa er Billedet færdigt.

Dran hører i Stil og Bygningsmaade til tre forskjellige Perioder: den ældre mauriske By ligger længst inde mod Land, begrændset af en tyk og gammel- dags Fæstningsmuur, som Spanierne lode deres Forbrændere bygge, og som paa flere Steder bærer Spor af det heftige Jordstjælv, der i Slutningen af forrige Aarhundrede rystede hele Egnen. Den nordlige Deel af Byen forsvares af to Forter; Chateau neuf hedder det ene, deri boer Gouvernøren. Husene indenfor Muren ere smaa, deres Vinduer smalle, tilgitrede og forsynede med Laager istedetfor Glas. Det flade Tag omgives af et Rækværk, saaledes at det danner en Slags Altan. I Maurernes Tid tjente denne til Opholdssted for Haremets Damer. Her tilbragte de deres Tid efter Solnedgang, naar den friske Luftning strømmede ind fra Havet, herfra saae de ud over Byen, sang og spillede paa deres tostrængede Guitar, eller underholdt sig med Naboens Damer, hvis Altan strakte sig hen under deres. Det maa dog have været forbundet med Banskælighed for disse Skjønheder, at blive useete, siden Byen er bygget i Terrasser, saaledes at man ved at gaa igjennem de øverste Gader uhindret kan see Alt, hvad der foregaaer paa Altanen nedenfor. For at undgaa paatrængende Blikke blev der draget et Lærredstag over Altanerne, hvis Støtter og Piller endnu staa tilbage, medens selve Taget forsvandt med den Nødvendighed, som fremkaldte det. Den anden og mindste Deel af Byen skrives sig fra samme Tid som Fæstningsmuren. Den tredie er den moderne By,

Franskmændenes By, som efterhaanden fortrænger de to andre: store, firkantede Huse, Kalksteenspaladser for Høfere og Kræmmere, Vindue ved Vindue, der naaer fra Loft til Gulv og ud imod Gaden i Brystningshøide har et Gitter af støbt Jern.

Op til Fæstningsmuren støtter sig udenfor Byen en Mængde smaa Boder og Skure, hvor den egenlige Handel mellem Araberne foregaaer. Her sælges Landets Frugter: Kastanier, som ristes over Gløder og enten spises varme eller knuses til Meel mellem to Stene, hvorefter der laves Brød af dem, Vandmeloner til en dansk Skilling Stykket, Græskar, Bananer, spanske Peber, Piment og en Mængde forskjellige Bønner. Her gjør det egenlige Folkeliv sig gjeldende, her træder den sydlandske Natur ud af Bunnussen, her raaber det, skriger det, hviner det, saa man skulde synes, at de gamle Mure maatte bryde af Angest derover. Rigeoverfor, paa den anden Side Veien, sidder en Række Negerinder, der handle med Fladbrød, som de selv bage, et Galleri af det Styggeste, Menneskeheden har frembragt, levende Registre paa Alverdens Skjeldsord og Forbandelser. Et Sideblik, en mørk Mine er nok til at bringe dem i Harnisk; beslutter man engang at gjøre sig til deres Offer, standser man foran dem og seer paa Brødene uden at kjøbe, udsprænger disse altid ladede Batterier en Hagel af Haan, en Strøm af Eder, en Rigdom af Spotnavne og Trusler, imod hvilke ikke engang Taushed er et Skjold, thi den synes kun at ægge dem mere. Begge denne Kohorts Flanker

dannes af nogle stæggede Tiggere, klædte i de mest udsøgte og maleriske Pjalter, vandrende Kludeposer, fra hvilke der af og til udstødes en huul og hæs Strubelyd, naar Medlidenheden tøver dem forlænge.

De opramse da en Strofe af Koranen, hvori forsikres, at Gud holder meget af dem, som gjøre vel*. Araberne,

* I sin Heelhed lyder denne Bøn saaledes: „Gud tildeler kun Medlidenhed til dem, som selv ere medlidende. Giver Almisse! giver Almisse! som det saa blot er Halvparten af en Daddel! Den, som giver Almisse idag, skal blive mæt imorgen.“

der gaa forbi, strække, i Tillid til denne Forsikring, Haanden ind under Burnussen og drage derfra en eller to Kastanier, som de kaste i Betlerens Kuro, før de vandre videre.

Boderne og Beien udenfor disse begrændses af en Strænt, som ender i en dyb Kløft, bevoxet med Palmer, Kaktus og Bananer, en lille Plet Jord, der endnu i November Maaned er frisk, Insegrøn og duftende, og hvor et evigt Foraar synes at herske. Blomster og Videnstaber trives lige frodig under Afrikas Himmel.

Paa den anden Side Kløften har der staaet en Moskee, som nu er forsvunden for en Række moderne Huse. Foran disse ligger en stor og udjævnet Høi. Det er Markedspladsen. Hertil strømme Arabere, Beduiner og Kabyle allevegnefra paa visse bestemte Dage, med Drifter af Faar, Kalve, Køer og Geder, med farvede Maatter, flettede af Vistepalmens Blade, med Rug, Byg og Bønner, med Huder og grøn Sæbe, med duftende Perlekrandse og vævede Tøier. Længere borte er den fælles Leirplads, hvor de sætte deres Gøser, Heste og Kameler, medens de drage om paa Markedet. Kamelen fastes, som fortalt, ned paa Jorden, idet den falder drager den altid Fødderne ind under sig, saaledes at Overbenet kommer til at hvile paa Underbenet, derom slaer man da et Reb, og i denne Stilling tilbringer Dyret nogle eensformige Timer, udsat for den brændende Sol, tyggende Drøv for at forslaa Tiden, seende sig omkring til Siderne, idet

den af og til udstøder langtrukne Brøl for at minde Førereren om, at nu var det vist snart paa Tiden, han kom tilbage, for at de kunde drage videre. Heste, Køer og Æsler staa oprette, med det ene Forbeen snøret sammen til det andet. Deres Foder bestaaer imidlertid i en Smule Halm eller nogle sammenrevne Blade.

Paa dette Leirsted holde Araberne og Beduinerne ogsaa deres Maaltider og tilberede Maden, en Forening af Vand og Bygmeel, altid blandet med en ubehagelig Portion Sand fra den Steen, hvorpaa de knuse Kornene. Vandet føre de med sig paa Kamelerne i Sække af Gedeskind. Skindet drages, til en saadan Sæk, af det slagtede Dyr, uden at skares op, derved danner det ligesom en Pose, som sammensnøres med Baand, hvor Hoved, Hale og de fire Been have siddet. Den omtalte Blanding af Vand og Meel røres om i et Leerfad til den bliver en tyk Grød, derimellem rystes nogle hakkede Skaller af spanst Pebe, saa spiser man, To eller Tre sammen, enten med en flad Pind, eller zirligt gribende med de fire Fingre ned i Fadet. Det er den saa ofte omtalte Kuskus, hvortil de mere Velhavende istedetfor Vand bruge Suppe og en Tilfætning af smaa kogte Skiver Hønskjød eller Lamme-
kjød. Svinekjød nyde de som bekjendt ikke, heller ikke Vin; det er umuligt at finde en drukken Araber.

En Dag var der Marked nede paa Sletten, vest for Tizi-Duzou. Henimod Aften, da Lystigheden og Støien pleier at være paa det Høieste, kom tre Arabere ind i en Skjænkebod: en gammel Mand og to Yngre,

for at vexle en spansk Duro. Der sad en Kreds af franske Soldater under Teltet, lystige, overgivne Kammerater; de tiltalte Araberne i deres Sprog, skænkede et Olglas Vin og bad dem drikke. Den gamle Araber svarede ikke, en saadan Opfordring var under hans Værdighed; han maalte blot Soldaterne og vendte dem derefter Ryggen, som om det ikke kunde være til ham, de talte. Hos de to Yngre var Lysten større, Kampen synligere. Franskmændene gjentog deres Opfordring og skød Glasset hen imod dem. Den Ene gav efter for sin Lyst og gjorde et Skridt henimod Vinen. I det Samme traadte den Gamle iveien for ham, tog en Kniv fra Bordet og lagde den over Glasset uden at sige et Ord. Efter dette Tegn vendte den Unge sig bort; der var ikke længer Tale om at faae ham til at drikke.

Endnu mærkeligere er det, at man saa sjeldent seer en Araber ryge Tobak, skjøndt Planten groer paa deres Marker. En gammel Mand gjorde en Undtagelse. Han sad nede ved Havnen i Oran og bestilte det Samme, som de fleste Andre: flyttede sig efter Solen og stirrede op paa Skjerne. Hans lille Søn løb omkring mellem Mængden og samlede smaa Cigarstykker og halvrogne Cigaretter op, som laa paa Pladsen. Alt, hvad han fandt, bragte han den Gamle. Naar Nogen iagttog ham, gjemte Manden Cigarstumperne under sin Burnus og lod som om han saae op paa Skjerne igjen; troede han sig derimod ubemærket, knuste han hurtig Cigarerne mellem Fingrene, stoppede dem ind i

et lille, udhulet Kammebeen, tændte dem og gav sig til at ryge med synligt Velbehag.

I de mauriske Boder træffer man blandt andre udstillede Gjenstande ogsaa nogle smaa, rigt udstyrede Piber, hvis Hoveder ikke ere større end et almindeligt Damefingerbøl. De Rige fylde disse med en Plantes Tro, som de ryge og som fremkalder en Beruselse lig Opium.

Paa den nylig omtalte Markedsplads holde Araberne ogsaa Bøn, til hvilken de berede sig ved at vaske Hænder, skylle Mund og Tænder. Derefter breder et gammelt Tæppe eller Dækken ud paa Jorden, Araberen træder ind paa dette, tager sine Tøfler af, knæler ned med Ansigtet vendt mod Ost, og nu begynder en Mumlen og Nikken, under hvilken han hæver Rosenkrandsen op til Munden, hvergang han nævner Herrens Navn, reiser sig og lader sig atter falde to Gange til Jorden, første Gang for Gud, den næste for Muhammed. Andagtens hellige Inderlighed forhindrer ham imidlertid ikke i at lytte til sine Sidesmands Samtaler, undertiden afbryder han endogsaa Bønnen og giver sig til at strides med dem. En verklede Penge under Bønnen, talte dem to Gange, medens han skød Rosenkrandsen lidt op paa Armen, og tog saa fat paa en frisk igjen.

Den gamle Moskee, Arabernes fornemste Bedehuus i Dran, ligger i den mauriske Deel af Byen, et Stykke ovenfor Torvet, omgivet af en kalfet Soilerække, hvis Ornamentter ere en plump og smagløs

Efterligning af hvad der findes i Cordoba og Sevilla. Inde i Gaarden pladsfer et evigtsprudlende Springvand ned i en bred Kumme, ved hvilken Mændene væde Hoved, Hænder og Fødder, før de træde ind i Templet. Buegangene ere svale og skyggefulde, det vil sige det Samme som at de bestandig ere opfyldte af Arabere, selv deres Kvinder, hvem det er forbudt at betræde Kirken, spadserer omkring her, indhyllede i et uigjennemtrængeligt Slør, som kun giver Abning for det ene Øie; aldrig ledsagede af Mænd, aldrig taltte eller tilshueladende blot bemærkede af dem, underholde de sig med hverandre i et dæmpet, hvissende Sprog og lytte efter, hvad der fortælles i deres Nærhed; det er dog altid en Afvexling i Haremets Mørke og Gensformighed. Hist og her ligge nogle halv nøgne Herrer og sove i disse Buegange eller holde Maaltid der. En Kæmpe laa udstrakt paa Ryggen med lukkede Øine, Hovedet hvilende i Skjødets paa en Anden, der sad og sleb en selvdannet Kniv paa sin ene Toffel, hvorefter han gav sig til at afbarbere Kæmpens Hovedhaar, uden Sæbe eller Vand. Fra Haaret tog han fat paa Kinderne og endeel af Skæget. Kniven var vist ikke tilstrækkelig skarp, Kæmpen rynkede Pande og vred sig af Smerte, men Barberen blev ufortrødent ved, sagde af og til et Par trøstende Ord, trykkede saa lidt paa den ene Kind, saa lidt paa den anden, hvor han vilde have, at Patienten skulde puste dem op for at lette Arbeidet.

I et Hjørne af Buegangene holdes der Skole. Her sidde ti eller tolv smukke Araberdrenge med forslagte Been paa et Straatappe, med et beskrevet Stykke Papis i Haanden, uafbrudt boiende sig frem og tilbage, medens de opramse nogle Vers af Koranen, den Ene raabende hoiere end den Anden. Deres Tofler staa i en Række udenfor den aabne Dør; thi Skolen har intet andet Lys, end det der falder ind igjennem denne. Kommer der saa en Fremmed forbi, tie de lidt, gjøre hverandre opmærksomme paa ham, kigge ud af Døren, og begynde strax efter med fornyet Kraft igjen. Deres gamle Skolemester, Medderres, sidder med forslagte Been, længst tilbage i det ene Hjørne. Han har et Par uhyre store Brillen paa Næsen og foran sig paa Gulvet udbredt en Mængde smaa Stykker rødt og gult Væder, Silkevindseler, Sølv og Guldtraad, hvormed han broderer en af disse brogede Pengepunge, som man kjøber i enhver Bod. Synes han nu, at Drengene ikke raabe høit nok, eller at de stikke Hovedet for længe ud af Døren, tager han en lang, hvid Stok og minder dem lidt; det hjælper. Tiltage derimod Skrigene i den Grad, at de gaa over til en Slags uanstændige Hyl, seer den gamle Mand op, smiler og nikker til dem; saaledes kan han lide det.

Kirken selv har en Bagtergang nedenfor dens flade Kuppel, paa andre Moskeer sees blot nogle aabne Glambuller. Herfra falder Muedden eller Udraaberen fem Gange om Dagen de Troende til Bøn. Dette skeer i nogle Byer saaledes: Han stikker Tømmelfingrene

ind i Dret, aabner de udspilede Fingre i Retning med Ansigtet, bøier sig ned mod Gaden og skriger:

„Gud er den allerstørste. Jeg forsikrer Jer, der er ingen anden Gud end Gud, og Herren Muhammed er sendt af ham. Kom til Bønnen! kom til Frelsen!“

Inde i Kirken er Alt koldt og mørkt, hvide kalkede Vægge, et Steengulv, belagt med Straamaatter, ingen Stole naturligviis, heller ingen Bænke. Midt i Kirken er et Allerhelligste, hvori Koranen gjemmes, og foran hvilken der brænder en lille Lampe, som hænger i en Jernkjæde ned fra Loftet. Herind komme Araberne, efterat have sat deres Tøfler udenfor, eller bærende dem en i hver Haand; de knæle ned paa Tæppet og bede under gjentagne dybe Buf. Nogle blive liggende efter Bønnen og faae sig en lille Søvn, der er saa friskt og saa kjøligt derinde. Paa bestemte Tider viser Præsten sig, omringet af nogle hvidklædte Medhjælpere. Under forfærdelige og vedholdende Skrig, rulle de sig, lignende store Meelskæffe, over Tæppet, med Ryggen og dens nederste Regioner hævede høiere end Hovedet, hen imod Helligdommen; her blive de liggende nogle Dieblikke, som om de vare døde eller hvilte sig, skjulende Ansigtet i Hænderne; lidt efter trille de tilbage igjen. Dermed er Bønnen eller den foreskrevne Oplæsning af nogle Vers af Koranen tilende.

Araberens Gud er en streng og uforsønlig Herre, med Tugtens Sværd i Haand, Befalinger og Trusler paa Læben. „Knæl ned og bed til mig!“ „gjør dette og hiint, paa den og den Tid, eller skjælv og vær for-

domt." Det er et Forhold som mellem Herre og Slave, for dem er han ikke Kjærlighedens og Mildhedens Fader, hvem vi paafalde i vor Nød og prise i vor Lykke.

Kadhien har sin Sal i et Hjørne af Moskfeen. Han er Arabernes Politimester og Dommer i deres indbyrdes Stridigheder, han modtager deres Overeenskomster og bekræfter dem. To yngre Medhjælpere ere altid nærværende, de føre hans Domme tilbogs og tjene som Vidner paa hvad der foregaaer. Kadhien i Dran er en gammel Mand med et ærverdigt Ansigt, fulsorte Dienbryn og et kort, hvidt Skæg; han bærer en stor Turban af sammenrullet hvidt Flor og en lysgrøn Kaftan, over hvilken den uldne Burnus er fastet tilbage. Naar Nogen kom ind til ham, smilede han, nikkede venligt og talte med en mild og dæmpet Røst; havde han saa hørt deres Klager, lænede han sig tilbage paa Stedet og lukkede sine Dine, derefter sagde han i nogle faa Ord, hvorledes det skulde være. Efterat det var steet, hjalp der ikke længer nogen Bøn eller Indvending, den Gamle vinkede med Haanden, som om han vilde sige: „Nu er der talt nok om den Sag.“ Lovede de endda, hævede han Stemmen, pegede mod Døren og raabte: „Rahab!“ — Gaa! dermed var Alt tilende. Skulde et Forlig eller en Dom beskrives, tog en af Medhjælperne, der ogsaa forrettede Tjeneste som Notar, fat paa den, skrev fra oven nedad, men fra høire til venstre med en Pen af Bambusrør og leverede Papiret til den gamle Kadh,

som forsynede det med Aftryk af et stort Jernsignet, der hang i en grov Snor om hans Hals.

Et saadant Signet og en Silkekofte skjænker den franske Regering enhver Dommer, efterat hans Stamme har valgt ham.

Harde Kadhien et ledigt Dieblif, og det hændtes af og til i Dagens Løb, drog han et stort Sølvuhr op af Beltet, betragtede det med synligt Velbehag, gned og polerede det i Haanden, holdt det engang imellem lidt op til Dret, for at ogsaa den Sands kunde faae sin Fornøielse, saa viste han det til de to andre Dommere, der pligtshuldigst deelte hans Beundring. Selv medens en Sag skulde paadømmes, drog den Gamle af og til Uhret frem, som en Confirmand, og saa hvormange Klokken var. Efter al Formodning var han nylig bleven Gier af denne Skat.

Domsfalen har tidligere udgjort en Deel af Moskøen, den er et Rum med hvalvet Loft, hvis mauriske Buer afftives fra Væg til Væg med en Jernstang, nedfra hvilken der hænger en lille Lampe i en Kjæde. Udenfor Salens to store Binduer seer man uafbrudt smaa Klynger af tilfløede Skjønheder nysgjerrig titte ind. Væggene ere kalkede og uden Prydselser. Paa en af dem hænger alene en uhyre Placat med Overskrift: »Prix de vente des papiers timbrés.« Det er det eneste Spor derinde af fransk Herredømme. Æergulvet er skjult af et blaat, gult og grøntribet Tæppe, der kun lader en lille Firkant ubedækket, paa denne satte Dommeren og hans Medhjælperes deres

Tøfler, før de træde hen til Bordet. Der er stillet fire Bænke for Tilhørerne og en Skranke mellem disse og Dommeren. Den Dag, hvorom der her er Tale, faaes paa Tilhørbænkene flere Arabere, som tidligere havde tjent blandt Spahierne. Nogle af dem bære Tjenestmedaillen i et gulstribet Baand, hæftet saa langt og saa synligt som muligt udenpaa deres Burnus. Den menneskelige Forføngelighed maa i Grunden dog være en stor Familie, man træffer den allevegne.

Blandt dem som fremstillede sig for at faae Dom, var et arabisk Egtepar, ledsaget af en Europæer, en lille, fed Person med blaa Bluse, skaldet Hoved og rødligt Ansigt, hvis Farve fik sin Forklaring af en stærk Duff af Cognac, hvergang han aabnede Munden for at tale.

„Gaa udenfor!“ var det Første, Radhien sagde til ham, „man kommer ikke herind med Skoene paa.“

Manden gik og kom strax efter tilbage med blottede Fødder, Skoene bar han nu under Armen.

Araberkvinden havde slaaet sit Slør tilbage, hun var meget ung og smuk, tilsyneladende endnu et Barn, tatoveret med et stort latinsk N imellem Dienbrynene og en lille Stjerne paa hver Kind. Hendes blaaforte Dine lignede medens hun med ustandselig Tunge forklarede Retten, at hun havde været gift i to Aar og havde den Søn der, som hendes Mand holdt i Haanden. Nu var hun bleven kjed af sin Egtefælle og foretrak at leve hos Franskmændene. Hun var en fri Kvinde, meente hun, hun bar Keiserens Navnetræk i sit Ansigt,

hendes Mand havde ikke betalt for at faae hende. Efter sine Forældres Død var hun gaaet frivillig til ham, derfor havde hun ogsaa Ret til at forlade ham igjen og tage sin Dreng med, naar hun betalte to Duros (3 Rdl. 3 Mk. 4 ß.) tilbage, som han havde spenderet paa hende deres Bryllupsdag, og her vare de.

Araberen hvorom Talen var, havde sat sig ned, nderst paa Maatten. Han var en hoi, bredskuldret og bydende Skikkelse, hvis Dienbryn beskrev en snorlige Linie hen over Panden; i hans udtryksfulde, kaffebrune Ansigt syntes latter og Smil at være ukjendte. Han mælede ikke et Ord under hele Sagen. Hans Søn stod imellem hans Knæ, en mager og sygelig lille Dm, med lange nøgne Arme og Been, der lignede en Abes. Af og til lagde Manden sin brune Haand paa Drengens Hoved, der var blevet raget af Barberen henne i Mossteens Buegang lidt før Retten begyndte, den Ville faae da op og trykkede sig tattere ind til ham.

Efterat den gamle Kadhi taalmodig havde hørt paa Alt hvad Araberkvinden fortalte ham, og flere Gange seet paa sit Uhr og pudset det med Haanden, sad han et Dieblik og saae i Beiret. Derefter reiste han sig, gik hen til Konen og stillede hende lige foran Blufemanden.

„**Ham** foretrækker Du altsaa for din Herre? — **ham!**“ udbrod han, og gjentog dette ene Ord med et Smil, som udtrykte en ubeskrivelig Foragt, og en Betoning, saa fuld af Spot og Ironi, at alle Tilstedeværende, selv Araberinden brast i latter. Hun taug

et Dieblif uden at være iftand til at svare. Franskmanden lagde kjælent Hovedet paa den ene Side, stirrede paa hende og nikkede til hende. Han saae uendelig komisk ud saaledes.

Da Kadhien ikke fik Svar paa sit Spørgsmaal, vedblev han: „Jeg dommer Dig da til at betale de to Duros tilbage og blive hos ham, Du holder af.“

„Og mit Barn?“ spurgte hun.

„Sønnen følger med sin Fader! Gaa!“

Arabereren vedblev at tie, hans alvorlige og strenge Dine vege ikke fra Konen. Da han hørte den Gamles Dom, løftede han den lille Dreng op paa sine Knæ og holdt ham staaende lige foran hende. Derefter reiste han sig, kastede sin Burnus sammen over Skuldren og gik med Drengen.

Hun stirrede efter ham, en synlig og heftig Kamp malede sig i alle hendes Træk, eet Blik kastede hun paa sin nye Tilbeder, et eneste, men tog ikke mod hans fremstrakte Haand. Hun drog Sløret over Hovedet, skjulte sit Ansigt og fulgte efter Araberen. Blusemanden saae sig om, en almindelig Patter hilste ham, da han lidt efter fulgte de to Andre.

Den gamle Kadhi sad og gned paa sit Uhr, de to Skrivere hvilede sammen og skiftede af og til Stilling paa det lave Sæde, hvor de sad med forslagte Been.

Udenfor de aabne Døre høres en eensformig Bladsken af Springvandet, som falder ned i Steenkummen, fra det modsatte Hjørne lyste Skoledrengenes skingrende Stemmer.

Eftermiddagsolen skinner ind igjennem det ene Gittervindue, kaster en lang, blændende Lysstribe hen over Tilhørerne og tvinger af og til En af dem, en Europæer, til at flytte sig længer tilbage paa Bænken. Det er ham, som sidder her og skriver disse Linier.

Fra Markedspladsen slynger sig i utallige Bugtninger en Mængde smaa Stier, der alle føre ind mellem Samarabjergene. Det er Kamelernes Beie, ad dem vandre de, hver i sin Retning, efterat være blevne paalæssede og uden at bekymre sig om Førerne, der endnu ikke have faaet Sækkene bundne paa de øvrige Dyr.

Bed at følge disse Stier imod Syd kommer man efter en halv Times Gang til den første Araberby udenfor Dran: Negerbhen, som den kaldes. Den skilles

i to store Halvdele ved en bred Landevei, og er indad imod Bjergene omgiben af en hoi, ufuldendt Muur. Araberbhyen bestaaer af en Mængde hvidkalkede Firkanter, hvori man seer en lille, lav Dør, men ikke et eneste Bindue. Hver Firkant danner indenfor Muren smaa, tilgitrede Rum, der tjene Eieren til Sovested, Kornrum og Kvagstald, større Befvemmeligheder fordrer Araberen ikke af sit Hjem. Har en Mand flere Hustruer, to eller tre, afdeles de rigeste Boliger i særskilte Leiligheder, ved en Græsmaatte, enhver Madame faaer da sit Rum. Gaarden indenfor er fælles Samlingsplads, her væve de, sy, lave Maden, her lege Børnene, eller ligge i Moderens Skjod, medens hun beskæftiger sig med deres Hoveder paa en Maade, som man til Rod kan tænke sig, men umulig beskrive.

Flere af Arabernes Baaninger have en Slags Altan udenfor, det vil sige en opkastet Jorddyngge, bedækket med en Palmemaatte og skjærmet for Solen af en brunt Kameelhaarstæppe. Her sidde Mændene om Eftermiddagen, naar de komme hjem fra Bhyen og naar Heden tager af, med Benene overkors, og see op i Luften, stille, ubevægelige, som om de ventede paa en Aabenbaring. Af og til udstøder den Gne en dæmpet Ganelhd og gjør et forklarende Tegn med Haanden. Hans Sidemand nikker eller svarer med en lignende Lyd, derefter stirre de igjen op i Luften.

Enkelte Huse ere dannede af en opkastet Jordvold med et Tag af Rør, mørke, rædsomme at træde ind i, uudholdelige at leve i for enhver Fremmed.

Andre endnu fattigere Arabere have dannet sig en Bolig under et udspændt Dækken, fastet over en Stang, pindet Enderne af Dækkenet fast til Jorden og skjult Indgangen med et Forhæng af flettet Straa.

Landsbyen har ogsaa et Kaffehuus: en aaben Bod, udenfor hvilken der er udspændt et stort Tæppe, som man kryber ind under, medens Solen brænder. Varten her er tillige Barbeer og rager et Araberhoved for to Sous; hans Kaffe er den sædvanlige mauriske: et fiintmalet Grums, men den dufter, og man vænner sig dertil; den bringes Gjæsterne i smaa rødmaalede Overkopper, uden Sukker.

Udenfor dette Kaffehuus sidder en Eftermiddag en Areds mørke, alvorlige Arabere, indhyllede i deres Burnusser, omkring tre Spillemand, hvoraf den Ene under venstre Arm har en lang Kalebas overspændt med et stort Trommeskind. I en halvlyngende og vellydende Rhythmus fremsiger han et umaadeligt langt Digt og gjør et lille Ophold efter hver fjerde Strofe, medens han trommer paa Kalebasen, og hans to Medhjælpere frembringe nogle hvirvlende Toner af deres Korfløiter. Derefter begynder han igjen paa sit Digt. Den første Række Tilhørere ligger paa Tæpper, de Dvrige staa, alle foroverboiede, alle lyttende med den dybeste Opmærksomhed, af og til betragtede hverandre, som om de vilde sige: Hvad synes Du? — Enhver af de Siddende har en tomt Kaffekop foran sig paa Jorden. Pludselig tier Sangeren, reiser sig, tager sine egne og de to musikalske Medhjælperes

Tøfler af og sætter dem udenfor Tæppet; de liggende Tilhørere gjøre det Samme. Derefter begynder en ny Sang, under hvilken Araberne gjentagne Gange bøiede sig til Jorden og gribe med Haanden omkring deres Rosenkrands, idet de løfte den op mod Panden.

Der stod en gammel, fransk Zuav i Nærheden, skægget, graahaaret, et Ansigt, der var gjennemløbet af Tidens og Sablernes Mærker. Han havde en stor Kasse hængende over Brøstet, hvorfra han solgte Svovlstikker, Sæbe, og en Mængde andre Gjenstande. Det var nu hans Næringsvei for Tiden. Han var fortrøstelig med Arabernes Sprog og forklarede Sangens Indhold saaledes:

„Liget med de to Legemer.

Det vide I Kjære! at Marabutton* Sidi Muhammed Ben Hamar ligger begravet ude paa Metidscha Sletten, mellem de høie Palmer. Han var en from Mand medens han levede, han kunde ethvert Skriftsprog, og drog fire Gange med de hellige Karavaner til Profetens Stad. Da han døde, reiste Stammen Beni Ghemat ham en Grav paa Sletten, og de Troende kom nu fra Orkenen og fra Bherne og fra Dalene med deres Syge, forrettede deres Bøn ved Graven og bleve helbredede. Engang kom der Nogle af Stammen Duled Sidi Cheikh og leirede sig paa Sletten med deres Kameler. Da de hørte Tale om de Undergjer-

* En Marabut er en Skriftlærd, hans Gravsted kaldes ogsaa Marabut, hans Son ligeledes.

ninger, som skete ved Graven, sagde En: „Vor gamle Kaïd ligger værkbruden hjemme og taaler ikke at ride hertil, hvad om vi bragte det hellige Lig til ham, uden at Noget fik det at vide, og saa dannede Muhammed Ben Hamar et Gravsted i vor egen Stamme?“

„Er det ikke nogle rigtige Tyvekægte, alle disse Arabere?“ indskød Zuaven her, som en personlig Bemærkning.

„De Andre syntes godt om Forslaget. Da det blev Nat, brøde de Graven op, toge Liget med og droge bort, efterat have udslettet ethvert Spor af hvad der var sket. Den syge Kaïd fik sin Sundhed igjen, og Mændene gjorde Sidi Muhammed et Gravsted, større og rigere udsmykket, end han havde havt nede paa Sletten. Fra nu af skete de samme Undergjørelser i Duled Sidi Cheikh, som før i Metidscha. Men den Nat, Mændene flyttede Liget, tugtede en Herre sin Træl, han løb bort, og da Folk siden kom med deres Syge til Metidscha, stod han hos dem og sagde:

„Ville I bede ved Muhammed Ben Hamars Grav, maa I drage til Duled Cheikh, de have stjålet Liget og ført det med sig til deres Bjerge.“

Da dette røgtes, blev der Larm paa Sletten. De Ældste raadsløge, Stammens unge Mænd sadlede Hestene og red til Bjergene for at tugte Røverne. Disse spurgte dette og skikkede i Hast Bud til Venner og Frænder for at samle Hjælp, de vare kun saa, og deres Fjender vare mange; men deres gamle Kaïd, en

from og gudfrygtig Mand, gif alene ud, og lidt før
 Tjenden kom satte han sig ned ved det nye Gravsted og
 drog Hætten over sit Hoved. Da Knytterne saa Kaïden,
 rede de hen til ham og sagde, hvad de vilde.

„I ere nogle Daarer!“ svarede han, „at I tro
 en Træls Ord bedre end eders egne Dine. Have I
 undersøgt den hellige Mand's Grav og seet, at det I
 beskylde os for, ogsaa er Sandhed?“ — Det havde
 de ikke. — „Naar det er skeet, er det tidsnok at ty til
 Sværdet,“ sagde han, alt i den Hensigt at vinde Tid
 for sine Mænd, som vare ude for at søge Hjælp.

De Andre fandt, at han talte vel, og bestemte,
 at nu vilde de først ride hjem og aabne Graven, men
 imorgen kom de igjen, og hvis det var, som de frygtede,
 vilde den sorte Kuskus, Krudtet, tale og Duled Cheikh's
 Børn komme til at græde over deres Fædre. Dermed
 droge de bort.

Næste Dag sad den gamle Kaïd igjen ved Graven.
 Hans Mand havde endnu ikke faaet deres Frænder
 samlede. Da han saae Tjenderne komme, boiede han
 sit Hoved og sagde: „Herrens Villie skee, jeg er kun
 hans Tjener!“

Mændene fra Beni Ghemat stode nu af deres
 Heste, den Ældste gif hen og kysfede Kaïdens Haand,
 og satte sig ned ved hans Fodder, idet han sagde:
 „Ungdom og Brede seer kun forud, men de Ældre og
 Befindige ere Brødre, de see om til Siden tillige.
 Det Raad, Du gav os igaar, var vel værd at lægge
 Mærke til.“

„Hvad jeg raadede Jer igaar, det har jeg glemt,“ svarede Raïden, „men idag maa Sandheden frem: Her bag denne Steen ligger Marabuttens Lig, for min Skyld blev det bragt hid, lad da mig undgjelde derfor, og skaaner de Andre.“

Han væltede nu Stenen tilside og viste dem Liget.

„Hvorledes skal jeg forstaa det?“ sagde den fremmede Hønding: „Hjemme hos os ligger Sidi Muhammed indsvøbt i sin grønne Kaftan, som den Dag vi begravede ham; jeg har seet hans Lig igaar, alle mine Mænd, som staa hos mig, have ogsaa seet det, saa tydeligt som vi see den Døde her. Vi komme idag alene for at gjøre vor Uret god igjen, og beder Eder blive ved at være vore kjære Brødre.“

Da den gamle Raïd hørte dette, svarede han Intet, han drog Hatten over sit Hoved og sank ned i Bøn for det skete Bertegn. Dagen efter drog han op i Bjergene og levede sin øvrige Tid affides fra alle Andre.

Da han døde blev der to hellige Grave i Duled Sidi Cheikh.“

„Det synger Manden med Kalebassen,“ sagde den gamle Zuav. „Der er sku ikke et fornuftigt Ord i det Hele, men saadan noget Snak tro de paa. See blot! hvor de sidde og strække Hovederne og de lange Hals frem, og lytte, om der ikke kommer mere. — Her i min Kasse har jeg en heel Bunte troværdige Beretninger om Ulykkerne paa Lyonerbanen, en anden om den smukke Meriem, som kvalte sin lille Søster,

fordi hendes Elsker begyndte at finde Smag for Barnet. Den sidste Historie er der ogsaa en kjon Sang til, dem kjøbe de ingen af, de Gadthve! — Sangen koster kun een Sou Stykket, tager De fem faaer De dem for fire Sous og et lille Knippe Svovlstikker i Præmie.“

Som ovenfor fortalt seer en Araberby ud, og har man skildret een, ere de alle skildrede, det er kun Størrelsen og Udstrækningen der gjør dem forskjellige.

Lidt imod Øst ligger Landsbyens Kirkegaard, det sørgeligste og fattigste Gjemmested for Døden, som man kan tænke sig. En udjævnet Banke, hvorpaa der ikke findes et eneste Træ eller en Busk, Grav ved Grav, der see ud som store Muldvarpestud, en utilhuggen Kalksteen for hver Ende, det er Alt. Hunde og Kreaturer drive hen over Stedet, thi Kirkegaarden er uden nogensomhelst Indhegning. Natten efter en Tordefærd hylér Hyænen derude, dens skarpe Sands har opdaget det jordede Lig, som kun ligger gjemt en Alen under Overfladen, indsvøbt i en gammel Burnus. En Mængde vilde og blegrode Krokusblomster myldre frem efter enhver Regn, viscent Græs, Løgbuske og smaa, kvarteerhøie Palmer dække Jordbunden, intet synligt Minde vidner om en venlig Erindring for dem som hvile der.

Hvis Døden er Glemsel, da staaer det skrevet paa denne Kirkegaard.

4.

Fra Oran til Dahra.

Fortsætter man Veien imod Syd, gaaer den i Begyndelsen igjennem smaa Skove, over Bakker, Sletter og Dale, Vandløb og Badesteder. Det er endnu bestandig Landskabet Tell, hvis afvekslende og frugtbare Jordbund hundredfold giver den Udsæd tilbage, man betroer den, og som uidentivl har en stor og lykkelig Fremtid ivente, idet Sletten Aar for Aar befolkes mere, ikke blot af indvandrede Colonister, men ogsaa af de Indfødte; selv nogle flygtige Nomadestammer have forladt deres Orken og fæstet Bo her. De begynde efterhaanden at finde Smag i en fast og bestemt Hjemstavn, istedetfor at flytte fra Sted til Sted, med Teltene sammenrullede paa Kamelernes Ryg, søgende om en Græsplet og en frisk Kilde, og dragende bort igjen, naar der ikke er mere at finde.

Hist og her har den franske Regering opmaalt Landet og udfikstet det til bestemte Stammer og Cier-

mænd, istedetfor at Alt før saa at sige var prisgivet til Den, der kom og tog, og kunde forsvare, hvad han havde taget.

I Tyrkernes Tid droge Nomadestammerne inde fra Sahara op til Tell, og betalte Regeringen eller de nærmestboende Arabere en Sum Penge for at faa Lov til at faae og høste det Korn i deres Land, som de behøvede. Efter Høsten droge de tilbage igjen, hvor de kom fra. Saa de derimod i Feide med Araberne, eller havde de vægret sig ved at betale Skat, maatte de sende deres Karavaner til Marokko efter Korn; det var forbundet med stor Besvær og megen Fare. Folkene fra Tell vidste af disse Reiser, Tyrkerne havde deres Speidere, som underrettede dem om Karavanens Komme. Fremad fik de altid uhindret Lov at drage, men naar de vendte tilbage, lagde Araberne sig i Baghold inde imellem Bjergene og plyndrede Kameleerne.

Fra Landsbøen gaaer Veien igjennem en stor Slette, ned mod Fortet Miserghin, hvor Beyen af Drans Sultaninder tidligere havde deres Sommeropholdssted. Den fordums Herlighed er nu sporløst forsvunden, istedetfor smukke Circassierinder bo kun Soldater i Paladset, Haverne ere blevene til Blegepladser, Spahierne holde Storbads i Marmorbadene.

End for Fortet ligger en bred Saltso, Sebgha. Hele denne Egn, vi her komme igjennem, er gjennemskaaen af en rig Saltgrund, som paa enkelte Steder stikker frem over den rødlig Jord, gjør Vandet i Søer og Floder udrikkeligt og meddeler alle Værter

en bleg, blaaliggrøn Farve. Efterhaanden som Reisen gaaer videre, tager Plantelivet af, Alt bliver til Orken, til Steen, vildt og øde, Floderne ophøre, Solheden har tørret Vandet bort, og furet Jorden med dybe, gabende Kevner. Kun i de enkelte Dale, hvor en større Fordybning har ladet en Smule Fugtighed fra Vinterregnen tilbage, danner der sig en lille Græsplet eller Dase.

Paa den anden Side Sidi Bel Abbes forsvinde ogsaa Landsbyerne, vi ere nu i Kamelernes Land, Nomadernes Land, det er Berberhingsten, som vrinstes her, det er en Skare Beduiner, der danner denne langstrakte, bevægelige Linie nede i Horizonten. Høvdingen rider først, indhyllet fra Hoved til Fod, saa tæt, at kun hans mørkebrune Ansigt kommer frem fra Bunnussens Hætte. Hans lange Bøsse rager op over den høire Skulder. Hingsten har lugtet Vand og friskt Græs i lang Fraastand, den hæver Hovedet, puster og ryster sin alenlange Manke, der hidtil aldeles skjulte Halsens Linier. Efter Høvdingen følger en lang Skare, tilhest og tilfods, drivende Hjorden, skyndende paa Kamelerne, som bære Telttaget eller de tilhullede Kvinder, der sidde i et flettet Bur eller i en lang Kurv, een paa hver Side af Dyrets Puffel. Hjorden har opædt Græsset i den Dal, de kom fra, det gjælder nu om at finde en anden. Et Dieblik efter er den hele Skare igjen forsvunden bag en Række Høie eller i Taagen, der i det yderste Fjerne lægger sig over Landskabet og giver det Udseende af et uendeligt, graablaa, bolgende Hav.

Alle disse Mænd, Kvinder og Børn i denne flygtige Skare, udgjøre en fælles Familie, Sødskende, Brødre, Svogre i sjette og syvende Led; de staa under Befaling af den Ældste eller meest Anseete blandt dem, en ærværdig Patriark, der paa samme Tid er Fader og Dommer, vaager over Alle, belønner og straffer, som det behager ham. En saadan mindre Forening kaldes en Duar, det vil sige en Samling af Telte. Trænger en Duar til Beskyttelse eller kaldes til Krig, forener den sig med flere andre Duarer, og danner da en Farfa. Farfaen er igjen en Deel af den store Forening, Arch eller Tribus, der under et fortsat Samliv smelter sammen i en fælles Stamme, antager Navn efter den meest Berømte blandt dem og kalder sig hans Søner, f. Ex. Beni Katen, Beni Missun, o: Katens, Missuns Søner.

Til Stammens Hovding vælge Duarerne og Farfaerne Den i deres Midte, som udmærker sig ved ældst og fornem Fødsel, eller som hører til en berømt krigerisk eller hellig Slægt. Af fornem Fødsel er Enhver, der bevislig stammer fra Muhammeds Datter Fathma, hvis Efterkommere endnu danne det herskende Dynasti i Marokko, og betegne deres høie Fødsel ved at bære den grønne Turban. Til en krigerisk Slægt hører Den, hvis Forfædre have udført en fremragende Bedrift i de tidligere Religionskrige; til hellig Slægt regnes derimod alle Efterkommere af Marabutter eller af Mand, der have ført et affondret Liv i Bøn og Faste, og som Profeten til Von derfor gav Evne til at

spaa og gjøre Mirakler. Marabuttens Indflydelse hos Arabere og Kabyler er overordenlig stor, han blander sig i Alt og synes at have Myndighed over Alt. Det var ham, der med Koranen i Haanden prædikede den hellige Krig og samlede fanatiske Troende omkring Abd el Kaders Standarder, for at udrødde de Christne. Marabutton giver Reidebrev og Drakelsvar, hans Bøn helbreder Sygdomme, hans Opfordring ender Bendettaen i Landsbyerne. Det er ogsaa hans Disciple, der siden blive Skolemestre for den opvoxende Ungdom. Af disse Skolemestre føre flere en ret indbringende Handel med Talismaner, det vil sige smaa flade Pakker af rødt Saffian, der bæres paa Brystet, og ere et useilbarligt Middel mod det onde Die, mod Skudskaar og Pest, de hjælpe ogsaa til at vække Kjærlighed og fordrive Skinsyge. Sprætter man en saadan lille Pakke op, ligger der et Stykke Papir indeni, hvorpaa er skrevet et Sprog af Koranen. Man kan kjøbe dem i Algier, Klebergade, for 2 Mk. 2 f. Stykket. Det er ellers ikke dyrt.

Den valgte Høvding bliver efter Udnævnelser Stamme's fælles Overhoved og kaldes Raïd. Han har Forsædet i Alt, bestemmer Krig og Fred, anfører Stammen, fordeler Jorden, dommer i alle vigtige Stridigheder, han er endelig Mellemand mellem Stammen og Landets Overighed og modtager hos de Franske til Bekræftelse paa sin Udnævnelse et Embedssegel og en rød, ulden Vreskappe.

Stæderne forsvinde altsaa nede mod Syd. Landsbyerne forsvinde, Træer og Busse forsvinde, Klipperne, Bakkerne, Sandet bliver tilbage. I store Mellemrum staaer en eensom, firkantet Bygning, synlig i lang Fraastand, det er Karavansereierne, Orkenens Gjæstgiversteder, der for en billig Penge optage den Reisende, naar Aftenen og Mørket falder paa, og forsyner ham og hans Vedsagere med hvad de behøve. Bygningen er omgiven af en høi Muur med lange, smalle Skydehuller. Over Indgangen staaer en arabisk Skrift og en Halvmaane paa en Stang. Her kan man for $\frac{1}{2}$ Franc faa et lille Kammer med Steengulv, en Dør uden Laas og et Vindue, hvis Skaader ikke lader sig lukke. Bærelset indeholder en Seng, hvis Dyne er stoppet med Uld, et lille Træbord og en Halmstol. Om Natten, naar Mustiferne vække den Sovende, lyder Schakalernes bjæffende Hyl udenfor Bygningen. Maanen skinner ind igjennem Skaadernes Sprækker. Paa Bæggen hænge smaa Knipper af Løg og Malurt, som udbrede en gjennemtrængende Lugt; men efter en lang Dagreise finder man sig i Sigt, og næste Morgen drager man videre.

Ved Solopgang frembyde disse Karavansereier rige og vrelende Billeder: Kvæget, som Natten over har været indesparret i den lange Gaard, begynder at give Tegns paa Utaalmodighed, det vil ud paa Sletten. Araberne, som ligge skjulte i Stalde og Skuur, eller midt imellem Hjordene, vaagne op, vasse Hænder og Ansigt ved Brønden og ile derefter udenfor Bygningen, imod den

opgaaende Sol. Her brede de et Tæppe over Jorden, tage Tøflerne af, knæle og bede under en Mængde gjentagne Bøininger. Europæeren giver sin Hest det sidste Maal Byg, staffer sig en Plads mellem alle de Geder og Faar, der have leiret sig inde under Soltaget, hvorefter Barten bringer ham et lille Stykke Brød og en grumset Kop Kaffe. Araberne og Beduinerne holde ogsaa Maaltid: en Haandfuld Bygmeel rørt om med Vand i et Versfad, hvori tre eller fire Personer vekselsviis gribe ned med de fire Fingre, indtil Fadet er tomt. I Mangel af Bygmeel noies de med en Haandfuld Dadler, Kastanier, Algern eller Figener, dertil en Drif Vand. Mere behøves ikke.

Saa finder Opbrudet Sted. Hestene sadles, Araberne udstøde disse hule Strubetoner, hvormed de forrette enhver Gjerning, Kamelerne stifke Hovedet inde og svare paa deres Viis. Barten staaer i Døren og nikkter til de Bortdragende. En Skjorte, et Par Beenflæder og en gammel Soldaterhue, det er hans hele Dragt. Portene aabnes, ud strømmer Alt; Gederne falde paa deres Kid, Faarene bræge, en Hane flyver op paa Ringmuren, basker med Bingerne og galer ad dem alle. Udenfor skinner Solen, nei, den brænder allerede. Dugdraaberne glimre paa Græsstraene, Skarer af røde Algerhøns og en sort Skj af Stærer trække ned over Engene.

5.

Landskabet Dahra.

Fra Oran til Algier vexler Kysten med grønne Bakker og takkede Klipper, som træde frem i varme og levende Farver. Hist og her et lille arabisk Fiskerleie, et Krat af Kor og et eenligt Palmetræ, der hæver sin mørke Krone op i den blaa Luft, hist og her staaer en tankfuld Kameel paa Toppen af Bakkerne og morer sig med at tygge Drov og stirre ud paa Havet.

Tenez er den første større By efter Oran, grundlagt ligesom Orleansville i Aaret 1841. Begge ligge de i Landskabet Dahra, et Navn, man ikke kan nævne, uden tillige at tænke paa Pelissier og hans Tog hertil i Aaret 1845. Der er skrevet mange og hverandre modsigende Beretninger om dette Tog; et Dievidne har fortalt følgende:

Medens Tyrkerne herskede over Algerien pleiede de sædvanlig to Gange aarlig, i Vaar og Høst, at indkræve Skat i Landet. Dette skete saaledes, at de tre Provindser, Oran, Algier og Constantine, hver ud-

sendte en Skatmester, som drog fra By til By, opflog sit Kvarter paa Torvet, medens han kaldte Radhien til sig og meddeelte ham, hvormeget Indvaanerne havde at udrede. Radhien fordeelte da Skatten, som han fandt for godt, sædvanlig lidt mere end der blev fordret, og Skatmesteren var ledsaget af en bevæbnet Skare Ryttere, der stedse viste redebøn Villie til at tage Sagen syndig, og at sikre sig med Magt, hvad man nægtede at betale med det Gode.

I Stæderne bestod Skatten alene i Penge, paa Sletterne tog man tiltakke med Korn og Frugter: Tiendeparten af Afgrøden. Nomadestammerne betalte med Slaver, Strudsffjer, Heste og Kvæg. Kabylerne i Bjerregnene gave Honning, Læder, Olivenolie og vævede Tøier. Hvert tredie Aar droge Beherne til Algier med de modtagne Pengesummer og bragte Deyen deres Regnskaber, eller deres Hoved, hvis han ikke fandt Regningen rigtig.

Flere af Nomadestammerne unddroge sig for at betale denne Skat, idet de brøde op med deres Telte og slygtede ind i Orkenen, naar Tyrkerne nærmede sig. Kabylerne slygtede ikke, de krobe sammen bag Kaktushækkene, som omgave deres Landsbyer, og hilste med Geværskud paa de Fremmede, der vovede sig ind imellem deres Bjerge.

Da Skatmesteren havde prøvet denne Modtagelse nogle Gange, lod han dem siden være i Fred; de Enkelte, han fik fat paa, maatte altid betale for dem, han ikke kunde naae.

Mellem Dran og Tenez ligger der et bjergrigt Skovlandskab, fuldt af Klostre og Huulveie, hvor igjennem Nordafrikas største Flod, Chelif, paa begge sine Bredder danner en frugtbar Slette, bugtende sig fra Sydvest imod Nordost, indtil den omsider finder sit Udløb i Havet lidt ovenfor Mostaganem. Blandt de mange Arabere, som bo her, benyttede Stammen Duled Kiah en egen List til at frigjøre sig for Skat. Saa snart de spurgte Tyrkernes Komme, forlode de deres Landsbyer med Kvinder og Børn, toge Kvæg og Faar med, og forsvandt i nogle dybe og rummelige Grotter eller Huler, som findes paa flere Steder mellem disse Bjerge. Tyrkerne kjendte godt deres Skjulesteder, men vovede ikke at forfølge de Flygtende synderlig langt. Dahragrotterne laa inde i en vildsom Bjergegn, hvor enhver fremspringende Klippe kunde skjule et Baghold. Den eneste Adgang til Stedet førte desuden igjennem en lang Huulvei, saa smal, at man maatte gaa En efter En, udsat for Kuglerne fra Fjendernes Bøsser, som inde fra Hulerne fuldstændig kunde bestrynge hele Veien.

I Sommeren 1845 havde forskjellige Stammer i Landskabet Dahra reist sig til et af de hyppige Oprør, der fandt Sted medens Abd el Kader drog omkring i Provindsen Dran. Fra de to Forter Tenez og Orleansville blev der sendt Soldater imod dem, og siden det var tredie Gang, at disse Stammer svigtede deres givne Løfter om Underkastelse, skulde de nu ikke

blot bringes til Endighed, men tillige betale en Bøde og affordres deres Bøsser til et Antal af 4900.

Soldaterne droge ud i tre Delinger, den ene, ført af Oberst Admirault, besatte Omegnen af Tenez, en anden Skare, under Oberst Saint Arnault, gik fra Vest mod Ost, nedenfor Bjergkjæden, der strækker sig langs med Havet. Oberst Pelissier skulde derimod drage igjennem Chelifdalen og siden følge den samme Bjergkjæde som Saint Arnault, saaledes at enhver af dem besteg Bjergene fra sin Side. Den femtende Juni udførte Pelissier en Razzia hos Stammen Beni Zentes. Mændene frelste sig ved Flugt og toge deres Kvinder og Børn med. Obersten holdt sig til hvad der var tilbage: Husene bleve brændte eller sprængte, Oliventræerne omhuggede, Haverne ødelagte, Kvæget bortført, derefter opsogte man Gjemmestederne for Arabernes Kornforraad, de saakaldte Silos, det vil sige nogle smaa, runde Dvne, opmurede i en tør, sandet Grund, paa den aabne Mark, forsynede med en smal Abning, der begynder omtrent en Alen under Jordfladen og som dækkes til med Grene og Jord, for at ingen Fremmed skal opdage Stedet. Disse Silos ere et Minde fra Tyrkernes Regimente, da det gjaldt om at skjule hvad man havde. Strax efter Høsten, i Mai Maaned, stampe de Kornet fast ned i Dvnen, efterat det er bleven veiret nogle Dage i Solen. Det skal kunne holde sig dernede i flere Aar, friskt og ubedærvet, uden alle de Vidtløftigheder, vi anvende for at bevare vore Kornforraad.

Efterat Pelissier grundigt havde udført sin Razzia hos Beni Zentes, drog han op til Duled Riah, og forlangte der, at Mændene skulde underkaste sig og udlevere ham deres Vaaben. Den første Dag gik bort med Underhandlinger. Natten efter flygtede hele Stammen og tyede til de gamle Tilflugtssteder inde i Bjergene. Til Uheld havde de efterladt et bredt og banet Spor af deres Flugt. Pelissier vidste i hvilken Retning han skulde følge efter. Han var desuden ledsaget af nogle Arabere, der tidligere havde tjent som Tolke og nu viste ham Veien til Hulerne.

Sporet gik ind imellem langstrakte Bjergkløfter, bevogede med Oliventræer og nogle tynde, forkrøblede Ege, fra hvis Toppe der spirede et sparsomt og gulnet Løv, medens Stammens oprindelige Farve dnybere nede skjultes af lange og hvide Mostrevler. Jo længer Franskmændene trængte frem, desto vildere blev Egnen. Tykke Brombærranker slyngede sig hen over Veien, nedrullede Kalksteensblokke spærrede den, overalt bratte, takkede Klipper, der vare graalige om Dagen, men hvide i Maaneluset. Den brændende Solhede havde affvedet Græsset, hist og her var en enkelt Palmebuss det eneste frodige Grønne, der afbrød den revnede Jordbunds gulrøde Farve. Ornen kredsede oppe i Luften og skreg ved Synet af den fremmede Skare, hvis Feltkjedler og Bajonetter glimrede i Solskinnet. Fuglen var det eneste Spor af Liv, de mødte. Alt var øde, var taust og høitideligt som Stilheden i en Kirke. Over Bakker og Dale gik det, langs med dybe og

bratte Afgrunde. Efter enhver Opstigning ventede man Maalet, eller idetmindste noget Nytt, men Diet mødte kun den samme Censformighed, det samme Billede af Bildhed og Dde.

Oberst Pelissier drog langsomt og forsigtigt fremad. Foran sig havde han en Rjæde af Soldater, som omhyggeligt undersøgte ethvert mistænkeligt Sted; der kunde ikke tænkes en Egn eller Omgivelser mere skikkede til et Baghold. Omfider forsvandt ethvert Spor af Bei; man maatte enkeltvis bugte sig frem mellem Bakker og Klippestykker.

De to arabiske Veivisere lode til at være sikre i deres Sag. De standsede ikke, løftede lidt paa deres Burnus eller drog den fastere sammen, idet de sprang fra Klippe til Klippe, og underholdt sig imidlertid indbyrdes i et dæmpet Sprog, som kun de selv forstode. Bludselig standsede de og pegede frem for sig, de havde naaet Maalet. Dahragrotterne laa foran dem.

Det var en bred og dyb Kløft, dækket oventil af spaltede Klipper, medens en anden, løsreven Klippe var falden ned foran Kløften og dannede en skraa Bæg, hvori der fandtes Abninger, den ene lidt nedenfor den anden. Klipperne og Fordybningerne i dem vare her bevogede med et lavt og tjørnet Krat, hvorimellem der hist og her saaes Spor af afbuggede Stammer, et Tegn paa, at Afdgangen til Hulerne tidligere havde været skjult af Træer, som vare blevene fældede eller gaaede ud af Velde paa nogle enkelte nær. Foran

Indgangen stod en mægtig, gammel Korveg med visfen Top og et langt strimet Mos ned ad Siderne.

I samme Dieblig Pelissier gjorde Holdt i nogen Afstand fra Hulerne, blev han angreben af Araberne, der aabnede en hæftig Ild paa ham. En Afdeling Grenaderer sendtes ned i Huulveien, men modtoges af en Kugleregn, der tvang dem til at drage sig skyndsomst tilbage. Pelissier stod paa en Klippe med korslagte Arme og oversaae Alt. Hans mørke Ansyn udtrykte Intet af hvad der bevægede sig i ham. Det vidste blot Enhver, der hørte Arabernes Jubelskrig, at de jublede for tidligt. Soldaterne kjendte deres Oberst som en Mand, der ikke forlod sit Bærk usuldført. Da Grenadererne vare vendte tilbage med deres drabte og faarede Kammerater imellem sig, sendte Pelissier en af Araberne hen til Bjerget, for at knytte Underhandling med Duled Riaherne. Inde i Huulveien affstode Araberne deres Bøsser paa ham. Den Ulykkelige udstødte et gjennemtrængende Skrig og faldt. Lidt efter blev den Anden sendt. Han brød en Green af det nærmeste Træ, sprang fra Klippe til Klippe og skjulte sit Legeme, medens han strakte Armen iveiret, vistede med Grenen og udstødte nogle arabiske Ord. Han naaede lykkelig Hulens Indgang og forkyndte Stammen med hoi Røst, at Obersten tillod dem, at drage uhindret bort med deres Familie og Eiendom, han fordrede blot, at de skulde afgive deres Vaaben. Det Sidste besvarede Araberne med Haanlatter, derimod lovede de Under-

fastelse og vare villige til at forlade Hulerne, naar de Franste først havde bortfjernet sig.

„I saa Fald vil I faae Lov til at blive derinde,“ svarede Sendebudet. „Obersten giver Eder tre Timers Betænkningstid; Gud gjøre eders Dine seende.“

Dermed listede han sig tilbage paa samme forsigtige Maade, han var kommen.

Pelissier ventede nøiagtigt i tre Timer. Mørket begyndte imidlertid, det byggede Araberne paa, og haabede idetmindste at have Natten fri, men de gjorde Regning uden Pelissier.

Medens de tre Timer varede, havde hans Folk adspredt sig mellem Klipperne. Nogle samlede store Bunker Straa og tørre Kviste, som de bandt sammen i Knipper, Andre faldede de nærmeste Træer og slæbte dem op paa Klipperne over Hulerne. Da den bestemte Frist var tilende, bleve Straaknipper, Træer og Buske kastede ned foran Indgangen. Araberne anede, hvad der forestod og søgte at stynde disse uhyre Bunker tilside. Det lykkedes ogsaa nogle Gange, men Pelissier stillede nu sine Skytter bag Klippestykkerne og lod fyre paa alt, hvad der kom frem fra Hulerne. Fra Toppen af Klippen vedblev imidlertid Buske og Træstammer at sænke sig ned foran Indgangen, til begge Abninger vare skjulte.

Derefter kastede Franskmændene brændende Knipper ned mellem de andre.

Ilden fængede i det tørre Straa, sluffedes og fængede igjen, en klar Lue steg op fra Bunken, ester=

fulgt af en kvælende Røg. Beständig blev Baalet forøget. Fra Hulerne lod i dette Dieblik et gjennemtrængende Skrig, der syntes at indeholde Alt, hvad den menneskelige Røst er istand til at udtrykke af Rædsel, af Smerte og Lidelse. Det gjentoges atter og atter, og med dette forenede sig Ueslernes, Dyrernes og Faarenes Brøl, et forfærdeligt Vidnesbyrd om, hvad de maatte lide derinde, omgivne af denne Ildfreds, indaandende denne glødende Atmosphære, uden Vand, uden Luft, uden Frelse.

Lidt efter trængte Lyden af Geværskud ud fra Hulerne, og midt igjennem det bragende Baal saaes en Araber, indsvøbt i et Tæppe, styrte sig ud mod Franskmændene, strækkende Hænderne frem for sig, som om han bad om Raade. Han var sendt fra Stammen for at tilbyde dens fuldstændige Underkastelse og en Sum af 75000 Frcs. i Løsepenge, naar de blot maatte beholde deres Baaben.

Felissier lod Soldaterne dæmpe Baalet; det var forbundet med Livsfare, Araberne fyrede paa dem, men det skete dog; derpaa vendte Obersten sig mod Sendebudet og sagde:

„Gaa og gjentag mit Ord: Underkastelse, Udløsering af alle Baaben, een Times Betænkning.“

Araberen vendte tilbage, det adspredte Baal døde hen af Mangel paa Næring. Inden den foreskrevne Frist var endt, lod atter Geværskud og Skrig i Hulerne, det lod til, at der foregik en Kamp derinde. Flere Arabere søgte at trænge sig ud, deres egne Kammerater

stod paa dem. Tiden gik, Ingen viste sig, Baalet blev forøget, det samme Optrin gjentoges. Nu var der ingen Frelse mere. Risknipperne fløi ned fra Klipperne, hurtigere og i større Mængde end før, Ilden lyste dybt ind i Klostet og fastede et rødt og fantastiskt Skær over de nærmeste Klipper. Fra Tid til anden slog en høi, lysegul Flamme op ad Bjerget, bugtende sig som en Slange, idet den staf Ild i de tørre Buske og Slynngplanter, som i Rarrækker havde fundet Næring i Spalterne. Lidt efter forsvandt den igjen og lod blot nogle funklende Gnister tilbage. Hvergang Soldaterne fastede nyt Brændsel ned, steg en knitrende Ildregn op fra Baalet, nogle af Funkerne bleve hængende i den gamle Korveg foran Hulerne's Indgang, den begyndte at ryge, Ilden havde fænget og løb fra Green til Green, som et pragtfuldt Fyrværkeri. Iaa Dieblikke efter stod hele Træet i Flamme. Enhver Green, enhver Kvist blev til Rue, det vakler, falder og sender en Ildregn op fra Baalet, som begraver det.

Hist og her begyndte enkelte gennemglødede Brudstykker af Kalkstenen at løsne sig og rullede ned ad Bjergets Sider. Af og til lod da pludseligt et høiere og vildere Smerteskrig derindefra, til Tegnet paa, at Stenene ogsaa faldt ned i Hulerne.

Som for at spotte dette Straffens og Havnens vilde Værk, eller for at danne en Modsetning dertil, skinnede Maanen denne Juninat ned fra en skyfri og mørkeblaa Himmel, bredte et Solstær ud over en lille Bæk, der med en eenslydende Mumlen skyndte

sig ud fra Klipperne og en Indfatning af duftende Oleanderbuske, for at søge ned til Cheliffloeden, forsvinde og glemmes i den; et andet, stærkere Lys faldt hen over Pelissiers Skare, der, dækkede af Klipperne, nu havde forsamlet sig i en Halvkreds for Enden af Huulveien. Der stode de, med Geværet i Armen, tause og alvorlige, blege i Maanelystet; selv Zephyrerne var det umuligt i disse Dieblikke at finde paa en Vittighed. Var det maaskee Medlidenhed, der greb dem, medens de lyttede til de halvvalte Smerteskrig, der vedbleve at lyde ud fra Hulerne imellem Geværstud, Kvægets Brøl og de knitrende Flammer? — Nei! de huskede paa, at det var tredie Gang, de stode Ansigt til Ansigt mod denne Stamme, der i 1842 lumskelig havde overfaldet Marskalk Bugeauds Folk paa Veien til Mostaganem. De samme Soldater, som stode her, havde for et Aar siden baaret deres lemlæstede Kammerater bort fra Duled Riab, da de kom som fredelige Affendinge fra Oberst Cavaignac. Det var derpaa de tænkte.

Genimod Morgengry sagtnedes Ilden; Baalet sank sammen; Dødens Taushed rugede over Kloften. Inde fra Bjergene hørtes Schakalernes Bjæffen og et langtrukket Hyl af Hyænen, idet den vendte tilbage til sit Skjul. Fra Dahrahulerne hørtes Intet. Pelissier og hans Mænd stode udenfor og ventede.

Det var et forfærdeligt Syn, der fremstillede sig for dem, da de næste Formiddag trængte ind i Grotterne. De fandt Abningerne spærrede af sammentrængte Hobe af Kvinder og Børn, døende, døde, alle med den vildeste

Smertes og Fortvivlelſes Udtryk i deres fortrukne Afſyn. Længere inde laa i en Afſtand fra hverandre to Hobe af Mænd, der viensynlig vare faldne i en indbyrdes Kamp, idet der havde dannet ſig to forſkjellige Partier, det ene villigt til at følge Belisſiers Opfordring og higende efter at komme ud, et andet, der ſogte at hindre dem deri. Diſſe ſkjulte Rådſelsoptrin vare endnu blevne forøgede derved, at Heſte og Tyre ſogte Kamp med Mændene, dræbte dem, nedtrampede dem, idet de trængte ſig hen mod Udgangen, der var ſparret af Ilden. En Araber fandtes med et afbrudt Tyrehorn i Haanden, Dyret laa dræbt ſaa Skridt foran ham. Ind i enhver Kløft havde de trængt ſig, diſſe ulykkelige Offere, der fandt man deres Lig ſtaaende opreift, bøiet over mod de ſmaa Kæmner, ſom bragte dem en Smule friſt Luſt. Henved femhundrede Døde bare de Franſke ud af Hulerne, Tredſindstuyve aandede endnu, deraf bleve de Tyrrerthve frelſte og ſkikkede hjem. Omtrent to tusinde Jaar omkom ved ſamme Veilighed, foruden Heſte og Kvæg.

Da denne Begivenhed ſpurgtes i Omegnen, var Opſtanden tilende. De øvrige Stammer underkaſtede ſig og afleverede deres Vaaben.

Det er at lege Krig for Alvor.

Paa hiin Side Tenez dukker atter en lille By frem af Taagen. Det er det gamle Caſarea, vi ile imod, eller rettere ſagt: eet af de gamle Caſareaer; thi i Oldtiden har der været flere af diſſe Keiſerſtæder. Hiſtorien nævner tre. Den her omtalte By ligger paa

en fremspringende Grund, nedenfor hvilken Søen bryder sig i en evig Kamp mod Klipperne. Længere tilbage tegne sig de bølgende Pinier af en Række Bjerge, bevoxede med det frodigste Grønt og ligesom oversaaede af smaa, moderne Landsteder, med byzantinske Kupler, flade Tage, slanke, hvidkalkede Taarne. Imellem Figentræer, Aloe og Palmer komme imod Ost nogle sammenfunktne Ruiner frem, som nu kun tjene til Vinterbolig for Kamæleonene og den sorte Skorpion. Det er Resten af det ældre Cæsarea, der i sin Tid maa have haft en vid Udstrækning, at slutte fra et magtigt Brudstykke af en Portbue, der eensom, graalig og veirslagen hæver sig op over Buskene. Den synes at see sig om efter hvor dog den By er bleven af, som den engang tjente til Indgang for.

Det var henimod Aften, da Dampskibet ankrede udenfor Byen. En fransk Trompeter blæste en Melodi af Rubens: „Fra Diavolo,“ liggende oppe paa Brystningen af den gamle romerske Vold, som omgiver Ruinen, halvtstjult af Figentræer og Agavebuske. Nedenfor ham havde der samlet sig en Klynge af liggende og siddende Arabere, som lyttede til hans Musik med stor Genrykkelse. — Marius sad en Aftenstund paa Karthagos Ruiner og begræd sin svundne Storhed, Ruben fejrer sin paa Cæsareas Ruiner.

Endnu en Bugt, den største, den sidste paa hele Kysten, før vi naa Algier. Derfor synes det store Dampskib at skyde hurtigere igjennem de rullende Søer, det aner Maalet og kaster høie, snehvide Skumstjer

omkring sig til begge Sider. Derfor kommer der større Liv blandt Matroserne, idet de tage Solseilene ned og lægge Fortøiningen tilrette, indenfor Skandseklædningen, og derfor liste alle disse blege Passagerer nu ud fra Kahyt og Sovesteder og forsikre hverandre, at de næsten aldeles ikke have været søsyge, og speide efter de blaalige Pynter, der dukke op over Horizontlinien nede i Øst. Paa den modsatte Side kommer i dette Dieblif et andet Billed tilsynne, som ikke syndeligt fængsler Nogens Opmærksomhed. Der gaaer Solen ned, en blodrød Kugle, som synes at vugge sig midt i det pragtfulde Tæppe af Guld og Purpur, den breder ud over Søen. Den skylose Himmel er ikke længer blaa, men lysegul, og Jord og Hav og Alt hvad der kommer tilsynne derpaa skinner i dette gyldne Lys og modtager en uendelig fiin og gjennemsigtig Farvetone. Det dufter af Græs og Blomster fra Kysten, derinde synge Fuglene; langs med Strandbredden ligge Flokke af Waager og Terner.

„Hvor denne Solnedgang er smuk,“ sagde en Passagerer til den nærmestfiddende Dame.

„Nydelig! prægtig! henrivende!“ svarede hun, uden at vende sig om.

„Men De seer jo Intet, der hvor De sidder.“

„Seg veed saa godt! hvordan det seer ud,“ svarede hun, uden at forandre Stilling.

Omtrent midt i den store Bugt, som saae Carl den Femtes hoverende Skarer paa Herreisen til Cap Matifou og fjorten Dage efter saae Angriberne for-

vandlede til Flygtninge, Overmodet til Ydmygelse, skyder sig en smal Halvø 1800 danske Alen ud i Havet. Det er Sidi Feruch, saaledes kaldet efter en tyrkisk Santon eller Helgen, om hvem der er en lille Historie at fortælle. Halvøens ene Side skjules af en gulbrun, spaltet Klipperække, der oventil danner en Flade, hvorpaa Taarnet Tschika blev bygget. Til dette Taarn hørte tidligere en Moskee, indkredset af flere Gaarde med smaa Celler for de Troende, som valfartede til Stedet. Hvad der dengang gav Halvøen saa stor Tiltrækningskraft for alle Muselmænd, var Sidi Feruchs Grav, over hvilken Moskeen blev bygget, og i hvis Midte en opretstaaende Steen med et slet indhugget Vers af Koranen skjulte en muret Hule, som gjemte den Helliges Been.

Om Sidi Feruch fortælles, at han alle sine Dage havde ført et fromt og gudhengivent Liv, deelt med de Fattige og besøgt Profetens By, derfor fik han Evne til at gjøre Mirakler. Den sidste Reise, Sidi Feruch gjorde i denne Verden, var fra hans Fødeby Oran til Algier. Underveis sank Skibet, og Alle druknede paa den Hellige nær, han blev frelst af en Fisser, som bragte ham ind paa Halvøen. Her lagde Feruch og hans Redningsmand sig til at sove. Næste Morgen vaagnede Fisseren først. Han blev fristet af Feruchs Raftan, listede sig bort med den og steg i sin Baad, førend Eiermanden vaagnede. Han seilede og seilede den hele Dag, men det var ikke muligt, at naa ud af Bugten, en usynlig Magt førte bestandig hans Baad

om i en Kreds, og da det blev Aften, landede han netop paa det samme Sted, han havde forladt om Morgenen. Sidi Feruch stod paa Stranden, smilede og nikkede til ham med stor Venlighed.

„Du glemte vist, at lade mig faae min Raftan,“ sagde han.

Den ulukkelige Fisker bad om Naade og tog Helgenens Betsignelse med, da han drog bort. Næste Morgen gif det ham ikke bedre, han seilede uafbrudt uden dog at komme videre, og da Solen gif ned, landede han atter paa Halvøen. Sidi Feruch stod paa Stranden og nikkede og smilede ligesom igaar.

„Bliv endelig ikke vred,“ sagde han, „men Du glemte vist min ene Løffel nede paa Bunden af din Baad.“

Efter dette Underværk vilde Fiskeren ikke mere forlade den Hellige; han blev hos ham, tjente ham til sin Død og ligger jordet ved Marabuttens Fødder. Sidi Feruch syntes godt om Halvøen, byggede sig et Hus der og kom snart i Ry for alle de vidunderlige Gjerninger, han fuldbragte. Hans Bønner kunde vende Veiret og fremkalde Solskin og Regn, ligesom han ønskede det. Da Carl den Femte landede ved Cap Matifou og truede Algier, sendte Dehen Bud til Santonen og bad ham hjælpe sig. Sidi Feruch spadserede ned til Stranden, bød Havet reise sig og pidstede det med sin Stav. Da oprørtes Søen, et forfærdeligt Uveir adspalttede den spanske Flaade, nogle af Skibene strandede paa Kysten, andre sønderfloges

mellem Klipperne, Resten vendte hjem med uforrettet Sag. Det var Altsammen Sidi Feruchs Skyld. Da han omsider døde og blev jordet, kom en anden Marabut til Stedet for at frede over den Helliges Hvilested. Der blev bygget en Moskee med to Kapeller over Graven, og der blev valfartet til den. Men hver Gang Landet var i Nød eller trueedes af de Christnes Skibe, toge de Sidi Feruchs Arme frem og påstode Søen med dem, og hver Gang det skete, reiste det Indige Hav sig, og Uveiret tvang Fjenderne til at flygte.

I vore Dage har denne Halvø været Vidne til et andet Skuespil, imod hvilket den hellige Mands Arme ikke kunde forslaa. Den 14de Juni 1830 steg General Bourmont iland paa Sidi Feruch, fulgt af 35,000 Franskmænd. Tre Uger efter havde han plantet sin Fane paa Algiers Kasba, indtaget Algerien og bragt Hussein Dey til at betale en Throne for et Drefigen.*

Omtrent en halv Miil fra Havet, paa Staueelis udbredte Slette, ligger ovenfor Sidi Feruch et stort Trappistkloster, bygget paa Ruinerne af et romersk Fort. Man vil kunne gjøre sig en temmelig tydelig Forestilling om denne Bygning ved at tænke paa en af vore gamle Herregaarde, omringet af frodige Græsgange, Viinhaver, Træskoler og et Ugerland, til hvis nypige Natur vor Tids Opfindsomhed har føiet alle

* Af Høflighed imod Modtageren har man senere forandret dette Drefigen til et Bisteflag.

sine Forbedringer. Omkring denne udstrakte Bygning finder fra tidlig Morgen til seent ud paa Aftenen en uafbrudt Virksomhed Sted, som kun afbrydes naar Klokken kalder til Bøn. Der gaa de og arbeide, disse blege Munke, med store Straahatte paa det kronragede Hoved, klædte i en grov, brun Kutte, sammenholdt af et knudret Stykke Reb, og med Træsko paa Fodderne. De ploie og saae, høste Sæden og kjøre den hjem, og hele denne Gjerning foregaaer under dyb Tausshed, intet Ord, ingen Lyd kommer over deres Læber, med Tegn og Miner betegne de hverandre, hvad der skal udføres, selv Arbejdsdyrene drives frem i Tausshed. En af de rummelige Sidebygninger gjemmer et stort Oplag af selvavlet Viin, i en anden destillere de Rosenolie og vellugtende Vand, lidt længere borte ligger Klosters Kølle, man finder Bødker-, Snedker- og Smedeværksteder her, frodige Planteskoler, ved hvilke Enhver beskæftiges efter dens Evner og Tilbøielighed. En lang Port fører ind i selve Klostret. Midt paa dens ene hvide Muur staaer skrevet:

„S'il semble dur de vivre à la Trappe,

Il est bien doux d'y mourir.“

Paa den modsatte Væg staaer et andet Vers, og saaledes er fremdeles enhver Celle og Gang forsynet med korte og fyndige Sentenser. De ældre Munke: Fædrene, arbeide ikke, men tilbringe udelukkende deres Tid i Bøn, de Yngre: Brodrene, udføre derimod enhver Gjerning, tilberede ogsaa Maden. „Det er Uret at dræbe et Dyr,“ siger Trappisten, derfor spiser han

heller ikke Dyrets Kjød. Føden bestaaer alene af Brød og Grønt, om Vinteren tillige af kogte Bønner. Samme fattige Dragt, samme Taushed inde i Klostret som ude paa Marken, samme forstenede Præg af Alvor, Strengthed og Kulde. Man skulde tro, at denne uafbrudte Mangel paa Udvevling af Tanker og Følelser nødvendig maatte fremkalde en vis Sløvhed, som prægede sig i det Ydre og som et aandeligt Andemad bredte sig over Sjælens Døb. Det er ikke Tilfældet, tværtimod, Tanken groer under Tausheden, som Blomster under et Glas. — Der staaer Sørgmod at læse i alle disse Afsyn, Haabeløshed, Smerte og Fortvivlelse, men ikke Sløvhed, heller ikke Glæde, endnu mindre Lykke. Livets Lyft og Attraa forsvinder her, enhver Mands Navn forsvinder ogsaa, man betegner sig kun med et Nummer, med et Forbogstav eller et symbolsk Sprog, som staaer at læse over Cellen, f. Ex: „Den, som søger Havnen“, „Det brustne Hjerte“, „Den, som vandrer i Mørke“, „Den, som længes“, osv. Familienavnet kjendes ikke mere, Broder og Søster maa være glemte fra det Dieblik, man træder indenfor Klosters Mure. En gammel Zuav havde byttet sit Gevær med en Bønnebog og tyet til denne Havn efter Livets Kampe. Fandt han, hvad han søgte derinde? — Det veed kun Gud og han, men der behøver heller ingen Anden at vide det.

Kun een af Munkene dannede en Undtagelse fra de Dvrige, en høi, kæmpestor Skikkelse, hvis sorte Haar og Skæg gjorde de furede Kinder endnu blegere. Han betragtede de Fremmede, som denne Dag besøgte

Klostret, med et ironisk Smil over deres Pynt og den verdslige Tant som omgav dem; maaskee kaldte Synet af dem Minder om henfarne Dage tilbage hos ham. Hans Afshyn vidnede om gjennelevede Kampe, men ogsaa om den Fred og ophoiede Ro, som kan følge efter Kampen. Der stod han, ude i Gaarden, da Klosterklokken havde kaldt Arbejderne hjem fra Marken. Han støttede sig til sin Spade og lignede en af Klippeblokkene nede paa Stranden, som seer paa Livets Kamp og Bølgegang omkring sig, uden selv at roffes deraf.

Noget borte fra Klostret ligger Kirkegaarden, oppe paa en Banke, prunkløs som Alt i Nærheden. De bekjendte Historier om at Trappisterne tilbringe Tiden med at grave deres egne Grave, kjendes ikke her. Hver Time ringer Klokken og kalder til Bøn. Man kan høre Fuglene synge oppe i det store, tistammede Palmetræ midt i Gaarden, og Haner, der gale og gale, som om det var deres eneste Bestilling her i Verden, men ikke en menneskelig Røst lyder omkring denne levende Grav. — Nedenfor opruller Havet sin brusende, mørkeblaa Flade, besat med smaa Seilbaade. Søen synes kun at være et kort Stykke borte. I den klare Luft seer man de hvide Maager sværme omkring. Paa den modsatte Side, indad mod Land, græsser Køer og Faarehjorder. Stilhed, Fred og Overflodighed overalt. Ved at betragte disse frodige Sletter og den ringe Møie, det koster at behandle dem, fatter man først den store Tanke, der ledte Ludvig Philip og hans

Efterfølger til at danne et nyt, fornyget Frankrig mellem Atlasbjergene og Saharas Ørkener.

Et tre Timers mageligt Ridt fører fra Trappistklostret og Staueli over til Algier. Langs med Kysten gaaer Veien i en stor Halokreds, Bjerge paa den ene Side, Havet paa den anden. Tidligere var denne Veien eensom og forladt, man holdt ikke af at færdes saa nær ved Tigerens Hule, Diet mødte kun de golde Klipper, en sammensunken Vandledning og en forfalden Landsby, Ain Benian; nu have de Fremmede forvandlet Egnen, gjort Sand til Græs, klædt Bjergene, befolket Ødet, hvert Aar strøer nye Landsteder om til alle Sider, nu grønnes det, blomstrer og duster overalt, og Araberen, som driver sit Uffel hjem fra Byen, forbauses over de Vidundere, disse Indvandrere frembringe, hvor de fæste Bo.

Det er Forbjerg paa Forbjerg vi her drage forbi, Kas el Anatur og Kas Djerba, men hvem bryder sig vel om at læse alle disse barbariske Navne? Paa flere Steder møder den Reisende Ruinerne af et gammelt Fort, et Kastel, en Køverborg, man veed ikke, hvad det har været, Stedet har ingen Historie; det er Ruiner, som alene fortælle om de mægtige Hænder, der byggede dem; — endnu Noget fortælle de: at Trældommen omsider maa vige for Friheden.

Disse Ruiner ligge yderst paa Bynterne og have til Baggrund den lyse, gjennemsigtige Luft, hvorigjennem der ikke har seilet en Sky i de sidste Maanedes. Dybere nede under Klipperne breder Havet sig, det forsvinder

for Diet naar Beien flaaer en Bugt indad mod Land, eller naar vi ride hen under Cactushæfferne og de høie Rør, men kommer atter tilsynne hvor de danne en Abning, uendeligt stort, glimrende som flydende Solv i Solskinnet. Smaa Fisserbaade glide hen over det, de have deres Aarer ude, men man hører dem ikke. Alt er roligt, hvilende, drømmende.

Det er henimod Aften, om en Time gaaer Solen ned, Heden tager af. Paa Beien foran os hæver sig en mægtig, graa Støvsky, ud af denne kommer en Drift Kameler tilsynne, vandrende En efter En, med nikkende Hoveder og langs med Grøstefanten, for at see efter, om ikke den foruddragne Familie skulde have glemt en lille Bust Græs eller en Bladgreen, som lod sig spise. Driverne følge bag efter, mørkebrune Arabere, med blottede Hoveder, opfiltret Værreths Burnus og nøgne Been. En lang Stof ligger tovers over Nakkens, paa denne hvile de begge deres Arme. De tale ikke til hverandre, man hører blot en Gang imellem en kort udstødt og gjennemtrængende Strubelyd, naar Kamelen tøver forlænge, eller strækker Halsen forlangt ind i de Fremmedes Haver, for at gjøre en lille Razzia mellem Frugtbuskene bag Stakitværket. Af og til standse de og træde hurtig over paa Siden af Beien. Der kommer en leende, overgIVEN Rytterskare imod dem: Herrer i hvide Værreths Frakker, og lette, graciøse Damer, der fare forbi i et ghygende Trav og hurtig som den flyvende Fugl, man faaer kun Tid til at see nogle fine, blege Ansigter, som ikke engang det hurtige Ridt

har kunnet bringe Farve i, forte, spillende Dine, der friste og bedaare og tage ethvert Billede med, som de møde, derefter et flagrende Slør, derefter en Stovskj og Alt er igjen forsvundet. — Hvem der dog vidste, hvad der ligger bag den dybe Tausshed og det stirrende Blik, hvormed Araberen betragter dette lustige Syn, og vender sig endnu engang om efter det; det er ikke Had alene, der taler ud af disse kloge, brændende Dine; men han siger Intet, seer hen til sin Kammerat, udstøder et Skrig, som gjelder Kamelen, saa gaaer han videre.

Hvor det mylrer i denne Egn af Træer og Buske og Blomster, i en Rigdom og Pragt, som kun en Maler ret kan beskrive. Myrther, Cytisus, Cactus, Aloe og Laurbær danne Gjærderne, alle med forskjelligt Løv og forskjellige Farver, som den synkende Sol hvert Dieblif kaster nye Lys, nye Schatteringer over. Paa Veikanten lege de store, grønne Firbeen, snappe efter Fluerne og løfte Hovedet nysgjerrig iveiret, naar Noget gaaer forbi; tusinde ubekjendte, pragtfulde Insecter summe omkring mellem Bladene. Det er et friskt, et veylende og deiligt Billede som allevegne møder Diet. Tilvenstre danner Havet Grændsen, paa den anden Side ligger Bjergene, grønklædte, maleriske Skraaninger, fra hvilke hist og her en pladskende Kilde styrter sig ned i smaa, glimrende Straaler, der tilsidst samles i et Bassin ved Veien, hvorom Kamelerne og deres Drivere leire sig. Længer tilbage vise disse Bjerge harmoniske og hølgende Vinier, hvis enkelte fremragende Toppe for-

andre Farve med Afstanden, fra Grønt til Violet, endtil de længst borte gaa over i en fiin, lyseblaa Tone, der smelter sammen med Luften.

Hist og her slynger Veien sig omkring et eenligt, afbrudt Klippestykke af gul Kalksteen. I nogen Afstand tager denne Klippe sig ud som en Ruin, hæver sig høit over Grikaerne, Fersken- og Johannesbrødtræerne, og synes forbausset at stirre paa den rige og fremmede Planteverden omkring sig. Paa Klippens øverste Top staaer en nøgenhalsket Rammegrib og speider efter Bytte, smaa Skarer af røde Algerhøns søge ind mellem Kløfterne, og ved høilys Dag kan man møde en luskende Schakal, som vender Ryggen til de Kom-mende og forsvinder i et jævnt Trav, viftende sig med sin prægtige gulbrune Hale.

Sex ~~Kilometer~~ ^{meter} fra Algier ligger Forbjerget Pescade, med et eiendommeligt gammelt Kastel, som Barbarossa skal have grundlagt, og som 1737 blev ombygget af Abdy Pascha og forsynet med store Vernkanoner, gjorde til Bytte fra et spansk Krigsskib. Barbarossas Kastel have Franskmændene omskabt til Bolig for en Toldvagt, tre Mand stærk, gamle Invalider, der ligesom i „Synv militaire Piger,“ more sig med at lege Soldat og strikke Strømper.

En Storm fra Nordost kaster Havraaden ind over Kastellets Mure; i godt Veir, naar Brændingen hviler sig, kan man derimod gaa nedenfor Klippen, langs med de dybe Grotter, Søen har udhulet i den brune Kalksteen. I godt Veir kan man see de spanske Kanoner,

som ere blevne væltede fra Fortets Mure ned i Søen. Der ligge de endnu, revnede, halvfortærede af Rust, og stikke deres gabende Mundinger frem imellem Klippeblokkene og Tangen.

Nærmere Algier komme vi forbi to Kilder, kjendte under Navnet Mium Beni Menab, som fra Bjergene, der omkredse Bab el Ueds Strand, løbe ud i Havet.

Hver Onsdag, naar Solen staaer op, foregaaer her et eget Skuespil. De Indfødte, som lide af en eller anden Sygdom, liste sig ned til Kilderne, paa kalde Vandene, ofre dem et Faar eller en Høne, hvis Blod udgødes paa en Stegepande, der sættes over et Baal og bestrøes med Røgelse, Blomster og Salt. Andre Ofringer bestaa i at skære Hovedet af en Hane og lade dens Blod løbe ud i Jlden, de afrevne Fjer strøes om til alle Sider, og slagre bort med Vinden, hvorefter Hanens Krop nedsænkes i Havet. Ved disse Ofringer slutte Vedkommende rigtignok en Pagt med Djævelen, men troværdige Folk forsikre ogsaa, at denne Pagt skal være aldeles useilbarlig til at skaffe sig sin tabte Sundhed tilbage, ikke at tale om timelig Fordeel, Vinding i Lotteri, Held paa en forestaaende Reise. Den hjælper især mod Ufrugtbarhed. Naturligviis maa der ofres paa forskjellige Maader og med nøie Sagttagelse af de særegne Ceremonier, ethvert af de attraaede Goder betinger, men i den Anledning har man kun at henvende sig til Præstinden, som leder Ofringerne, hun veed Besked om Alt og nøies med en ringe Betaling for at vise den Trængende tilrette. Det er en

Negerinde, en temmelig fed Skjønhed paa henved halvtrefindsthye Aar, hun seer omtrent saaledes ud.

Naar Tjenesten tillader det, benytter denne Dame sin Fritid til at lave Amuletter eller smaa Hørs, særdeles virksomme til at gjenvinde en manglende Appetit, til at fordrive Tandpine, Koldfeber, og til at indgyde Kjærlighed. Den sidste Sort Hørs koster rigtignok en halv Franc mere end alle øvrige, men saa virker den ogsaa kraftigere. For en billig Penge lader Præstinden sig desuden bruge til at besørges smaa Billetter ind i de mauriske Haremer, kortsagt, hun er kjendt overalt, yndet overalt, mere dog af Elferne end af Politiet.

Nu er Solen gaaet ned, just som vi naaede Babels Ueds Porte og det er blevet Nat, thi Aften og

Morgen er kun Ordlyd uden Virkelighed her. — Det er mørkt, Maanen og Stjernerne skinne. Paa engang skyder en stor og blodrød Ildfugle op over Horizonten, straalere og varmer, Fuglene synge, Hjorderne brøle, Araberen reiser sig, ryfter sin Burnus lidt, gnider Dinene og breder Tæppet ud til Bøn. Dermed er det blevet Dag. — Solen synker igjen, Klippetinderne rødme under dens sidste Kjærtegn, Taagen stiger paa Sletterne, det er koldt nu og Flaggermusen sværmer og Røddhyret lister ud af sin Hule, Matten er kommen. — Større og længer er Overgangen ikke.

Det er altsaa Nat nu og Maalet vi søgte er naaet. Foran os ligger et andet Paris, et andet Sodoma, som Nogle sige, hvori Gaslygternes lysende Linier betegne Gadernes Retning. Blussene ere tændte nede i Fyrtaarnet, der staaer paa Bagt foran Indseilingen til Havnen og viser Vej, ligesom Digteren og Moralisten viser Vej: undertiden uden selv at være istand til at følge den.

Søvrigt breder der sig i denne Time en forunderlig Høihed og Majestæt over Eggen. Den store By med dens hvide Huse, hvide Tage og hvide Moskeer, ligner en hvilende Ræmpe, indhyllet i et Veglagen. Før trængte der af og til dæmpede, melodiske Toner op fra dens Indre, det var Sanitscharmusiken nede ved Stranden. Den Fremmede standser og føler sig greben af noget Nytt og Ubekjendt, man sover vist ikke meget den første Nat, men drømmer desuagtet vaagen, omgiven af disse tilgitrede Haremer, Mure, der sukke under deres Hemme-

ligheders Vægt, Minder der tale, en Balsplads, paa hvilken Hadet kæmper mod Forsoning, Barbari mod Civilisation. Man staaer endnu udenfor Alt, begriber Intet, venter kun, aner kun, og deri ligger ofte den største Lykke. Blot det er vist, at vi nu ere naaede til Algier, Fremtidens By, der strækker sit Hoved mod en Aldsol, medens den bader sine Fødder i det mørkeblaa Hav og favnes af Atlasbjergenes Arme.

6.

Algier.

Længe før det grner ad Dag begynder Dagens Færd i Byen. Araberen forlader sit Kjælderhul, sin Stald eller sin Krog i Buegangen, Negeren ligger og venter paa Gadehjørnet, gnavnende paa en Agurk eller et halvmodent Granatæble, belyst af Gaslygterne, som endnu ikke ere slukkede. Smaa Vogne rulle igjennem Gaderne med Brød og Frugter. Kæsler og Muldhyr, næsten usynlige under den Bunte Grøntsager man belæser dem med, komme ind fra Landet, Flokke af Geder, hvis Mælk kjøbes endnu inden den er malket, leire sig paa alle Torve. Boderne aabnes, en ny Udstilling begynder af Koraller, spraglede Stoffer, guldbroderet Tæder, der ophobes saaledes at de virke meest indbydende og tage sig fordeeltigt ud. Tøden sidder allerede oppe paa sin Disk, eller udenfor sin Dør med forslagte Been, og venter paa en Kjøber. Hvor finder man ikke ham, denne fløgtige, utrættelige, resignerende Tøde? I dag er han Førstemand oppe, i aftes var han

den Sidste, der forlod Buegangene. Hans Forretning er bestandig den samme, hans Bod laa i Bedstefaderens Tid der hvor den ligger idag, han sælger de samme Stoffer. Under det forrige Regimente lærte han Tyrkernes Sprog, siden de nye Herrer kom, taler han det reneste Fransk, han er Tolk og Mægler for Alle. Skal en Franskmand slutte Handel med de Indfødte, henvender han sig til Bøden, har Araberen en Pengeomsætning at gjøre, betroer han den til Bøden, han er altid tilstede, beskeden, forekommende, Herre over enhver Vanskelighed, fatter altid Pointet i en Sag, nøies med en ringe Fordeel, han har taget Handelen til sig, Fortjenesten, om faa Aar vil han være en Magt i Algerien.

Nu lysner det og Dagen aabner sine Porte, nu skinner Solen over de hvide Moskeers Taarne, den kongelige Palme vifter i Morgenvinden, Springvandene pladske, Insecterne summe og en Skare af Svaler kredser kvidrende omkring Torvene. — Der maa dog vist være engelsk Blod i disse Svaler: man træffer dem bestandig paa Reise.

Overst oppå rager Kasbaen frem, en Insegraa Steenkolos, Bolig for den mægtige Hersker, hvis rynkede Bryn engang bragte hele Olympen til at skjælve. Bag Fortets Ringmure gjemte han sine Skatte, sine Damer og sig selv, lod sig bevogte af Eunucher og Janitscharer, lukkede Portene og stillede Kannonmundingerne mod Byen nedenfor, som han tilsidst ikke vovede at besøge. — Det var et godt Regimente.

Nu sidder der en fransk Zuav i Skjortearmer, med Benene svingende ud af Vinduerne og ryger Tobak i Sultanindernes duftende Harem, under Terrassernes Morbærranker ligge Zephyrerne og spille Kort, fortælle deres Bedrifter, eller laane En som kaldes Ti af Naboen. Deyens Audiensværelse med det tavlede Gulv og Bæggene bedækkede med hollandske blaa og hvidmalede Porcelainsfliser, er forvandlet til en Stræderfal. — Hjulet ruller. Tyrkerne behøvede tre hundrede Aar til at befæste deres Herredomme, Franskmændene brugte fjorten Dage for at tilintetgjøre det.

Nedenfor Kasbaen klingrer Meiselen under Hammerens Slag, medens man nedbryder gamle mauriske Huse. De krumme Gader og Stræder, saa smalle, at man kunde række Haanden over til Gjenboens Vindue og byde ham Godmorgen, forsvinde efterhaanden for brede og snorlige Gader med uhyre høie og mægtige Paladser, hvis Stueetager danne Buegange til Beskyttelse mod Solens glødende Straaler.

Naar Diet glider hen over alle disse eensformede, hvide Huse, sex Etagers Viggister for et kommende Jordstjælv, som det der 1637 og 1715 rystede Algier, husker man paa den gamle Militair, der røgtede sit Blomsterbed. Først bortlugede han alle Planter, som ikke vilde voxer ranke og lige, tilsidst beholdt han kun Hyazinter tilbage. „De Karle er der Holdning i,“ sagde han. — Da Hyazinterne voksede til og den ene blev større end den anden, tog han en Sax og klippede alle deres Blade lige høie, derefter tilspidsede han Toppene.

„Seg skal sige Dem, jeg holder af Symmetri i Tingene,“
yttrede han.

Nu aabnes Saloufierne, nu fyldes Gader og Torve. Størst er dog Virksomheden og Færdigheden nede ved Stranden. Skibe gaa ud og ind, ethvert bringer sin Ladning. Skipperen fra Malta forsyner Fisketorvet med Skildpadder, Hummer, Tassekrabber, med Fisk i en Rigdom og et Farvespil, som man hjemme hos os ikke gjør sig noget Begreb om. Dværg fra Neapel bringe de Viin og Fajance, fra Frankrig Soldater og Krudt, men alle vegne fra bringe Damperne Fremmede, der fordyre Opholdet i Hotellerne og befolke Egnen. Det er den Kunst der øves her, som Romerne kaldte Transfusion, det vil sige, at gøde nyt Blod ind i gamle Arter.

Paa et af Torvene handle de med Bildt; røde Algerhøns, smaa Bagteler, ikke større end en Markflærte, men fremfor Alt med Stærer, som fanges i en utrolig Mængde om Efteraaret. Af og til kommer Araberen ogsaa paa Torvet med et sort- og hvidpigget Pindsvin, af Størrelse som en Grævling, en Snude, der ligner Ulvens. Det er en sky og frygtfuld Gnaver, som tilbringer Dagen i et Hul under Jorden, udforet med visst Græs, i hvilket den danner et ophøiet Leie. Den nærer sig af Muus, Trøer og Snoge, ligesom det almindelige Pindsvin hos os, men ligger ikke som det i Dvale.

I et Hjørne paa samme Torv handle de med Kul, brændte af Egens, Sumach- og Oliventræernes Rødder.

Det er den sidste Rest af Skovene, man her kjøbflaer om, Stammerne ere forlænge siden borte.

Overalt larmer og bruser det i disse slyggefulde Gader, som naar et oprørt Hav tvinger sine Bølger ind i en Snevring, eller som en Masketade i stor Stiil, der hvert Dieblif veksler sine Billeder. Ingen sidder orkesløs som Tilskuere, Enhver har sin Rolle, Enhver gaaer og soler sine Interesser. Alverdens Folkeslag synes at have sat hverandre Stævne. Der kommer en Barkasse ind fra Søen med pnyttede Matroser, som skulle op og trække frisk Luft i Byen. „I dag flaaer Forløsningstimen, den vi længtes efter i de mørke Dage og lange Nætter, naar Stormen sang i Seilet og kastede os om mellem Himmel og Hav. I dag kvittere vi Regningen. Hører Du! hvor Pjastrene klingre i min Lomme? — Lad mig see, hvorledes lyder Opstriften? Først skal der kjøbes en Silkeflud og en Flaske med lidt Lugtende til Pigebarnet derhjemme, saa flaa vi Kromandens Vinduer og Glas istykket, saa skal vi ud at ride, sidde baglænds paa Væslet eller kjøre en Tour i Kareth med Venene ud af Vinduet, og ryge Cigar af dem til to Francs Stykket. Det kan blive morsomt!“

Malteseren er ogsaa kommen fraborde, han gaaer og skjændes med sin Sidemand, det gjør han altid, at sige, naar han ikke flaaes med ham. Maureren ligger og ryger i Skyggen under Solseilet, og skriver Kornsækkene op, som prammes ind fra Sortehavsfareren af den stønnende Neger. Han er Allemands Trældyr

her, men Trældommen har sit Maal og peger mod Forløsning. Ude paa Krigsskibene synge de, paa Jernbanen piber det. Drifter af Kameler, Esler og Faar møde hverandre i alle Gader, deres Førere hvine og tee sig som Rasende, medens de bringe Orden i Flokken og tale i Tungemaal, som Disciplenes, første Pintsemorgen. Diligencer og Dagvogne fyldes med Reisende, der drage ud paa Landet. Jøderne raabe fra Bazarerne, for at slutte en ærlig Handel med den Fremmede, Grækeren staaer paa Gadehjørnet og vinker i Smug ad ham, for at slutte en smudsigere Handel. Af og til komme nogle smaa Skikkelser tilhøne, indhyllede i flagrende hvidt Bomuldstøi eller tyndt Musselin, som tillader at skimte den spraglede Silkekledning indenfor, af og til klinger en frisk og barnlig Latter ud fra Slørets Folder, medens de standse og hviske til hverandre. Det er Haremets Damer fra Maurerbymen oppe paa Bjerget. Dufte af Moskus eller Rosenolie, bevæge de sig sth og forsigtigt imellem denne fremmede Mængde, som smaa Fugle, der første Gang ere floine ud fra deres Moders Rede. Men de gaa i Fred hvorhen de ville, man lader som om de ikke ere tilstede. Længere oppe i Bymen kommer der en fornem Dame ud fra Bazarerne, uden Slør, uden at frygte dem hun moder. Kjøbmanden staaer og bukker i sin Dør og en Negerdreng bærer en Palle ud efter hende. Hun standser et Dieblif paa Fortouget, for igjennem Lorgnetten at betragte en vidunderlig smuk Kulugli, som Afkommet af de Indfødte og Tyrkerne kaldes; han

kommer slæntrende ned igjennem Gaden. Maureren og Araberen staa stille efter hende og tilkaste hende brændende, lidensfabelige Blik, idet hun dvælende sætter sine smaa Fødder paa det nedslagne Trin, og derefter forsvinder i Vognen.

Midt i Trængselen lyder pludselig et sfingrende Hornsignal. Man flygter, trænges tilside og gjør Plads for to halvorne Trompetere, som med Hornet for Munden, den røde Grækerhue hængende ned ad Nakken, ile igjennem Gaden. Et langt Stykke efter dem kommer en Kolonne Zuaver, stæggede, vilde, solbrændte Ansigter, hist og her en Neger eller en gulbrun Araber inde i deres Rækker, Sablen paa Ryggen, tre, fire Ordener paa Brystet. Medailler, hentede fra alle Europas Balpladse. En bar syv. Dugen i deres Fane er sønderreven, gjennemskudt af Kugler; alle i en halvtravende Marsch, alle ilende efter at komme fremad, blot fremad!

„Hvad betyder det?“

„Jo! de slaaes herudensfor, i en af Stammerne mellem Bjergene. — Vi skal med, Hurra!“

Det er Algier om Formiddagen, paa denne Tid maa man see Byen, lade sig rive med af dens ilende Strømme, hvorhen de føre os, aabne Diet for alt det Nye og Ubekjendte, der bølger os imøde, huske paa, at det endnu kun er Morgengry for hele denne mægtige, jublende Flok; da vil man ikke blot tydelig opfatte de sidste 37 Aars Vidundere, men tillige faae en Forestilling om hvad Fremtiden endnu gjemmer bag sit Forhæng.

Hvis det er Maalet, at bringe Lys til Mørke, at kæmpe og kæmpe, for at gjøre Smaat til Stort, saa maa Maalet være naaet og Kampen næsten vunden; over disse Trældommens og Bankundighedens revnede Mure gaaer Solen frem, her holder allerede Civilisationen sin Fest. Hvis Livet er en Dag, der fylder mit Døie med Lys og farverige Billeder, mit Hjerte med Lykke og friske Indtryk og min Sjæl med Tak for alt det, jeg har faaet Lov til at see, saa føler jeg her at jeg lever.

„Ja vist er det kjönt Altsammen,“ bemærkede en aandrig Herre, da han saae disse Billeder omkring sig, „men det er da ikke blot Kunsten, som her feirer sin Triumf, vi maa ogsaa huske paa, hvormeget Naturen har bidraget til at forøge denne Skjønhed, idet den lagde alt dette Vand og alle disse grønne Bjerger omkring Byen.“

Nu vexler Billedet. Vi maa stynde os med vor Gjærning; om to Timer er det Middag, saa hviler Alt. Negeren kryber ind under Muren og lægger sig til Hvile paa Brostenene, Araberen skjuler sig i Templets Buegange, eller under Palmerne ved Springvandet. Han har taget sine Tøfler af, strækker sig ud paa Steenbænken og stirrer ubevægelig og taus op paa Graaspurven, som pladsker i Vandkummen, føler sig til i Støvet og slaaes med sin Kammerat om det Brød, den har stjælet fra Konditorens aabne Vindue.

Solen stiger. Man aabner Vinduesjalousier og Døre, men Heden bliver derfor ikke mindre, man tager

en Bog i Haanden, men følger ikke med dens Indhold, Tanken er ikke istand til at fastholde et Begreb, Diet opfatter ikke længer noget Billed. Liv og Færdsel døer bort i Gaderne, Stilhed og Hvile over Alt, Lys og Blomsterduft over Alt. Luften er gjennemsigtig og har en umaadelig Dybde. I dette Aldlys synes den at være opfyldt med tusende, flagrende Atomer, ubegrebne Tilværelser maaskee, der hvirvle og boltre sig i de zittrende Straaler. Oleanderbuskene drønske deres Blomster ind over Altanen. Tanken sover, et ubeskriveligt Velvære hviler over os, der er ingen Sorger til i dette Dieblis, man ønsker Intet, savner Intet. Dufsten fra Orangeblomsterne er som et Hjærtegn, Havets dæmpede Sang som en Hilsen fra dem vi elske i Hjemmet.

Men Solen stiger, Varmen lægger sig som Taage over Byen og Bjergene, Himlen er ikke mere blaa men rød, Havet ligner flydende Ild; det er ikke Luft men Flamme Du indaander. Murene i dit Bærelse brænde, Brostenene brænde. Du kan ikke gaa, ikke sidde, ikke sove, Du seer Intet, føler Intet, fatter Intet, en dødsig Mæthed hilder Dig i sit Nat, som den fangne Flue i et Spindelvæv. Af Skabningens Mesterværk bliver der kun et sammenskrumpet, gispende Dyr tilbage. Ifarus falder ned fra Himlen, de glødende Straaler smelte Boget paa hans Binger. — Men Solen stiger.

Atter vexler Billedet. Nu er det mørk Nat omkring paa Bjergene, men inde i Algier brænde Gaslygterne og Musikken spiller fra Gouvernementspladsen. Smorges var det Virksomhedens, Arbeidets travle By, iasten

søger man kun Glæde og Forlystelse, medens alle det travle Livs Hjul ere standsede. Maanen seiler paa Himlen og seer ned paa Havet, hvorledes enhver legende Bølge fører et Omrids af dens Billed bort med sig. Stjernerne komme frem, den ene efter den anden, som Damer, der træde ind i en Balsal.

Udenfor Conditiorerne ere alle Stole besatte med Herrer, som drikke Kaffe, Sorbet eller Ol fra Marseille. Der maa man ogsaa søge disse talende Fortidsbilleder, som Frankrig er saa rig paa: gamle Officerer, broncerede af Afrikas Sol, en Række Ordenstegn paa Brystet og Ar i Ansigtet, der levere Commentar til Ordenerne. Musikken opildner dem, de lytte og smile, medens de spadserer omkring med en Stok i Haanden og en Cigar til to Sous i Munden. De have kæmpet Bryst mod Bryst med Russerne, med Kabjlerne, oplevet Eventyr, som Ingen vil tro paa, af den Grund fortælle de dem heller ikke, der staaer blot Noget at læse derom i deres Holdning og i det rynkede Ansigt. Smaa Sjomfruer, Todepiger, Advokatsfruer og tvivlsomme Skjønheder med raslende Silkekjoler og duftende Tørklæder, vove sig forsigtig ind imellem disse vilde Løver, de eneste, den Fremmede kan være sikker paa at møde i Algerien, spejde og gaa igjen med et Smil eller en skuffet Mine, alt eftersom de have fundet eller forgæves søgt den Lykkelige, for hvis Skyld de kom. Og Arbeideren og Handelsmanden, Herren og Tjeneren, Fader og Moder med hele den tyrkiske Musik af stoiende Røllinger efter sig, komme her sammen for at kjøbe Stads i

Ottefyllingsboutikerne, - spadserer omkring paa Kaierne, drage frisk Luft fra Søen, friske Nyheder fra Bladene, bedømme, helst fordømme enhver ny Regeringshandling. Aftenen er Politikens Time, hvori man affatter Konger og Keisere og skaber nye, bygger Luftkasteller for sin Sidemand og lader ham bombardere dem ned igjen. Boulevarderne i Algier ere som Boulevarderne i Paris, Himlen er en anden, Folkeslaget det samme.

Saaledes er det moderne Algier. Længere ud paa Aftenen, naar Maanens blaalige Lys falder ned imellem alle disse Aridthuse, som man desuagtet kalder hvide hveranden Maaned, for at de bedre skulle holde Solvarmen ude, naar Kanonskuddet fra Bagtskibet har drønet hen over Staden, naar Artilleristens Horn har blæst Tappenstreg oppe paa Kasbaen, og det begynder at blive stille i Gaderne, saa vaagner først det gamle Algier, Orientalernes By, saa seer man et lille vistende Lys skinne ud over de flade Tage, der overalt tjene til Altaner, eller man bemærker det rødlig Skar, Lysset kaster hen paa de nærmeste Huse og paa Palmerne, der hæve sig op over dem. Hift og her synes det som om de høie Mure bevægede sig. Det er en hvidklædt Maurerinde, som læner sig ud over Tagets Rækværk, eller ligger paa sit Dyreskindstappe mellem Blomster og røde Silkehwynder, stirrende ned over Byen, lyttende til Musikken af en tostrænget Guitar fra Naboen tilgittrede Bindue. Deroppe fra seer hun Havet, som kredser om Bjergets Fod og den gamle Søroverhavn ved Bab el Ued og Muren, hvorpaa Deien ophængte de

afhuggede Christenhoveder i de gode, gamle Dage. Hun har slaaet sit Slør tilbage, Maanelystet hjærtegner hendes blege Ansigt. Venter hun, medens de sorte melankolske Dine stirre ud over hendes Fædrethjem, hvori det Nye og Fremmede fortrænger Alt, hvori hun selv snart er bleven en Fremmed, harmes hun eller glædes hun over alle disse selobudne Gjæster, som kom og sagde: Dit er Mit, og toge hvad de vilde? Banker hendes Hjerte af Forventning, eller er det stivnet under den forstenende Censformighed, som omgiver hende? — Hun er ung endnu og har dog aldrig kjendt Ungdommen, med dens Lyst, dens rige Haab, dens mangefarvede Drømme. Tiden listede sig forbi hende paa Hofesoffer, medens hun sad og stirrede ud ad de smaa tilgittrede Slughuller i Muren. Foraar blev til Vinter og til Foraar igjen, uden at det bragte hende nogen Forandring, ingen Erindring lyser ned i hendes Bryst, ingen Lykke har varmet det. Hun har grebet i Burets Jernstænger, vædet dem med sine Taarer, paakaldt en Frelser med sin bønligste Røst, han kom ogsaa, men er endnu ikke naaet op til hende. Hun har sørget sig næsten tildøde mellem disse kolde Mure, en Fugl, der i Orkenen synger sin Sang, uden at blive hørt eller forstaaet af Noget. Hendes Husbond og Herre ligger i dette Dieblik med forslagte Ben paa et Hynde, ligeoverfor hende. Hans blaasorte Skæg duster af Ambra og Sæminolie, han ryger af en lang Pipe og bliver siddende hele Timer i samme Stilling, pustende Røgen op i Luften, uden at mæle et Ord.

Justil

Kjærlighed har Maureren aldrig begrebet. Han kjender ikke disse friske og blide Følelser, som Livets Foraar fremkalder i vort Hjerte, og som siden bestandig efterlade deres Duft i det, ligesom Olien af de persiske Roser, i det Glas, der engang indsluttede den. I den rige Arabers Huus er Kvinden en Luxus, i den Fattiges et Trældyr mere. Derfor sidder dette Forsagelsens Barn, taus og sammensunken oppe paa Altanen, derfor gaa alle disse blege Kvinder omkring med et alvorligt eller sorgmodigt Udtryk i deres store Dine, visne Blomster i Haaret, visne Blomster i Hjertet. — Det er at være død, for man har ophørt at leve.

Nu slaaer Klokken Et i Kathedralkirken. Lydene forsvinde oppe mellem Maurerhusene, Kaffeerne lukkes, Graeberen staaer ufortrøden henne paa Hjørnet ved Fontainen og hvifter den Kommende nogle tvethdige Ord i Dret, forsvinder et Dieblif med ham eller til-

hvister den Næste det Samme. Der er udbredt en Stilhed over den hele By, som mellem de Dødes Grave.

Hvad er Aarsag til den alvorlige, næsten tungfindige Stemning, som griber os i Mørkets og Aandernes Time, medens vi derimod bestandig have Smil og Jubel til Hilsen for Dagen? — Er det maaskee fordi Dagen mere viser os vor Tilværelse i dens farverige Skjønhed, lader Sorg og Mismod træde tilbage, idet de forskjellige Indtryk fylde os og vexle med hverandre, medens Natten derimod drager et Slør mellem os og det materielle Liv, lukker Mindets, Længselens Døre op og lader os føle, at vi hernede, midt i Lykken, midt i Brimlen, dog kun bestandig ere paa Reise til Himlen, eller det Ubekjendte, som forstaaes derunder.

Hvad skal der nu kunne fortælles om Algier, som ikke Andre have fortalt tilforn? Kasbaen og Templerne, Husene og Haverne, Folket og dets Sæder ere hver paa sin Maade gjorte til Gjenstande for Optegnelser, saa fuldstændige som et Auctionscatalog, Skildringer, der allerede danne en vidtloftig Literatur, og hvori Efterfølgeren bestandig har føiet sine Udraabstegn til Forgængerens. Alle disse Skildringer maatte nødvendig fremkomme, dels som en Følge af vor Tids Skrivelyst, der driver Enhver: Kaldet og Ukaldet, til at søge Dagløn i Herrens Vingård, dels fordi Algerien i de sidste Aaringer er blevet det almindelige Balsfartssted for Europas vagabonderende Publicum.

Man vælger nu til Vinterophold Oran eller Blidah med dets milde og sunde Luft, ligesom man tidligere valgte Neapel eller Florents. Rægerne sende deres Syge til Chelifdalen, det er en Recept, som ikke koster Hovedbrud at skrive, det er desuden saa langt borte, at man ikke hører den Lidendes Dødsstus og dog saa nær ved, at Dampskibene fra Marseille kun behøve to Dage for at naae derved, en lille Usttour, omtrent som naar vi fra Kjøbenhavn tage til Bornholm, og næsten ligesaa billig.

Englænderne have bragt det videre end alle andre Rejsende, de lade sig ikke holde tilbage i Bjerne langs med Kysten, men drage paa Lovejagt ind i Atlasbjergene, danne Karavaner af Herrer, Damer og Børn for at spise Kuskus med den slygtige Beduin i Daserne, eller Figener hos den ubetvungne Kabyl udenfor Forterne. Nede mod Syd, paa Algeriens yderste Grændse, have nogle af disse Englændere bygget sig Villaer i maurisk Stil. Der bo de om Vinteren, med Udsigt til Saharas Sandørkener og den endnu førgeligere Udsigt til en Dag at see sig omringede af en Flok Arabere, der sprænger deres Porte og overfærer deres Struber.

Det skal ikke være ganske sikkert, at drage saalangt ned imellem Bjergene, eller søndenfor Forterne, hvor det franske Herredømme ophører. Ifjor boede der paa Torvet i Tarbes en irlandsk Adelsmand, som havde bereist Algerien i Selstab med en henrivende deilig Datter, efter det Portræt at domme, Manden bar

i en stor Kapsel, hængende midt paa Besten. Den unge Dame var bleven kjed af Europa, hvor hun havde ladet sig føre omkring fra Marked til Marked, paa de meest bekjendte Badesteder. Det var saa eensformigt allevegne, hun længtes efter noget Nyt, noget Knyttende, noget Umuligt, som kunde føres ind i Dagbogen og bringe Venner og Bekjendte til at studse, naar de kom tilbage. Altsaa toge de til Algerien, der var ubekjendte Egne, som man ikke engang kunde faae Reisebøger over, der var Ruiner til at tegne, der var Farer, Fodspor og Minder fra de forskjelliges Folkelag som have gjennemstroifet Landet. I Oldtiden droge Romerne derover, endnu tidligere Phoenicierne, de Sidste efterlode deres Grave, de Første anlagde Veie, byggede Broer og Vandledninger; saa oversvømmede Bandalerne Landet, de byggede ingen Minder, men lode sig nøie med at ødelægge Forgængernes. Efter dem kom Araberne med deres Cultur, Dagen fulgte efter Natten, dernæst Spanierne for at bygge Kasteller, Tyrkerne for at jage dem ud derfra. — I 1830 kom de Franke, og nu tilsidst kom de to Irlændere, for at skrive deres Beundring op i Dagbogen. De forsynede sig med Tolk og Anaia, det vil sige Leidebreve, med Chokoladefager, Pebermynteessens, forgyldte Kjæder og smaa Schweizeruhre, Gaver, der skulde ydes de forskjelliges Høvdinger, de besøgte. Faderen havde desuden en sexløbet Revolver og den unge Dame en lille catalonisk Dolk i rød Saffians Skede, hængende i sit Belte. Saa droge de ned mellem Bjergene.

Første Efteraar gik det ypperligt. Den gamle Irlænder forsikrede, at Araberne hørte til de meest ridderlige og dannede Menneſker, han havde truffet, deres Marabutter forstode hans Franſk, det var mere end man havde gjort i Paris, og hvor det ſtortede paa Faderens Sprog, forstod man bestandig Datterens ſtraalende Dine. Næste Efteraar begave de ſig dybere ind i Orkenen. Der var noget dyrt mellem de Indfødte, Kabylerne havde et særdeles udviklet Begreb for Guldpenge, under Tyrkernes Regimente ſloge de endogsaa falſk Mønt i en af Stammerne; men den gamle Irlænder var rig, hans blonde Datter klappede i fine ſmaa, hvide Hænder og forsikrede, at hun aldrig havde moret ſig ſaa herligt.

Denne gang bleve de længe borte. Conſulen ventede dem tilbage, men de kom ikke. En Dag drog en franſk Colonne ud fra Forterne, ned i Sahara. Dybt inde i Orkenen mødte den en gammel Mand i en ſønderreven Væredsburnus, barbenet, ſtøttende ſig til en Stav, Hovedet indhyllt i et Klæde, der ſkjulte en ſletlagt Flænge fra Panden ned over den venſtre Kind; hans hele Skikkelse var et Billede af ubefrivelig Nød og Elendighed. Det var den gamle Irlænder. — Araberne havde overfaldet ham, udplyndret ham, bortført hans Datter. Hvorledes det egentlig var gaaet til, vidſte han ikke at forklare. Han laa i god Ro og ſov paa ſine Bedriſter. Reifebogen under Hovedet. Da han vaagnede var det Nat, Bølgmørke overalt, han hørte Geværſtud og gjennemtrængende Skrig og følte ſig truffet af et

dræbende Slag. Da han kommer til sig selv igjen, er det høilys Dag, Solen brænder, han er ene, midt i Orkenen, hvorhen han vender sit Blik, møder det lysgule, bølgende Høie, Sand og Sand og intet Andet. Hans Bænde bløder, hans dyrebare Reisebog er borte, hans Pengepung er borte, hans Datter er borte, sporsløs forsvunden. Denne yndige men umættelige Fee, som havde opspist Europa og allerede begyndt paa Afrika, som behøvede to Verdenes til Skueplads for sine Bedrifter, som sov paa Atlask og drømte om Reifere, maatte nu nøies med en Jorddyngge under et Kameelhaarstelt, fængslet mellem en Arabers nøgne Arme. Den eneste Trøst for deeltagende Hjerter var, at hun uidentivt nu i Afrika havde fundet det Rystende, hun forgæves søgte i Europa. — Han kaldte paa hende, Echo svarede ham, han søgte og søgte, men fandt hende aldrig siden, forlod Algerien og boede nu i en Vænestol i den forgyldte Sol i Tarbes, for at drikke Velsmell og opffrive sine bedrøvelige Hændelser i en ny Dagbog.

Som allerede sagt, tilintetgjør ethvert kommende Aar flere og flere af de gamle Minder i Algier. De mauriske Huse, byggede af Kalksteen, med øverste Etage ragende ud over den underste, støttet og afstivet med skraa opstaaende Sparrer, af et mere malerisk end symmetrisk Udseende, forsvinde efterhaanden for brede og snorlige Gader med Boutiker, der vise flere Kjøbmænd end Kjøbere. Et af de smukkeste og fuldstændigst vedligeholdte mauriske Paladser er Gouvernøren Mac

Mahons Bolig. Det minder om Arabernes Værker i Sevilla og Granada, med den store Soilegang inde i Gaarden, med Døre, udfaarne af Egetræ, og indfattede af hvide Marmorpiller med forgyldte Kapitæler, medens alle Bægge i Værelser og paa Trappegangene ere indlagte i Brystningshøide med lignende hollandske Fliser, som dem man seer i Kasbaen. Der er smukt og friskt og kjøligt inde i disse Værelser og Bohavet ordnet med en Smag, som gjør et behageligt Indtryk og danner et harmoniskt Heelt med Bygningen.

Ligeoverfor ligger et andet Palads, som beboes af Erkebispem. Det har et ærverdigt Ydre, en opplantet Skildvagt udenfor Døren, et Bibelsprog over Døren; men om denne Helligdom veed jeg intet videre at fortælle.

I en Udkant af Byen ligger en nylig opført Bygning, der indeslutter et Værk, som sikkert vil blive af større Betydning for Fremtiden end alle de øvrige Værker tilsammen, Franskmændene have grundlagt i Algerien. Det er en Skole for de Indfødte. Ideen til den har Napoleon den Tredie givet. Her mødes de allevegne fra: Beduinen og Negerbarnet inde fra Orkenen, Kuluglierne fra Chelisdalen, Kabylenes Søn fra Bjergene, alle ere de lige gode i Lærernes Dine, og disse Lærere føle Lyst og Begeistring for Sagen, deres Idræt er dem en Livsopgave, dens Frugter vil blive dem til Velsignelse. Som smaa Børn lære de Indfødte fransk igjennem Billeder, de behandles med Kjærlighed, Undervisningen er en Sag, der ikke trætter,

skjøndt den, enkelte Frikvarteer fraregnede, varer fra tidlig Morgen til Klokken otte om Aftenen. En Marabut lærer dem Religion, vaager over dens Forskrifter, holder Bøn med dem, en Indfødt kogter deres Mad; det er Cultur og ikke Profelytmageri, man her stræber efter. I Begyndelsen sendte Araberne deres Børn med Ulyst og Mistviil til disse Skoler, hvoraf der findes 33 i Algerien, nu frygte de ikke mere, der er flere Elever end Pladser tilstede, det er bleven en Cresafag, at faae et Barn optaget derinde.

En Araberhøvding kom en Dag for at see til sin Søn. Der var Examen i Skolen, Drengen havde faaet Udmærkelse. Ingen ventede Faderen. Han stod i en Krog, indsvøbt i sin Burnus, sagde Intet, men stirrede med sine alvorlige, tankerige Dine paa den fremmede Verden, som her oplod sig for ham. Man viste ham omkring overalt, lod ham see Samlingerne, Riffelterne, Electrifeermaskinen. Han fulgte, mørk, taus og med den Ro og Værdighed, som betegner en Araberhøvding. Da han havde seet Alt standsede han i Porten, knælede ned, greb Lærere's Haand og kyskede den.

„Lad mig faae min Søn hjem med mig,“ sagde han.

Det var der Intet til Hinder for. Drengen fulgte sin Fader og kom tilbage til Hjemmet. Han fik en Hest, nye Begekammerater, blanke Vaaben, Lov til at bruge Bøssen, Alt hvad han bad om, han var fri, ubunden, det var atter Orkenens Luft han indaandede. „Nu glemmer han vist snart Skolen og de Fremmedes Lær-

domme," tænkte Faderen. — Det syntes ogsaa at være Tilfældet. Drengen fulgte med Stammen og deeltog i dens Snsler; men mærkbarlig nok, da nogen Tid var gaaet, lod Drengen ikke længer til at være den Samme, han glemte Hesten og de nye Vaaben, blev taus og sad og faldt i dybe Tanker. Alt hvad man gjorde for at opmuntre ham, hjalp ikke, han længtes tilbage efter sin Skole, efter dens Fred, dens Orden og de milde Sæder, han der havde faaet Indtryk af. Høvdingen fortvivlede, men derved var der Intet at gjøre. Han fulgte sin Søn tilbage. Idet de skiltes, trykkede han Drengen til sit Bryst, da løb Taarerne ned ad hans brændte og rynkede Kinder.

„Det Barn har faaet to Hjerter," sagde han. „Et, som hører Orkenen til, et andet, som tilhører Eder. — Der har I ham tilbage igjen.“

Som hvide Anemoner paa en Skovgrund tage alle de smaa Landsteder sig ud, der hvert Aar forøges langs med Algiers østlige Havbugt. Nedenfor løber et lille Stykke Jernbane. Ved at følge den kommer man efter en halv Time til Acclimationshaven, hvor Palmen, Myrthen, Cederen og Cypressen trives lige frodig, og hvor ubekjendte Planteflægter fra China og Australien, fra Alverdens Lande kortsagt, udfolde en vidunderlig Farvepragt og en næsten bedøvende Duft. Mellem Træerne findes Aflukker for vilde Fugle. Om Middagen, medens Solen brænder, er der svalt og kjøligt under disse lange Rækker af Daddelpalmer, som i October Maaned bære en utrolig Mængde Frugt,

Haven er Balfartssted for Alt hvad der er Ungt og Smukt og Livslystent i Algier, meest dog om Søndagen, saa spiller Musikken; om Hverdagen er det roligt og stille derude, saa hører man Havet, som nedenfor ruller sine skummende Søer ind over Klippestykkerne, saa synge Fuglene mellem Buskene, og Firbenet piler afsted og fanger Fluer i Gangene, og Kasuaren og Emuen ligger udstrakt i Sandet: en Bunke Fjer, hvorfra der stikker et sort Hoved frem, hvis runde udtryksløse Dine stirre paa Solen.

Villaerne paa de grønne Skraaninger langs med Havens Sider beboes især af rige Maurere. Dertil flygtede de efterhaanden som det Nye inde i Byen fortrængte dem. Ethvert af deres Huse er omgærdet af en høi, hvid Muur, ethvert Bindue forsynet med et buet, fremragende Gitter. Solpopler, Korkege og Plataner skygge hen over Taget, en lille Sti bugter sig op til Stedet, ikke bredere end at et bepaffet Muldyr kan passere, og det behøver ikke megen Plads. Vogne benytte de sjeldent. Om Dagen synes disse Boliger og Alt omkring dem at være uddøet, først naar Andre sove, bevæge de hvide Burnusser sig imellem Skorstenene paa Taget, og Kvinderne komme frem i Maanelyset, for at indaande den friske Luft, som vifter ind til dem fra Havet.

I Mustapha Superieur beboes et Landsted af Marskalk Guilleminots Niece, Enke efter den berømte General Susuf, hvis sælsomme Bedrifter og personlige Egenskaber i en Arrække gjorde ham til Dagens Helt, ikke

blot i Algerien, men i hele Frankrig, ikke blot paa Valpladsen, men i Salonerne. Hans Historie er i høi Grad romantisk, og synes mere at tilhøre Eventyret end Virkeligheden. Det Vigtigste af den er bekjendt, enkelt. Smaaatræk, som endnu Ingen har omtalt, og som ere meddeelte denne Bogs Forfatter af Jusufs fortrolige Ven*, skulle vi fremstille i det Følgende.

Jusuf siges at være født paa Den Elba, en anden Beretning gjør ham til et Kjærlighedsbarn af en christen Slave og en fornem Tyrkinde. Der har bestandig hvilet et hemmelighedsfuldt Slør over hans Herkomst, blot det veed man, at han blev opdraget hos Benen af Tunis til sit fjortende Aar, under Indflydelse af alle Haremets Intriger, og at han forelskede sig i den deilige Kabbura. Beyens eneste Datter. Med hende gjennemgik han hele det første Kapitel i Kjærlighedens Historie, dens Haab og Længsler, dens Savn og Ænke. Skjøndt opdraget af Kvinder, voksede han op til at blive en Mand. Den vildeste Hest var et Legetøi for ham, han overgik sine Jevnlige i alle ridderlige Øvelser, fornemmelig i et eventyrligt Mod, som blev større under Hindringer og Farer, og hvorpaa han under de franste Faner har aflagt glimrende Vidnesbyrd. Han var en af disse

* Det er Oberst Rouget de St. Hermine, den hæderlige svensk-norsk-dansk Generalkonsul, her menes; en i høi Grad udmærket Personlighed, begejstret for Alt hvad der angaaer Danmark, forekommende og elskværdig mod Enhver, som bringer ham en Hilsen derfra.

eiendommelige Naturex, som kun søge Nyffen der, hvor den forener sig med Bevægelse og Handling og tager Afsted med Ro og Hvile. Han besad endnu et Fortrin, som burde være det sidste i en Mands Dine, skjøndt det undertiden er det første i Kvindens: Zusus var ualmindelig smuk. Det er ikke muligt at tænke sig regelmæssigere Træk, et ædlere Udtryk, noget mere Sorgløst og Forvovent tillige, end det lille fotograferede Billede viser, som følger hans Biografi, der udkom i Algier 1866, omtrent en Maaned efter hans Død. Han fremstilles i Generalsuniform, bedækket med en Mængde Stjerner og Baand og Medailler, som Kong Christian den Ottende forøgede med det danske Kommandørfors. Han sidder og seer frem for sig, med tilbagekastet Hoved, uforsagt og freidig, som om den hele Verden tilhørte ham; den tilhørte ham ogsaa, overalt hvor han kom frem; han har været Seirherre hvor han viste sig og hentet ligesaamange Trofæer hjem fra Valpladsen, hvor det gik imod Beduinernes Bøsser og Dataganer, som fra den anden Valplads, hvis Vaaben vare Aftlast og Floiel og hvissende Stemmer og brændende Blikke.

I Semilasfos Reise i Afrika skildrer Thyrst Pükler-Muskau Zusus med endnu mere levende Farver. Han har levet sammen med ham og forsikrer sine Læsere, at Zusus i Mod og Snarraadighed, i Skjønhed og Uimodstaaelighed var et Vidunder. Man bør tro Pükler-Muskau paa hans Ord, Zusus besidder ogsaa i hans

Bog alle mulige Fuldkommenheder, — een undtagen: Semilasfo lader ham selv fortælle sine Kjærligheds- eventyr og rose sig af den Lykke, han har gjort hos Damerne. — Hvem viser vel her størst Mangel paa Tact, Fyrsten eller hans Helt?

Zusuf forelskede sig altsaa i Beyens smukke Datter, og blev bønhort af hende. Det var en Lykke, som egnede sig for hans Natur, der var Skinsyge at bekæmpe, mistænktsomme Blikke at stufte, Vist mod Magt, Kløgt og Snildhed mod Fare. Som en Flod, der voxer ved at hæmmes, drog hans Videnskab Styrke fra de Hindringer, der stillede sig mod den. En Nat mødtes hun og Zusuf paa Terrassen. Natten var deres Dag, fra den droge de Aande og Liv. Da knælede Rabbura ned for ham og hvistede:

„Hjælp mig! Du, som veed Raad for Alt, jeg er bange og jeg skjælver. Skaar, da vi skiltes, saae jeg under Laurbærroserne en Mand staa og lytte efter mine Ord, hans onde Dine stirrede paa mig. Inat staaer han dernede igjen.“

Zusuf smilede og kyskede sin unge Tyrkindses blege Pande, derpaa svøbte han sin Burnus om sig, lod sig glide ned fra Terrassen og forsvandt mellem Buskene. Rabbura bøiede sig ud over Rækværket, frngtsom og lyttende, Maanen skinnede ned over hende. Lidt efter kom Zusuf igjen og satte sig ved hendes Fodder, rolig og smilende som altid; der maatte et Jordstjælv til for at bringe ham ud af Fatning.

„Hvorledes gif det saa?“ spurgte hun.

Da slog han sin Burnus tilside, drog ud af dens Folder to blodige Dine, to Dren og en afflaaren Tunge og sagde:

„Med disse Dine har han seet Dig, med disse Dren har han hørt Dig, men her er hans Tunge, han forraader Dig ikke.“

Digtet, som skildrer denne Bedrift, og som engang blev sunget overalt, udtaler sig med endnu færre Ord og større Tyndighed saaledes:

»A ces mots il ouvrit une riche corbeille,
Dont il tira deux yeux, la langue, deux oreilles,
Et puis, s'approchant d'elle, il lui dit assez bas:
Il a vu, entendu, . . . Il ne parlera pas!«

Den smukke Tyrkindses Dine straaledede, hun skjulte sit Hoved ved hans Bryst og tilhviskede ham glødende Ord. Han havde forstaaet hende. Det var saaledes, hun vilde være elsket.

Drabet og Gjerningsmanden blev opdaget, Jusuf maatte flygte. Ved Kysten laa Briggen „Adonis,“ den franske Konsul skaffer ham Tilladelse til at følge med den. „Adonis“ skulde støde til Expeditionsflaaden, som landsatte de franske Tropper ved Sidi Feruch. Jusuf meldte sig til Tjeneste hos Chefen, General Bourmont, og blev ansat i dennes Stab, som Tolk; men Kontoret og Skriverbordet var ikke hans Plads, han vilde slaaes og ikke Andet. Bourmonts Efterfølger, General Clausel, gav ham det Hverv at danne et Korps af Indfødte, der skulde vælges blandt de meest anseete Familier i

Algier. Dette Korps opløstes kort efter for et andet af ridende Zuaver eller Spahis. Jusuf Mameluk, som han dengang kaldtes, blev deres Lieutenant, endnu samme Aar Capitain, dermed var Veien aaben og Mameluken paa sin Plads. Skulde der skaffes Underretning om de Indfødtes Stemning, kaldte man paa ham, gjaldt det en List eller en Overraskelse, lagde han Planen, gif det i aaben Kamp mod Arabere eller Kabyler, holdt man sig bestandig til ham, han kjendte Fjenderne, talte deres Sprog, imødegif deres Rænker, altid foran, altid fremmest i Faren, rastløs og utrættelig. Det var ikke Blod, men Ild, som flød i dette Menneftes Aarer.

En af Jusufs første Bedrifter foregif ved Bona. Man veed, at denne By ligger i Provindsen Constantine, inde i en Bugt, henimod Grandferne af Tunis. Da de Franske havde erobret Algier sendte de en Besætning af 150 Mand til Bona for at beskytte deres Handel. Det Dvrige af Provindsen var derimod endnu uafhængigt. Ibrahim Bey, en mægtig og anseet Høvding, stiftede kort efter et Oprør, under hvilket han nedfablede eller forjog de Franske og gjorde sig til Herre over Byen. Da dette rygtedes, sendte Beyen af Constantine et Korps Arabere imod ham under Anførsel af Ben Aissa. Han tog Bona tilbage og tvang Ibrahim til at indeslutte sig med sine Mand i Fortet ovenfor Byen. Han manglede Penge, manglede Levnetsmidler, og sendte i sin Nød Bud til Algier, for at udsone sig med Franskmændene, først og fremmest dog for at

bede dem om Hjælp. Jusuf var tilstede, da Sendebudet kom.

„Giv mig halvtredstindstve Mand med,“ sagde han til Hertugen af Kovigo, „saa skal jeg jage Ibrahim bort og tage Fortet.“

Man lo ad ham og ansaae ham for en Praler. — Storme et Fort med næsten ubestigelige Mure, som ovenikjøbet vare omringede af Beleirere, og saa halvtredstindstve Mænd mod et maaskee tidobbelt saa stort Antal! — Jusuf udførte det med tredive Mand.

Blandt disse Tredive var rigtignok Artillericapitain Armandy, og det gjorde Antallet en heel Deel større. Armandy var en Personlighed, der ligesom Jusuf kun aandede for eventyrlige Bedrifter, og som aldrig lærte at begribe en Fares Omfang, før han havde overvundet den. Han og Jusuf gif da ombord paa Korvetten la Bearnaise og seilede til Bona, som det hed for at varetage de Franskes Interesser under Arabernes og Tyrkernes Kamp.

Imidlertid blev Ibrahims Nød større med hver Dag. Hans Krigsfolk talte allerede høit om at aabne Portene for Ben Nisfa, Manglen paa Levnettsmidler steg, det var ikke muligt at holde Fortet længer. Han sendte en Officeer ned til Bnen for at underhandle om de fordeelagtigste Betingelser for Overgivelse. Han selv sad oppe paa Kasbaen og speidede efter den ventede franske Hjælp. Arabere eller Franskmænd, det gjaldt blot om hvem der bragte den største Binding. Saa=

ledes var Forholdet, da la Bearnaise ankrede foran Bona.

Ibrahim's Underhandlinger endte ikke heldig. Ben Aissa befalede ham at overgive sig paa Naade og Unaade og rømme Kasbaen til Fordel for Benen af Constantine. Jusuf og Armandy fordrede ligeledes, at han skulde drage bort og give dem Befalingen over hans Mænd.

Dagen efter at denne Ordre var bragt ham, kom en Tyrk svømmende ud til la Bearnaise, med Underretning om, at Besætningen i Fortet om Natten havde gjort Oprør, og lukket Ibrahim ned i en af Kasbaens Kjældre, hvorfra det var lykkes ham at undvige i Morgenstunden. De bade nu Franskmændene om Hjælp, men fremfor Alt om Levnetsmidler, som de havde manglet i de to sidste Dage. Lidt efter kom endnu en Tyrk svømmende, som erklærede, at Besætningen var rede til at overgive de Franske Fortet, naar de vilde komme iland og tage det i Besiddelse. Den Sidste tilføiede, at det maatte skee hurtigt, thi Ben Aissa havde truet med at storme samme Formiddag. Efter et Krigsraad mellem Jusuf, Armandy og Capitain Féard, Chef paa la Bearnaise, satte Korvetten sine Barkasser ud, Jusuf og Armandy stege ned, to Kanonerer og tredive Matroser fulgte efter. Med denne Armee roede de ind under Klippen, hvorpaa Fortet er bygget.

Tyrkerne havde samlet sig oppe paa Murene, de firedes Stiger og Reb ned til Baadene, Matroserne entrede op ad Tougene, ad Stigerne, ad Klipperne, den

Ene efter den anden, Zulus og Armandy i Spidsen. Lougene slingrede under denne Luftfart frem og tilbage, Stigerne sloges ind mod Klippen, et Feiltrin var Døden, at blive svimmel var ikke meget bedre, men det var først efterat have fuldbragt det Utrolige, at man anstillede saadanne Betragtninger. Endnu engang gif Fartøierne fra Skibet tilbage til Klippen, ladede med Riis og Bygmeel; dennegang bleve de angrebne af Ben Alisa, men uden Virkning. Besætningen jublede og fordeelte Levnetsmidlerne, medens Zulus heisede det franske Flag paa Toppen af Kasbaen, og Armandy forklyndte det nye Herredømme ved tre dundrende Kanonstød.

Ben Alisa var rasende. En Overløber havde om Natten bragt ham Underretning om Besætningens Oprør, og at Ibrahim sad fangen i Kjælderen; han ansaae det for afgjort, at han næste Nat skulde sove som Seirherre i Fortet, og nu, — saa nær ved Maalet og dog saa langt derfra. Han samlede sine Soldater og forklyndte en almindelig Storm mod Fortet. Zulus samlede paa samme Tid Besætningen i Fortet og talte følgende opmuntrende Ord til den:

„I have kaldt de Franske til Hjælp, og de ere komne. I hungrede, og vi gave Eder Føde, fra nu af tilhører Fortet Frankrig, og er der Noget blandt Jer, som ikke er fornøiet hermed, behøver han blot at sige til, saa kapper jeg Hovedet af ham.“

Der var Ingen som fandt Anledning til at bemærke Noget. 150 Tyrker gjorde fælles Sag med de

Franske. Lidt efter saae de en Afdeling af Ben Alissas Folk rykke ud fra Byen, de to Kanonerer rettede en gammel Sextenpundinger imod den, Skuddet splittede Colounnen, Araberne forsvandt. Dermed var Stormen opgiven.

Næste Dag lod Skrig og Sammerraab nede fra Byen. Ben Alissa plyndrede Bona og førte Indbyggerne bort med sig i Slaveri. Lange Rækker af Kvinder og Børn bleve drevne sammen med Kvæget, ind mellem Bjergene, ned mod Constantine. Deres Mænd og Fædre stode oppe paa Fortets Mure, de fornægtede sig ikke, taug og saae paa denne Nød og Elendighed, som om den aldeles ikke angik dem. Natten efter stak Ben Alissa Ild paa Byen og drog tilbage til Constantine. Han havde allerede tidligere haft Tilhængere blandt Besætningen i Fortet. To af disse stiftede en Sammensværgelse, der gik ud paa at dræbe Jusuf og Armandy, overvalde de tredive Matroser, og derefter overgive Fortet til Beyen af Constantine. Dagen og Tiden til denne Daad var bestemt, det gjaldt om at handle hurtigt, siden der ventedes en Forstærkning af franske Tropper fra Algier.

Jusuf blev underrettet om Planen. Dagen før den skulde fuldbyrdes kaldte han den tyrkiske Besætning under Baaben og holdt atter en Tale:

„I have bestemt at dræbe eders Officerer, og derefter overgive Fortet til Fjenden. I ere nogle elendige Forrædere allesammen!“ — Efter denne Indledning traadte han hen til de to Hovedmænd for

Sammensværgelsen, og vedblev: „Naa Jacob! naa Mouna! hvorfor tøve I? Diebliffet er kommet. — I ville ikke give Tegn til at begynde? — Jeg skal give det.“ Dermed drog han to Pistoler og skød dem gennem Hovedet.

Tyrkerne stode med Geværet ved Foden og saae til. Det var dødsstille i Rækkerne. Fra nu af kunde Jusuf gjøre med dem, hvad han vilde.

I September Maaned 1833 drog et Expeditionsforps ned mod Beni Merdes, en oprørst Araberstamme, som boede paa Bredden af Floden Mafran, øst for Bona. Korpset skulde forene sig med en Afdeling, som iforveien var draget ned til Ain Soltan, gennem Sletten Uled Kheiar. Den blev allerede ventet i flere Dage, imidlertid slog Korpset Leir og udstillede Vagtposter omkring paa de nærmeste Høider.

En sildig Aften vare Officererne samlede i Anførerens Telt, man røg Papiirseigarer, drak Toddy og udfaar Karrikaturer i Skygebilleder, til at vise frem paa Bæggen. Det var en yndet Tidsfordriv dengang. Mændene fra Slagmarken bleve til Børn i Teltene. Imidlertid faldt Samtalen paa Jusuf, som nylig var vendt tilbage fra Bona efter en ny og håderlig Bedrift. De yngre Officerer holdt Lovtaler over ham, de ældre taug og lyttede til.

„Hvad vil han egentlig her hos os?“ udbrod endelig en gammel Capitain med et vrantent og fortrædeligt Ansigt. „Hvem har havt Bud efter ham? — Vi vare Officerer nok hernede, nu er det Jusuf først

og Jusuf sidst, alle Andre ere glemte. — „De maa nødvendig sende ham over til Paris, for at vi kunne faae ham at see,“ skriver en fornem Dame til mig i det sidste Brev. Efter to Mars Tjeneste er han bleven Ridder af Greslegionen, Chef for tredie Jægerregiment. Han tager os jo Brødet ud af Munden. — Og hvad har han faa fuldbragt, som ikke Enhver af os kunde paatage sig? Det er en fabelagtig Enkke, som begunstiger ham, et uafbrudt Held, som følger ham. — Der har De hele Recepten.“

Medens dette blev sagt, aabnedes Teltforhængen. Jusuf viste sig i Indgangen, han havde hørt Alt, men lod som om Sagen aldeles ikke angik ham, og satte sig rolig og smilende ned ved et af Bordene. I det Samme kom en Sergeant med Melding om at Af-løsningen havde fundet en af de yderste Feltvagter udenfor Leiren, liggende paa Jorden, plyndret og med affskaaret Hoved. Den nærmeste Post stod halvtredsindstyve Skridt borte, uden at have mærket det Ringeste. Dermed tog Samtalen en anden Retning, fra nu af tænkte Ingen mere paa Jusuf. Denne Begivenhed fik desuden forøget Betydning ved at det Samme havde tildraget sig de to foregaaende Nætter: Feltvagten laa dræbt og Drabsmanden havde hvergang taget det affkaarne Hoved med sig. Hvad var herved at gjøre?

„Der maa strax stilles en ny Post ud paa samme Plet.“

„Soldaterne trykke sig.“

„Man kunde stille en Officeer,“ meente Jusuf.

„Hvem?“

„Capitainen der,“ vedblev han og pegede paa den Gamle, der nylig havde holdt Lovtaalen over ham.

„Det kunde man,“ svarede Capitainen, „hvis det var Skif og Brug her i Armeen, at lade Capitainerne forrette Tjeneste som Feltvagt.“

To yngre Officerer tilbøde sig.

„De tager feil, mine Herrer!“ sagde Jusuf, idet han stod op fra Bænken. „Det er ikke Dem, men mig, som skal gaa. Siden det hidtil kun har været Tilfældet, der skaffede mig Udgang til deres Kreds, maa jeg see at finde paa en Bedrift, som kan give mig nogen Fortjeneste, jeg mener nogen Ret til denne Ere. Altsaa gaaer jeg nu ud og tager Feltvagtens Post, som Capitainen der ikke har Lust til; hvis Drabsmanden viser sig, skal jeg bringe ham med og gjøre Capitainen en Forøring med ham, og for ikke at miste mine Vaaben paa dette Tog, saa tager jeg ingen med.“ Han spændte sin Kaarde fra, satte den hen i Krogen, aabnede Uniformsfrakten og vedblev: „Behag at see! nu er jeg ubevæbnet.“

„Men det er jo Daarskab!“ udbrod hele Forsamlingen. „Tag idetmindste deres Vaaben med.“

„Som De vil,“ sagde Jusuf. „Her er da mit Vaaben.“ Dermed tog han en Kniv fra Spisebordet, svøbte Kappen om sig og forlod Teltet.

Jusuf besad een Egenskab, som overgik Styrken, Modet, selv Geniet: — en urokkelig Tillid til sin Lykke.

Det var i Tjendøgustiden, dens Storme herfke over Algerien med en forfærdelig Bølge. Maanen viste sig af og til mellem de sønderrevne Skyer, naar den forsvandt hvilede der et fuldstændigt Mørke over Eggen. Udenfor Teltleiren kunde man ikke see ti Skridt foran sig. Jusuf fulgte med Sergeanten og hans Mandskab til Stedet. Den dræbte Feltvagt laa der endnu. Soldaterne dannede en Baare af deres Bøsser og toge ham med sig. Derefter blev Jusuf alene.

Han befandt sig paa Rynningen af en langstrakt Høi, hvis ene Side skraaned ned mod Mafray. Om Dagen vilde man herfra kunne følge Flodens Løb, ind over Uled Kheiaars frugtbare Slette, i dette Mørke derimod viste sig kun de halvvisne Toppe af Egetræerne, som voxede opad Skraaningen, endnu nærmere skjælnedes et tæt Krat af smaa Overgpalmer, gjennem hvilket der hist og her snoede sig nogle lysere Linier af smalle Stier, som Kreaturerne havde dannet over Bakkens.

Det var et Sted, der netop egnede sig til et Overfald. Mørket og Ensomheden begunstigede det. Krybende paa Hænder og Fødder vilde en behændig Araber være istand til at trænge igjennem Krattet og nærme sig sit udkaarne Bytte paa Armlængde, uden at blive bemærket. Det begreb Jusuf strax. Hans Blik syntes at gjennemtrænge Mørket, han lyttede, Faren skærpede hans Sandser. Lidt efter havde han fattet en Plan. Han drog sin Kappe af og svøbte den sammen over en af Palmebuskene, satte Huen ovenpaa og bortfjernede sig derefter nogle Skridt fra Stedet.

I denne Frastand saae Busken ud som en Mand, der krøb sammen af Kulde. Susuf rettede og pyntede paa sit Værk, det blev en complet Soldat, Skuffelsen kunde ikke være større. Derefter udsøgte han sig en af de høieste og tætteste Palmebusse og forsvandt under denne. Af og til nynnede han lidt, som for at lede Opmærksomheden hen til Stedet, af og til, naar Skyerne gik foran Maanen, kom hans Hoved frem over Busken, speidende til alle Sider.

Vinden strøg hen over Trætoppene, inde mellem Bakkerne bjæffede Schakalerne, og alle disse ubekjendte Lyd, som tilhøre Natten og hvis Ophav Mørket dølger, trængte til hans Øren. Nede i Leiren lod Alt nu til at være uddøet, et enligt mat og viftende Lysflaar betegnede alene Stedet hvor Chefens Telt laa. Der forløb omtrent to Timer saaledes, endnu havde Intet vist sig. Susuf begyndte at blive utaalmodig, en fugtig Kulde gjennemisnede ham. Afløsningen kom og gik igjen, han blev tilbage. Døre bag Bjergene mod Øst trængte en bleggul Lysstraale op over Horizonten. Det var Daggrøet som viste sig.

Da forekom det Susuf, at han hørte en svag Raslen inde i Palmekrattet. Buskenes Blade bevægede sig stærkere end før og i en lige Linie, som tydede paa, at Mogen trængte igjennem dem. Lidt efter skiltes de. Det svage Maanelys skinnede ned over et Hoved, indhyllet i en mørkegraa Burnus. Strax efter drog det sig tilbage igjen og forsvandt.

Susuf havde seet Alt, han blev liggende i sit Skjul,

ubevægelig som Stenen han stottede sig til. Hovedet kom frem paany, dennegang fra en anden Bust, nærmere ved den udflædte Figur. I samme Dieblig gif Maanen bag Skjerne og lod sig ikke mere tilsynne. Palmbladene bøiedes ned mod Jorden, ud fra dem kom en Araber krybende paa Hænder og Fødder, Jusuf horte hans tilbagetrængte og stønnende Aande, idet han bevægede sig forbi hans Bust, saa forsigtigt og lydlost, som naar en Snog kryber igjennem Græsset. To Skridt foran den udflædte Figur sprang Araberen iveiret og rettede sig i sin fulde Høide. Jusufs Bust stilttes i det Samme, og hvad der nu fulgte efter var et Diebligs Bærf, to sammenslyngede Legemer brødes med hinanden, sank til Jorden, hævdede sig og faldt igjen; man horte et gispende Aandedrag, men intet Ord, blot et langtrukket Suf og en hæs Rallen. Derefter blev Alt stille som før. Den Ene af de Kæmpende reiste sig og gif ned ad Bakken. Den Anden blev derimod liggende, han havde strakt sine Arme ud, og knugede begge Hænderne frampagtigt sammen omkring en Tot Palmblade.

Trompeterne blæste Reveille nede i Leiren, Solen stod op. Soldaterne gjorde Ild paa og lavede Kaffe. Officererne samledes i Chefens Telt. Det var atter om Jusuf, Talen dreiede sig. Han var endnu ikke kommen tilbage fra sin Feltvagt.

Paa engang udbrod en almindelig Jubel i Leiren. Det var ham der viste sig, omringet af Soldater, indsvøbt i Kappen, freidig og smilende som altid.

„God han sig saa tilsyne for Dem?“ spurgte man

„Ja!“ svarede Jusuf.

„Og De traf ham?“

„Han ligger deroppe.“

„Kommandøren holdt dog ikke sit Ord,“ yttrede den gamle Capitain. „Hvis De saae ham, lovede De, at bringe ham med Dem tilbage.“

Jusuf slog Rappen tilside og satte et bloddryppende Araberhoved hen paa Bordet foran Capitainen.

„Der har De ham,“ sagde han.

Enhver Tid og enhver Kreds har frembragt visse Personligheder, som Moden, Lunet eller Tilfældet mente over deres Bærd, og om hvilke Mængdens Hyl- ning da en Stund forenede sig, indtil et andet Lune, et andet Tilfælde lod dem synke og bragte dem ud af Cours igjen. I dag paa Tronen, imorgen i Støvet. Hvem af os har ikke seet disse smaa Sæbebobler blive pustedede iveiret, glimre og briste, uden at efterlade andet Minde end den Vanddraabe hvoraf de bestode? Det er jo Solens Egenskab, at den bringer Draaben til at funkle, men tørrer den ogsaa bort igjen. Jusuf skulde ikke dele denne Skjæbne. Han kom, saae og vandt, og vedblev at herske enevældig i sit Rige. I Kjærlighed og i Krig, naar han vilde vinde et Hjerte eller et Slag, brugte han sine Evner, som Murat sit Kavalleri: fremad gif det over enhver Hindring i strakt Galop, et dristigt Indhug, og Seiren var vunden; men han forstod bedre end Murat at bevare hvad han engang havde erhvervet. Fremad var hans Balgsprog,

dermed traadte han ind paa Banen, fremad var det sidste Ord han talte i denne Verden, dermed lukkede han sine Dine og sov hen. Hans Navn er uadskillelig forenet med Algeriens Historie, næsten med enhver stor og hæderlig Bedrift, der fuldbragtes under Erobringen. Det var ham, som med 25 Ryttere red igjennem et ubetvunget Land, forfulgt af Fjender, der aldrig havde kjendt til Naade eller Skaansel; dengang bragte han 100,000 Patroner ind i en beleiret By og frelst den; over Bona lyser hans Navn, over Constantine, over Erobringen af Abd el Kaders Smala, over hele det fredeliggjorte Kabylien. Det er kun to Aar siden han døde. En sørgende Kvinde førte hans Lig til Landsstedet i Mustapha Superieur. Der ligger Jusuf begravet i Haven. Hans Hustru boer derude, det er hende, som plantede Blomsterne paa hans Grav. Tiden har ikke bragt Lægedom for hendes Smerte, hun har heller ikke søgt at finde nogen Lægedom, men lukket sine Døre for Verden og blot forlangt, at blive glemt, for selv at have Lov til at erindre. Der er Fred og Stilhed omkring denne Grav, hvor en Levende sidder og holder Vagt over den Døde, Træerne skjule Stedet, Sorgen ruger over det.

Nu gaaer Rejsen videre, ind i Atlasbjergene, ind til Kabylerne, derfor Farvel Algier, med dine solhede Dage og stjerneklare Natter, med det Hav, der logrer for dine Fødder og den Himmel, der kjærtegner dit Hoved.

7.

B a b y l i e n .

To brede Landeveie føre fra Algier ind i Landet. Den ene gaaer mod Syd, gjennem de grønne Chelifdale, og begynder med et lille Stykke Jernbane til Blida, derfra fortsættes den over Metidjas umaadelige Sletter ned til Medias Palmelunde. I den klare Horizont vise sig en Række bølgende Høie, der i Sollyset ligne Skyer og om Aftenen gløde i et Purpurfar. Det er Atlasbjergene. Den anden af disse Veie gaaer mod Ost, ind mellem Babylernes Bjerge og Skove, over frugtbare Dale og udtørrede Flodleier, som i Regntiden svulme op til brede og rivende Strømme. Det er ad den sidste Veie vi drage.

Et Stykke forbi Kasernen Maison carrée og nedad mod Ben Aicha, ligner Landet en eneste stor Urtehave, hvis Grønt og Blomster, Bananer og Dranger indgærde Veien; men Haverne forsvinde, fem Alens høie Kørplantninger træde istedet, ogsaa disse vige for Cactus og Aloebuskene. Hesten puster og stønner

opad de steile Bakker. Hvor Bakkerne ende begynde Bjergene.

Landet her kaldes vel Store Kabylien, men de smaa Landsbyer og Hytter paa begge Sider af Veien ere kun beboede af Arabere; Gederne, Faarene og den opdyrkede Jord tilhøre dem. Hift og her har en fransk Kolonist bygget sig en grundmuret Avlsgaard nede i Dalene, som Issseurfloden vander, omgærdet den med høie, krenelerede Mure, hvis Skjæhuller vende ud til alle Sider. Araberbyernes Huse ere derimod næsten alle smaa og faldefærdige, nogle ere tækkede med Rør eller Straa og bestyngede af halbovisne Akacier eller høistammede Afstræer, andre Baaninger bestaa blot af et Tag eller et udspændt Uldtæppe, som bæres af nedrammede Stolper, aabent til alle Sider, saa at man til enhver Tid kan see Familien indenfor, siddende paa Hug, orkesløs og taus, med Armene slyngede sammen over Knæene, helst søgende hen til den Side som for Diebliffet bestinnes af Solen. Hift og her ligger et Karavanserei indenfor Veien, altid paa en Høide, der behersker de nærmeste Omgivelser, altid indkredset, som en lille Fæstning, af en Muur, med en eller to Rækker Skjæhuller ud til alle Sider. I de sidste Aar har man ogsaa bygget smaa Værtshuse paa Veien, til Skiftested for Dagvognene. Disse Værtshuse bestaa sædvanlig af to Bygninger, hvoraf den ene har en aaben Forside med et fremspringende Tag. Langs med Bæggene ere anbragte lave Sæder. Hertil søge Araberne og Kabylerne, og beværttes med Kaffe og Mais-

kager. Europæerne holde sig derimod til Bygningen ligeoverfor.

De første fire Miil omkring Algier vise et omhyggeligt dyrket Land, Maisen groer i Dalene, Byg, Hvede og Havre paa de høiere liggende Marker. Det var denne Egn, som Romerne kaldte deres Forraads-kammer, herfra og opad imod Djurdjura (mons ferratus) findes endnu talrige Spor af deres Kolonier: Ruiner, Taarne, Buer, Piller og Gravsteder med næsten ulaselige Indskrifter. Sex Miil fra Bugie ligge de hensmuldrede Ruiner af en gammel By paa flere hundrede Huse og en Grundvold, som antyder et stort og udstrakt Tempel. Men det er ikke blot Romerne, som have efterladt deres Ruiner paa disse Bjerge. Mellem Olivenskovene ligger der nogle sprængte og sammenfaldne Mure, svartede af Røg, og hvorfra forfullede Sparrer stikke frem; sønderbrudte Kar eller omhuggede Træer betegne en Tilintetgjørelse, som Mosset endnu ikke har faaet Tid til at gro hen over. „Her har Krudtet talt, her er den hvide Ruskus bleven fort,“ siger Kabylen i sit billedrige Sprog. Her har han kæmpet mod Franskmændene og tabt. Gaaer en Alenke forbi Stedet, peger den hen paa Grusdyngen, rynker Ansigtet og udstøder nogle dæmpede Gutturallyd, som en Fremmed ikke forstaaer. Sandsynligviis er det ingen Lovsang over Seirherren, de synge.

Fra Dellsis og Tizi Uzu befares Egnen daglig af Diligencer og Fragtvogne, en lidlig Færdsel har udviklet sig mellem Stæderne og de nærmestboende

Stammer. For at skaffe en banet Vei have Franskmændene opfyldt Lavningerne, udjevnet Bakkerne, sprængt Klipperne. Tidligere fandtes ingen Landevei i denne Egn. Kamelerne havde dannet en Mængde smaa Stier, som slyngede sig i hverandre fra By til By, fra Badested til Badested, henover Bakkerne og langs med Foden af Bjergene. Vogne kjende de Indfødte naturligviis ikke.

Efterhaanden som den dyrkede Jord forsvinder, begynder en sandet og stenet Grund, hvori alene Oliven-træerne synes at kunne trives, Oleanderen dog ikke at forglemme, Laurbarrosen, som de Franste kalde den. Denne Busk skyder frem i en utrolig Yppighed paa enhver fugtig Grund, ethvert Flodløb er indkredset af den. Fra Mai til October bærer den sine lysrøde Blomsterklynger og udbreder en næsten bedøvende Mandelduft, naar Solen skinner paa dem. I Beni Katens Stamme og nede ved Blida brænder man Kul af denne Busk, som opnaaer en Høide af fem til sex Alen. „Den forgifter Vandene,“ sige Araberne.

Det er nu en Bjergegn vi drage igjennem. Klipperne begynde med Kalkstene, hvis sprængte Flader vise en broget Farverigdom af Fjernvandet, som siver ud igjennem Spalterne og afgiver et Offerlag, der vexler imellem lysegult, orange og brunrødt. Disse Farver danne en smuk Grund for en Mængde smaa lysegrønne Bregner, Leverurt og Snerler, som skyde frem i Skyggen. Nærmere Tizi Uzu vexler Kalken med Flint og Marmorlag, hvorpaa der affætter sig et

fingerthft Salpeterfnug. Ved Fort Napoleon findes hele Bjerge af blaahvidt, fiintfornet Marmor; de macadamifere og brolagge Gaderne med Marmor, de mure Huse og Stalde op af Marmor.

Bjergene blive steilere. Undertiden møder man en enlig og mægtig Ruin paa Høiderne, revnet af Jordfkalv, forladt af Beboerne: en udstillet Vagtpost, der speider og giver Agt paa Alt omkring sig. Det er et af disse mange Forter eller Bordj, som Tyrkerne byggede, medens de herskede over Landet. De turde ikke vove sig ind mellem Kabylernes Bjerge, men fra Forterne beherskede de dem dog. Derinde laa en stærk Garnison, som rykkede ud og fangede Karavanerne, trængte frem saa langt den kunde, bortførte Kvæget, brændte Byerne og gjorde Mænd og Kvinder til Slaver, naar de nægtede at betale Skat. Denne Afhængighed, hvori de nærmeste Kabyler, som en Folge af disse Forter levede, gjorde dem til Spot for deres Naboer, der boede længere inde mellem Bjergene. De afbrøde Umgang med dem paa Markederne, af og til fangede de En af de Betvungne, klædte ham i en Kvinde's Dragt, sværtede hans Ansigt, gav ham et Halsbaand af Kameelskarn paa, og sendte ham saaledes hjem til Stammen.

Hvor Bakkerne ere saa steile eller stenede, at de ikke lade sig dyrke, græsse mægtige Hjorder af Geder og Faar. Hyrden staaer imellem dem, oppe paa en Steen, hvorfra han kan oversee Alt, indhyllet i en hvidgraa Burnus. Hans Ansigt stirrer frem fra den

sammentrukne Hætte, brunt og magert som en Mumie. Den ene Flig af Burnussen har han hæftet op og samlet fuld af Agern, det er hans Kost. Han griber med begge Hænder omkring en lang Stav, støtter sig til den og stirrer tavs og ubevægelig, som Voths forstenede Hustru, ned paa de fremmede Ryttere, der afbryde hans Ensomhed og forsvinde paa de bugtede Stier mellem Bjergene. Skinner nu Solen ind imellem disse Bjerger og lader Forgrunden i Skygge, saa lyser den hen over et vildt og malerisk Landskab, hvori den Rejsende ved ethvert Skridt møder noget Fremmet, der tiltaler, noget Storartet, som tvinger til Beundring, noget Nytt og Gaadefuldt, som frister til Spørgsmaal.

Tizi Uzu er det første franske Fort i Store Kabylien. Det behersker en vid og frugtbar Slette, et Blomstertæppe i straalende og pragtfulde Farver, hvorigjennem Sebaufoden bugter sig og hvortil Djurdjura-bjergets blaalige og snebedækte Tæppe i det yderste Fjerne danner en Baggrund af uendelig Skjønhed og Dybde. Byen ligger nedenfor et Bjerg, den bestaaer saa at sige kun af een Gade, smaa Huse, der rumme henved 300 Indvaanere, som især leve af Garnisonen, og en umaadelig Sværm Mustiker eller sorte Mng, som især leve af de Fremmede, der besøge Egnen. En lille Kirke, en Kaffee, et Gjæstgiversted, der bringer de Rejsende tilbage til Middelalderens bestedne Fordringer, et Springvand, som mangler Vand om Sommeren,

en fransk-arabisk Skole og en Telegrafstation: det er Tizi Uzu.

Ovenfor Byen, paa Toppen af Bjerget, ligger der fra Tyrkernes Tid et stort Fort, rystet og revnet af Jordskælv, omgivet af en hoi Muur og flankeret af Bastioner. Siden 1855 have de Franske forstærket og udvidet Bygningerne, som nu kunne rumme en Besætning af 8000 Mand, 800 Heste og 400 Syge, samt Magasiner, tilstrækkelige til dette Antals Underholdning i tre Maaneder. Fortet er altsaa Hovedsagen, deraf lever Byen, derom bevæger Alt sig, dertil ty de Indfødte for at faae deres Stridigheder bilagte, der er det arabiske Bureau, der boer Kommandanten, den fælles Fader og den fælles Herre:

„Vor Karl, som har saamange Ting i Ho'det,
Og som maa passe paa os Allesammen.“

Deroppe boer endelig en Skare af franske Officerer, som kjede sig forfærdeligt, og ikke kjende bedre Tidsfordriv, end at vise sig forekommende, opofrende og elstværdige mod enhver Fremmed, der vover sig ind imellem Saharas Bjerge.

Men ligeoverfor Fortet, paa den anden Side Dalen, saa langt borte, at kun Klokkelangen fra den lille Kirke naaer derover, medens der ringes til Høimesse eller Aftenfang, ligger et enkelt, lavt Huus med hvide Mure, hvidkalket Kuppel og beskyttet af en enlig Palme. Det er en hellig Marabutgrav, synlig i lang Afstand, ligesom Kæmpegravene paa Alheden. Dertil

valfarte de Troende, brede deres Tæpper ud og bede, der fortælle de hvad de ønske, savne og længes efter. Nyttet den hellige Mand ikke til deres Bønner idag, saa komme de igjen og tro, at han vil høre dem imorgen.

Fra Tizi Uzu fører en nylig anlagt Vei igjennem Bjergene op til Fort Napoleon, men den befares endnu ikke med Bogne. Diligencen standser i Tizi Uzu, og den Reifende, som vil videre, tager en Hest eller et Muldyr, faaer af Kommandanten en bevæbnet Spahi med til Veiviser, saa ride de ind mellem Bjergene. Er det i Regntiden eller om Foraaret, naar Isseur eller Sebau sende deres brusende Strømme ned igjennem Dalen, saa lægger man sine Been op over Halsen paa Hesten og lader den vade eller svømme over Floden; der findes nemlig endnu ingen Broer, men de savnes ikke heller, siden baade Muldyr og Heste benytte disse med gule og blaa Iris emaillede Dale til deres daglige Spadseregang og kjende ethvert Badested over Floden. Paa hiin Side Dalen fører den ny Militairvei, hugget i Zigzak, hen over Bjergenes Sider, langs med dybe Afgrunde, bevoxede ned ad Skraaningerne med Korkege, Cytisus og Figentræer. Gjennem spaltede og nøgne Klipper af mineralrigt Gneis og Skifer gaaer det bestandig opad, gjennem Huulveie og Kratstove, indvævede med Vianer, Vedbende og Klematis, fra hvilke en talrig brun Slangefamilie og store sribede Firbeen mylre ud, naar Solen skinner.

Vi ere nu midt inde i Kabylnes Land, deres Landsbyer vise sig rundt omkring os, paa Toppen af Bjergene, bestandig kun paa Toppen, ikke som i Thyrol og andre Bjerglandskaber nede i Dalen; oppe fra Høiderne bevogter man bedst Omegnen, derfra kan man lettest forsvare sig, og Kabylen er altid under Vaaben, har bestandig levet paa Krigsfod. Fra disse Høider faae han ned i Dalen, paa Røgen af de fjendtlige Leire, som ikke vovede at trænge frem mellem hans Bjerge, derfra har han maattet kæmpe mod Romere og Maurere, mod Tyrker og Franskmænd, og Kampen er endnu ikke endt, skjøndt der er Fred i Landet; han flaaes i denne Time med sin Nabo, hvis han troer sig forurettet, med den nærmeste Stamme, hvis den krænker ham. Saa danne Slægt og Venner en Sof, eller større Forening, der lover at staa hverandre bi under Kampen, saa drage de ud efter Solens Nedgang, eller i tidlig Morgengry, dræbe og plyndre, eller de stænge deres egne Døre og vente indenfor paa Fjendens Komme. Kvæget er bragt i Huus, Kvinderne staa Skildvagt bag Muren, speide og lade Bøsserne, Markarbeidet hviler, Vendettaen hersker, vild og rasende, gaaer i Arv fra Slægt til Slægt, indtil Marabuterne fra de forskjellige Stammer komme sammen, bestemme Soningsbøderne, byde Fred i Profetens Navn og lyse Forhandelse over det Huus, som fra nu af fortsætter Striden. Dræbes Manden i en saadan Feide og hans Søn er endnu for ung til at overtage Blodhævnen, hviler den i nogle Aar; Hustruen lever imidlertid

imellem hans Fjender, taler og arbejder sammen med dem, Alt synes at være Fred og Glemsel, Ild under Afte. En Dag tager hun Mandens Baaben, leverer dem til Sonnen og siger: „Gaa og havn din Fader.“ Er den samme Kvindes Barn en Pige, gaaer hun ind i Mændenes Kreds og siger: „Den vil jeg give min Datter uden Medgift, som havner min Mand.“

En Kabyl af Stammen Beni Yala mødte en Dag en anden Kabyl nede paa Markedet ved Guenzate. „Du skylder mig en Barra,“ (fem Skilling) sagde han. — „Jeg veed det, men Du faaer dem ikke.“ — „Har Du dem ikke, saa kan jeg vente.“ — „Jeg har dem nok, men Du faaer dem alligevel ikke.“ — Kabylen blev rasende og dræbte sin Skyldner med et Knivstik, Benner og Bekjendte kom til, man hentede Bøsserne. Efter sex Timers Kamp laa 45 Dræbte paa Markedspladsen. Denne Begivenhed fandt Sted i 1843, derefter fortsattes Striden om de fem Skilling i ti Aar, indtil de Franste i 1853 undertvang Kabylien. Da havde hele Landsbyen deelt sig i to fjendtlige Leire, alle Huse mellem disse vare nedrevne eller forladte, Markerne laa udrykede omkring Byen.

Beduinen boer i Telt, Araberen i en Hytte af Straa og Palmeblade, i et Træstur eller under udspændte Kameelhaarstapper, alle Kabylernes Baaninger ere derimod opførte af Muursteen, som de stryge, dækkede med Tegl, de selv brænde. Deres Landsbyer bestaa af tyve til tredive Huse, kastede uden Orden eller Plan mellem hverandre, ingen Gader, kun en Mængde

dybe Huulveie bugte sig op fra Foden af Bjerget, saa smalle, at en Hest eller Ko netop kan gaa igjennem dem. Kameler benyttes ikke. Ethvert af disse hvidkalkede Huse er omringet af en Muur med en lav Dør og nogle lange og smalle Huller til at stifte Bøsssepiben igjennem. Hele Landsbyen er dernæst indfredset af en høi og tæt Cactushække, hvis kjodfulde Blade paa begge Sider have lange, staaalhaarde og skarpe Pigge, der næsten gjør det umuligt at trænge ind igjennem Buskene. Alt har et forunderligt vildt og sælsomt Præg deroppe. Hesten og Æslet gaaer frit ud og ind ad den lave Dør i Huset, de bo i samme Stue, som deres Herre, Gederne klatre om paa Murene, for at æde de enkelte Græsbuske, som spire frem i Revnerne. Langs med Foden af Husene sidder paa Solsiden en Række gamle Mand og Drengue paa Hug, med de magre Arme slyngede sammen omkring Knæene, stirrende frem for sig, ud over Bjergene. Ethvert Ansigt, ungt eller gammelt, rober Klogt, Mod og en bestemt Villie, det udtrykker en inderlig Sorgmodighed og Forsagelse tillige. Af og til, uden nogen synlig Marsag, hæver en Mand i Rækken sin Røst og udstøder et høit og rædselsfuldt Skrig, det er som om den tilbagestrængte Vildhed af og til behøvede et lydeligt Udbrud. De Andre see hen paa ham, mumle nogle Ord, og synke atter tilbage i den tidligere Ro og Tausshed. Midt i Byen er en aaben Plads, hvor de Ældste komme sammen for at holde Raad og Dom. Enhver Stamme har sine Ranun, det vil sige gamle Bedtægter, der be-

stemme alle verdslige Forhold og som gaa i Arv fra Slægt til Slægt. Midt paa denne Plads ligger ogsaa et stort Huus, skummelt som alle øvrige, men uden Ringmuur. Leergulvet skjules med et flettet Græstæppe. Det er Bedehuset, hvori Marabuten holder Bøn.

Sidste Sommer rasede Koleraen blandt Kabylerne. Pesten maatte nødvendig træffe dem efter engang at være kommen til Algerien. Denne fortegraa Burnus, som er gaaet i Arv fra Fader til Søn, som aldrig skiftes, som i sine Folder endnu gjemmer forrige Sommers Støv og Mærker af den sidste Vinters Regn, disse sammentrangte Huse, uden Vind, uden Luft, Mangel paa Vand, umodne Algern, grønne Kastanier, ormædte Figener, af Alt fandt Sygdommen sin Næring. Da kunde man see de Døde ligge i flere Dage omkring paa Landeveien op til Forterne, hentarede Skikkelser, fra hvis

Uafyn Savn og Videlser endnu vedbleve at tale efterat Videlsen var endt. Deres Dine stode aabne, de tilbagetrukne Læber viste to Rækker lange, hvide og skarpe Tænder. Kom en Rabyl forbi, standsede han Hesten og drog med sin Stof den Dødes Burnus tilbage for at see paa Tatoveringen, hvilken Stamme han tilhørte. Undertiden bandt han Riget fast i Sadlen og drog bort med det, trækkende Hesten efter sig. Som oftest veltede han blot med Stoffen det døde Legeme længere ind under Buskene, eller lod det blive liggende, hvor det laa, efter i philosophisk Ro at have anstillet sine Betragtninger, og atter trukket Hatten op over Rigets Hoved. — Den Døde hørte ikke til hans Stamme.

Udenfor Landsbyerne ere alle Bjerge afdeelte i smaa Marker, indhegnede i de forskjelligste Figurer. Enhver Mand eier sit Stykke, hvori han har plantet Oliven- og Figentræer, eller saaet Byg, Hvede eller Havre og derefter nedpløiet hvad han saaede. Ploven er en Træstang, forsynet med en skraa Jernplade i den ene Ende, som med et Haandtag trykkes ned i Jorden. Til den anden Ende af Stangen fastgjøres et Tværræ, som bindes foran Køernes eller Oxernes Bänder, naar de skulle pløie. Hvor Bjerget er saa steilt, at Dyrene ikke kunne faa Fodfæste, graves Sæden ned med Spaden. Dette Arbeide forrettes sædvanlig kun af Kvinder. Kommer en Fremmed forbi dem medens de ere beskæftigede paa Marken, vende de ham Ryggen, tiltaler han dem, svare de ikke, standses han foran dem,

gaa de tilbage til Vandsbyen, men man standser ikke gjerne foran Kabylernes Kvinder.

Det Indre af deres Huse, har, saavidt jeg veed, endnu ingen Reifende villet skildre, og dog er Bamseligheden med at komme indenfor den stængede Dør neppe saa stor, som man har paaftaaet. En Abning paa to Alens Høide fører ind i et stort Rum, hvis Vægge hos de Rige ere overstrøgne med Ralkfarve, men i de fleste Huse kun vise de raa Steen. Oppe mellem Sparrerne hænge Faareffind for at tørres, og midt i Taget er der et lille Hul, hvorigjennem Røgen trækker ud. Den ene Halvdeel af denne Baaning tjener til Natteleie for Heste og Muldyr, i den modsatte Side boer Kabylen og hans Familie. Steengulvet er her hævet lidt over den øvrige Flade, og har i Midten en Fordybning, hvori der om Vinteren vedligeholdes en svag Ild af tørre Grenene. Noget tilbage staaer en Væv, høist findrig og eiendommelig dannet, ved denne ere Kvinderne i uafbrudt Beseftigelse, naar Markarbeidet eller Rensningen af Bonner og Træfrugter er tilende. Her forfærdige de deres Mandes Burnusjer (Haiks), eller Underklædningen (Habayas), ikke i et fortløbende Stykke, men i afpassede Mynstre, smaa og store, efter Klædningens Form. Ulden, der er lang, stærk og fiin, karteres paa grove, selvdannede Karter, til at spinde den benytte de en Haandteen, som Italienernes. Kabylerne dyrke ogsaa Hør, som efter Indavlingen tørres i Luften, knippes sammen i smaa Bundter, udblødes og brydes, ligesom hos os. Naar Manden bringer en fremmed

Gjæst ind i Hytten, træde hans Hustruer og Døttre tilbage bag Væven og skjule sig der til han er gaaet.

„Vi kjøbe vore Kvinder af deres Slægt,“ fortalte en Marabut. „Sædvanlig koste de 500 eller 600 Francs; jeg gav tusinde for den Ene af mine. Hun er den Bedste i hele Byen til at væve.“

Lys og Luft i denne Bolig kommer alene ind fra den aabne Dør. Vinduesaabninger kjendes ikke, Glasrunder endnu mindre. Skillerum mellem Mennesker og Kreaturer dannes af en Jordforhøining, hvorpaa der er opstillet nogle store Krukker af brændt Leer, formede som en etruskisk Urne. I den ene gjemmes Kornet, naar det er hentet ind fra deres Silos, det bliver da saa tørt og haardt i Krukken, at det lader sig knuse med en Steen for at benyttes til Ruskus eller Fladbrød. I en anden Krukke gjemmes Figener, som holde sig friske og velsmagende hele Aaret igjennem, Skade kun, at der i disse Figener næsten altid findes en lille lusebrunOrm, som man tager ud ved at aabne Frugten, før den spises. Krukkenes Aabning oventil er altid tilklinet med Leer, men nede ved Bunden er der et andet, mindre Hul, hvorigjennem man stikker Haanden og tager af Indholdet.

Der er tomt og øde inde i denne Bolig, intet Bohave, intet Tæppe, ingen Blomst, intet Spor til Hygge eller Velvære, mørkt og koldt er Alt, som de Afsyn, der stirre os imøde. Om Aftenen feies Gulvet reent og et flettet Halmtæppe bredes ud over det. Derpaa tager enhver af Beboerne Plads og sover ind.

Manden og hans Hustruer ligge oppe i Hjørnet bag Bæven, Børnene paa den anden Side. Kommer der en Fremmed, faaer han Plads ved den modsatte Bæg, for ham udbredes der en Bunte ugarvede Faareskind med Ulden opad; saa sover man i Kladerne, thi dem skifter Babelen ikke. Det trækker lidt ind igjennem Bæggen, ogsaa lidt ned fra Hullerne i Taget, Hesten og Hslet staa og puste ude i deres Stue, og stikke Hovedet ind til den ene store Urne, for at see, om der ikke skulde være bleven glemt en lille Figen, de kunde liste til sig, en Straale af Maanelysset trænger ind igjennem Abningerne ved Døren og mellem Sprækkerne i Leergulvet piber Faarekyllingen omkaps med Cicaden ude i Kastanietræet; men hvem giver vel Agt paa alt dette? — man sover ind. — Du ligger ved Siden af en stridslysten Mand, som aldrig har været den Christnes Ven, som maaskee heller aldrig bliver det, oppe paa Bæggen hænger en tveægget Flis og Nataganen med Fiilksaar til Mærker om hans Bedrift, thi paa Ryggen af sin Sabel filer Babelen en Streg for enhver Fjende han har fældet, — der ligge Bjerger og dybe Dale mellem dit Leie og den nærmeste Hjælp, Du er prisgiven Enhver, som har faaet Lyft til dit uldne Tæppe eller den Badsæk, han faae paa Hesten, da Du red ind i Landsbyen, — hvad skal en Revolver vel forslaa mod en langlobet Bøsse, eller en catalonisk Kniv mod en tveægget Natagan? — Snat, da Du ikke kunde sove paa Faareskindsbunken, men laa og stirrede iveiret og faae i Maanelysset en Hedderkop, saa stor

som en Solvdaler, spinde sit Næt fra Bjælke til Bjælke, faldt det Dig ind, hvor alene Du var, Bønnen havde ikke bragt sin Fred til dit Hjerte, Jordbunden synes at vige bort under dine Fødder; — og dog, midt i denne Gensomhed, mellem alle disse uforsonlige Fjender er netop Du mere tryk og sikker end nogen anden Mand i Landsbyen. Fra det Dieblik en Kabyl modtager en Fremmed med Anaia, eller det lille Tegn: en Kniv, en Ring, et beskrevet Blad, hvormed en anden Kabyl sender ham som Gæst til hans Huus, bliver den Fremmede Husets Herre, det er en Gressag for Bærten, at vaage over sin Gæst, som over sin bedste Skat, undlod han det, hændtes der et Uheld, mistede den Fremmede det Ringeste af hvad der tilhørte ham, vilde Bærten blive foragtet og udstødt af sin Stamme. — Møder Du en Kabyl paa Veien, og han spiser en Haandsfuld Figener med Dig, kan Du ride med aaben Pengepung Dag ud og Dag ind ved hans Side, det er ikke længer Dig, men ham, der skal forsvare den, — i modsat Fald, hvis Du ikke er hans Gæst, hvis han ikke har spist med Dig og hvis Du ikke er kommen til ham med Anaia, — ja, i modsat Fald fandt man rigtignok nedenfor Fort Napoleon elleve plyndrede og lemlæstede Lig i Tidrummet fra den 17de til den 23de August. Elleve Lig i een Uge, — over halvandet Mord om Dagen, som en Regnemester bemærkede.

En fransk Officeer tilbragte nogle Dage hos en Kabylhøding i en fjerntboende Stamme. Hødingen havde en smuk lille Søn, som sluttede sig til den Frem-

mede og fulgte ham overalt. Dagen før Afreisen kom Drengen ikke tilstede. „Hvor er din Søn bleven af?“ spurgte Officeren. — „Han er reist bort imorges,“ svarede Høvdingen. — Denne Dag hvilede der en forunderlig mørk og alvorlig Stemning over Alle i Huset. Den gamle Høvding vedblev at være forekommende og opmærksom mod sin Gæst, men det lod som om han tvang sig til at tale, det kostede ham Møie at smile. Da Officeren vilde bort, gik han ud for at see til sin Hest, han tog feil af Rummet og kom ind i et lille Afslukke, som tilhørte den gamle Høvding's Kvinder. Der laa Drengen paa Gulvet, bleg og blodig. Han var falden ned fra Loftet den foregaaende Dag og havde slaaet sig ihjel. Faderen var fulgt efter Officeren, han stod og saae paa sin Dreng, fortabt i en grændseløs Smerte.

„Og Du som fortalte, at han var reist bort,“ sagde Officeren.

Den gamle Høvding's Stemme skjælvede, hans Læber sitrede, men han tvang dem til at smile, bøiede sig og svarede: „Du var jo min Gæst, jeg turde ikke fortælle, hvad der var skeet. Jeg var bange, Du skulde blive bedrøvet i mit Huus.“

Omtrent en halv Dag varer Reisen fra Tizi Uzu op til Fort Napoleon. De Indfødte behøve kortere Tid dertil. De lade haant om den nye Chaussee og følge deres egne Stier, der bugte sig ind imellem Bjergene, langs med Skrenter og Afgrunde, og undertiden ere saa steile, at det synes umuligt for Hesten at

finde Fodfæste paa dem. „Det er Kabylnes Bei,"
sige de.

Nærmere Fortet blive Bjergene høiere og mægtigere, Afgrundene og Dalene dybere, alt omkring os har et Udseende, som minder om Fortiden. I den Rest af Skov, der viser sig hist og her, ere Træerne splintrede og fortbrændte af Synilden, eller begroede med hvidt Mos, der ligesom Skag hænger ned fra alle Grene. Klippernes spaltede og furede Toppe ere slebne glatte og blanke af Regnen, Revnerne udfyldte med gulnet og visnet Græs. Hist og her møder Diet de faldefærdige Mure af en brændt eller forladt Kabylnby. Der hviler dog en sælsom Fortryllelse over disse Bjerge, jo længer man trænger ind imellem dem, en ubeskrivelig Ro og Fred, som paatrænger sig Betragteren. Krudtrøgen er dreven bort, Echoet af Geværskuddene forsvundet, alt er mægtigt, udstrakt, ophøiet, og dog er der Intet som skræmmer i denne Storhed, den aabner os sine Arme, den kalder os til sig og lader os glemme, at der udenfor denne dybe Fred findes Strid, udenfor denne Høihed, Smaalighed, udenfor denne tause Drk en larmende, aandeløs, kæmpende Verden.

Inde i Bjergskovene mod Ost træffer man talrige Flokke af langhalede Aber, som undertiden forene sig og paa deres Biis foretage Razziaer omkring i Omegnen. En sjelden Gang om Natten afbrydes Stilheden ved et langtrukket Brøl af Løven, hyppigere træffes Pantheren og smaa Flokke af Antiloper og Gazeller, paa hvilke de franske Officerer gjøre Jagt.

Vildsvinet forekommer overalt i Kabylien, de Indfødte spise ikke selv dets Kjød, men sælge det paa alle Torve. Soldaterne fange de smaa Grise og tage dem med ind i Fortet, hvor de blive tæmmede og lære Kunstler.

Som en Dorn, der vogter paa sine Unger, ligger Fort Napoleon oppe paa Klippetinden og speider ned i Dalene omkring sig. De hvide Ringmure danne et stort Parallelogram, der dækkes af 17 Bastioner. Landsbyerne rundtomkring og Markerne og Dalene tilhøre Beni Katens gamle Stammer. Fortet selv er bygget paa Grunden af to nedrevne Kabylyer. En eneste lang Gade gaaer midt igjennem Byen og lukkes for hver Ende med høie, massive Porte af graahvidt Marmor, som glimrer i Sollyset og hentes op fra de rige Brud nedenfor Fortet. En anden Gade løber langs med et Stykke af Ringmuren, paa en Bakke, som man bestiger ad steile Steentrapper. Her have Araberne og Jøderne deres Boder, Skænkestuer og Vinkjældere. Deroppe laa tidligere en Kabylyby, som hed Imairen, længere nede, ved Kirken, boede Schernäuaerne. Deres Huse ere nu forsvundne, Grundvolden ogsaa, hvert Aar sprænges mere bort af Klippen, Bakker og Lavninger jebnes, nye Huse vise sig.

Oppe paa denne Bakke ligger ogsaa det arabiske Bureau, i hvis Gaard man daglig seer en Hob Kabylyer siddende omkring paa Steenbroen med forslagte Been, tause og ventende paa at blive indladte til Dommeren, som afgjør deres Stridigheder. Denne Dommer er en gammel lidlig Mand, en Humorist, der tager enhver

Sag fra dens morsomme Side. Han bærer en folde-
rig, snehvid Burnus af fint Uld, en stor Guldring paa
Fingeren, røde Støvler og i Beltet en sort lakkeret
Snustobaksdaase med en yndig, fed lille Dame malet
paa Laaget. Han stammer fra en anseet og mægtig
Slægt. „Det var mine Forfædre, som herskede over
Beni Katen, over hele Landet, saa vidt som De kan
see, de modigste af alle Kabyler, Abd el Kadars bedste
Benner; jeg selv har været med overalt hvor vi sloges
imellem Bjergene; jeg har udført Bedrifter — uh! —
jeg siger ikke mere.“

Det maa være sandt Altsammen, thi det er Manden
selv, som fortæller det. — Dmtrent saaledes seer han ud:

Kaserner, Lazareter, Magasiner, Ingeniørværksteder og Laboratorier, kortsagt Alt hvad der hører Soldaten og Krigen til, udgjør det Væsentlige i Fort Napoleon, ligesom i Tizi Uzu, Dra el Mizan og Fort Numale. Disse fire Skildvagter strække oppe fra Bjergtinderne deres væbnede Arme udover hele Landet og holde 1352 Byer, befolkede med 374,000 Sjender, under Naget. Men omtrent i et Riffelskuds Afstand fra Fort Napoleon, nede i Dalen, ligger en anden Magt, som bedre end den aarvaagne Skildvagt, bedre end Geværet og Kanonen, vil befæste sit Herredømme over Kabylien. Det er en Skole, en Samling af Værksteder, hvortil de unge Kabylser komme allevegne fra, for at undervises i Smeder-, Tømrer- og Smedearbejde. Her modtage de for deres Gjerning daglig en Frank, mindre end 12 Sous, som fradrages for Underhold og Bolig, thi Skolen føder og huser dem tillige. Efter tre Mars Forløb drage de bort igjen, underviste af dygtige og humane Lærere, og bringe deres Færdighed tilbage til de forskjellige Stammer. De tale nu det franske Sprog, deres Dine ere blevne opladte for Fredens og Arbeidets Betsignelser, og fremfor alt, deres Sind er forsonet med de Fremmede, under den Cultur, disse indprentede dem.

To Partier have i Frankrig bestandig søgt at bekæmpe hinanden med Hensyn til Algeriens Fremtid, to Systemer i Herredømmet arbejde hinanden imod. Det ene vil binde Algerien til Europa ved at befolke det med indvandrede Kolonister, der ligesom i Amerika

trænge de Indfødte tilbage mod Ørkenen. Det andet Parti vil kolonisere med Arabere, tvinge dem ind under Frankrigs Civilisation, ved at vise dem dens Fortrin. For en Uindviet synes det Sidste at have Alt for sig. At befolke Algerien med Europæere er at indkalde Mænd, hvis Livsvaner, Begreber om Bekvemmelighed, Fordring til Føde og Klædning langt overgaaer de Indfødtes og altsaa vanskeligere tilfredsstilles, det er at tage den Jord, som nu engang tilhører Araberen, eller som han idetmindste betragter som sin, det er at forevige Hadet, Røveriet og Krigen mellem de nye og ældre Besiddere, thi hvorledes skulde det vel være muligt at skabe Agtelse for Eiendomsretten, naar man selv begynder med Brud paa den? Det første System adskiller Interesserne, det andet forener dem, det tillader de Indfødte at leve i en vis Uafhængighed, under hvilken deres Sæder agtes, det danner Soldater af dem, som i Fredstid ere fortrinlige Gendarmer, og i Krig de Første til at styrte sig over de oprørske Stammer, for selv at sikres det størst muligt Bytte, det knytter Fortiden til Fremtiden og vil binde Venner til Fjender ved det stærkeste af alle Bånd: Selvinteressens. Man har nævnet Religionen som en Hindring for et godt og varigt Forbund mellem Franskmænd og Arabere; men imod den religiøse Fanatisme træder nu Rigdommens Fanatisme i Ramp, Samlivet med de Fremmede stiller ikke blot daglig det materielle Livs Behageligheder tilskue, men peger tillige paa Midlerne til at opnaa disse, det bygger Skoler, det udvikler Industri og et

forbedret Agerbrug, det aabner fortsagt alle Rigdommens Kilder og lader en lykkelig Fremtid blomstre ud af den fælles forenede Villie og Klogt.

Omtrent 20,000 indvandrede Kolonister bo for Diebliffet i Algerien, der er ikke en Sti i Bjergene, uden at den er betraadt af dem, ikke en Mine, uden at den er prøvet og tildeels bearbejdet, ikke en Kilde eller Dase, uden at man har et Kort derover, Orkenen er berøvet dens tidligere Rødsel, fra Sted til Sted anlægges Magasiner, om nogle Aar ville Jernveiene sprede deres Næt over Landet. Til alle disse Anlæg benyttes de Indfødtes Hjælp, deres Arbejde betales dem, Europæernes Haandgreb og Færdigheder paa-vinges dem.

Smidlertid fortsættes Striden mellem de to Partier, det første synes at være det talrigste og understøttes af Præsterne og flere bekjendte Generaler. Napoleon den Tredie har to Gange besøgt Algerien, for at faae Veilighed til selv at see og bedømme. Han kjender de gamle Folkeslags Historie, han erindrede, at Rømerne, overalt hvor de kom frem, begyndte deres Herredømme med at bygge Veie og Vandledninger, Keiseren fulgte denne Lære, og efterat have tænkt og grublet noget, sluttede han sig til det sidste Parti; hans Forgænger vandt Landet, han vilde vinde Folket. Kampen fortsættes, Klogten imod Krumstaven, Mildheden mod Kanoenen, Gen mod Mange, saaledes som det altid har været Napoleonernes Lod at kæmpe.

Franskmændene ere en Nation af Helte, de have skrevet dette Vidnesbyrd paa alle Europas Balpladse, selv paa den store, den de forlode med sænkede Orne, gif det dem ligesom Solen, der synes størst jo nærmere den kommer Jorden; de forstaa at erobre et Land, om de tillige forstaa at kolonisere det, om de besidde Udholdenhed dertil, vil først Fremtiden vise. Deres Værk i Algerien er saa langt fra fuldendt, at det kun kan ansees for at være forsøgsvis begyndt. For Diebliffet er endnu Alt i Garing, i Tvivl og Mistro mod de nye Ideer, som Exemplet lyser over og som skulle arbeide sig frem under de forskjellige Interessers indbyrdes Strid, Misforstaaelser og Feilgreb, der skulle rettes, vakte Videnskaber, der skulle forsones eller finde Hvile; først efterat dette er skeet, vil man være istand til at fælde Dommen; men det tager Tid, og der behøves mere end 37 Aar til at civilisere Folketslag som Arabere og Kabyler.

8.

Kabylernes Eiendommeligheder.

Kabylerne nedstamme fra Nordafrikas ældstbekjendte Indvaanere, fra Berberne; dermed er omtrent sagt Alt hvad man veed om deres Oprindelse. Deres Historie er Gissningen, de besidde ingen Minder fra Fortiden, ingen Literatur, ikke engang et selvstændigt Skriftsprog. I enhver Stamme seer man Mænd, hvis forskjellige Former, Udtryk og Hudfarve tyde hen paa de fremmede Folkelag, som i Tidernes Løb have hjemført Landet; man møder lyse, fregnede Ansigter med blaa Dine, gult eller rødligt Haar og Skæg, fremstaaende Kindbeen, alle Nordboens Kjendemerker. I nogle Stammer tatovere de sig med det græske Kors, som Marabuten omhyggelig overmaler, førend han slutter deres Egtepagt. I Beni Frausen og Beni Katen begrave de deres Døde i steensatte Gravkamre, ligesom i vore Kæmpehøie.

Fra Araberne skjælnes Kabylerne sig i Sæder og Tilbøieligheder, i Sprog og Samfundsforhold, i Alt.

Gjennem Aarhundreder have de levet i de samme Egne, under de samme Betingelser, uden derfor at være komne hverandre nærmere. Araberen i Byerne følger sin Rigdom i Haremet, der omgiver han sig med en forfinet Luxus, med Tjenere, som vogte paa hans Vink, med Slavinder, som beile til hans Blikke; hans Lykke er Orkesløshed, No til at drømme og nyde. Beduinen samler omkring sit Telt hvad der tiltaler ham meest: Heste, Kameler, Hjorder; af sit Folk forlanger han kun Beskyttelse, af sit Land en grøn Græsgang og en kolid Kilde, han forlader begge, naar han troer at kunne finde noget Bedre. Kabylen har en fast Bolig mellem sine Bjerge, han har kæmpet for den, han vil være fri og uafhængig, som hans Fader var det. Han besidder ogsaa alle den frie Mands Særkjender: et udviklet Retsbegreb, Selvevidsthed og Vresfølelse, Egenstaber, der kun behøve at ledes, for at frembringe noget Stort, Egenstaber, der skulle behandles ligesom Arudtet: concentreres for at vinde Styrke.

Araberen er lad og trættes af enhver Anstrængelse. Efterat hans tidligere Erhvervsilder, Røveri og Plyndring, ophørte med det nye Regimente, seer man overalt i Byerne en tiltagende Armod blandt dem. For nogle Aar siden, da de Trængendes Antal blev undersøgt, fandtes Damer af de fornemste Maurerfamilier prisgivne til den dybeste Fornedrelse, Modre, der folgte deres unge Døtre. „Skjæbnen vil det faa,“ sige de, og lade med denne Trost Hænderne synke. Kabylen arbejder bestandig, hans Skib kjender ingen Havn, hans

Sjæl ingen Vængsel efter Hvile, han er nøisom tillige, en Haandfuld Byg, en ormstucken Dadel, en Haandfuld Agern eller Kaktusfigener, er nok for ham, et og samme Klædningsstykke indhyller ham under den brændende Sol og naar Sneen og Stormene komme, en faldefærdig Hytte indeslutter alle hans Fornødenheder. Kabylen er opfindsom. Af Olivenolie og Oleanderaske laver han Sæbe, i Beni Abbas Stamme forfærdige de Bøsser, i Beni Slyman smelte de Jern, Flisfaerne gjøre smukke Knive og Sabler, som bære deres Navn. Nebulaerne lave Krudt, Kobber og Bly. I Alt el Urba flogede de endogsaa falsk Mønt under Tyrkernes Herredomme, og sørgede bestandig for, at den blev udgiven udenfor deres egen Stamme.

Forforskjellige i Alt, have Arabere og Kabyler bestandig været enige i deres Uvillie mod Franskmændene. De hade men frygte dem. — „Hvad ville de her? — De kom og toge Alt fra mig, de nedbrændte mit Huus, paatvang mig deres Love, de forstyrre mine Fædres Grave. Fra Herre er jeg bleven Træl, hvorfor skulde jeg da ikke hade dem?“ — Der ligger en streng og uforsonlig Logik i disse Uttringer, som har sin sande Side, men som ogsaa skuffer. De Franske toge Landet med Vaaben i Haand, de besidde det nu med samme Ret som de tidligere Erobrere, men de benytte denne Ret paa en heldigere Maade. Krigen skulde kun gjøre Plads for Freden. De have nedrevet Kabylernes Huse for at bane bekvemme Militairveie; udenfor Fort Napoleon, ved de to Landsbyer Agemun og Azuza, have

de opbrudt Kirkegaardens steensatte Gravkamre, saa Daglystet nu skinner ind imellem Stenene paa de hemsuldrede Rig, men Veiene lette Samfærdsel, fremme Handel og den indbyrdes Forbindelse mellem Stamme og Stamme. I Stæderne have de nedrevet Templer og hele Gader, men mellem disse smalle og krumme Gader, i hvis Dyb en Solstraale aldrig kunde trænge, boede Tyven, Lasten, Pesten. Desuden bygges der nye Huse og Moskeer i de nedrevnes Sted. De have givet andre Love for det fælles Samliv, men under disse blev Ketten til Magt, istedetfor at Magten før var Ret. Det nye Herredomme freder, som sagt, tillige over en bestemt Uafhængighed, i hvilken de Indfødtes Sæder og Begreber agtes og sikres. Enhver Stamme har sin egen Kadhi, som afgjør indbyrdes Stridigheder og fordeler Skatten. De berømteste Hovdinge forrette Tjeneste i det arabiske Bureau, mohamedanske Skriftlærde lønnes af Franskmændene for at undervise i Skolerne, Kanonerne fra Forterne forkynde med 21 Skud naar Ramasanfesten begynder, og siden med et Skud hver Aften naar den daglige Faste under Festen er tilende. Den tilslørede Maurerinde vandrer i Tryghed omkring i alle Gader, blander sig nysgjerrig i enhver Trængsel, uden at Nogen lægger Mærke til hende. Haremet er et ukrænkeligt Fristed, hvis Port aldrig nogen Fremmed vover at aabne, med mindre en lille Haand indenfor hjælper med til at skyde Slaaen bort.

Araberen er mørk, taus, indesluttet og vender sig uvillig bort fra de Franskes Sæder. I Civilisationens

Strømninger synes han at være bleven fastet som en Klippe, mod hvilken enhver Fremgang brøder sig. Babelen derimod søger at tilegne sig hvad der kan være ham nyttigt, han forstaaer den Kunst at lytte til, at høre og tie; taler han, er hans Røst i Begyndelsen eenslydende og afbrudt, et Skuldertræk og en Haandbevægelse erstatter hele Sætninger, bevæges han, kan der være noget ubeskriveligt Tillokkende og Melodisk i hans Stemme, bringes han i Videnskab, strømme Ordene som en længe luffet Kilde, der pludselig sprænger sine Skranke, da følger Billede paa Billede, begejstrede, indtrængende, overbevisende Ord, som naar Lehmann taler, da skummer og bruser det som Champagne, — Lehmann og Champagne? — ja, som Champagnen, der selv medens den bruser heftigst, kun kaster Perler over Glasfets Rand.

Det er Babelens Lærvillighed, denne Lust til at prøve og vælge det Bedre, denne Modtagelighed for nye Ideer, som de Franskes Kløgt bygger paa. Med Tanken paa disse Egenskaber opføre de Skoler og Værksteder, de tvinge ikke Babelen ind under deres Civilisation, men vente til han kommer af sig selv. Og som Herrens Aand svævede over Verden og drog Alt til Form og Birken, saaledes er der en anden Aand, som driver Mennesket fremad, med hans Villie eller imod hans Villie, den vinker og han maa følge, den vil tvinge Arabere og Babeler ud af Mørket, Stjernen vil lyse for dem, som for de tre Konger fra Østerland, indtil de standse foran Jerslen. En gavmild Natur

har skjænket dem Alt hvad de behøve til Frelse. En Kofst kalder paa dem, fra Gaderne, fra Boutikerne, fra Skolen, den naaer dem indenfor den stængede Port. Medens de selv ligge lade, høre de Flidens Hammerflag omkring sig, de see ogsaa Flidens Frugter, istedetfor deres egen Intolerans see de Mildhed og Humanitet, istedetfor Fatalismen, der lærer dem Trods og Foragt mod Alle, vil Christendommen lære dem Kjærlighed til Alle. — „Kæmper til sidste Mand mod dem der ikke tro paa Herren og hans Profet,“ siger Koranen, — „Tilgiver dem og gjører dem godt,“ lære Franskmændene. Hvorfor skulde de ikke omsider prøve, forkaste og derefter vælge det Bedre? Er det ikke Menneskets fælles Lod at prøve? — Hvad have vi ikke i Tidernes Løb troet paa, knæsat og igjen forkastet?

9.

Sagn blandt Kabylerne.

Kabylen er meget overtroist. Hans Bjerger gemmer paa onde Aander, Varsler, Gjengangere, Aabenbaringer, især Gjengangere, han kjender en Mængde Historier om disse. De onde Aander herske hele Aaret igjennem, undtagen i Ramasanfesten. Medens Fasten varer, lukker Profeten dem ind til Djævelen, der maa de sidde til næste Maaned, men saa vende de rigtignok ogsaa saameget værre tilbage. Kabylen holder ikke af at gaa alene ud i Mørke, han drager aldrig over en Kirkegaard om Natten, eller forbi et Mordsted, uden at paa-kalde Profetens Navn, thi hvor de Døde hvile, eller hvor der er blevet udgydt Blod, holde Dæmonerne sig til.

De følgende Sagn fortæller Marabuten fra det arabiske Bureau, oppe paa Fort Napoleon:

Abn med Faarehovedet.

Abn Asfau sad i Skoven og brændte Kul. Han havde to Poser af Gedeskind med sig, i den ene var

der tørrede Figener, i den anden Vand. Naar han blev sulten spiste han og drak dertil, imidlertid sad han og saae paa den rige Ben Mulahs Faarehjord, som græssede omkring paa Bjerget.

„Her sidder jeg og spiser Algern og Figener med Orm i, og bliver ved at være en fattig Mand alle mine Dage. Ben Mulah sidder i Solen og bestiller Ingenting, og han er dog en rig Mand. — „Den Rige skal dele sit Gods med den Fattige, thi saadant behager Herren vel,“ det staaer i Koranen, men Ben Mulah deler med Ingen. Hvad om jeg tog et lille Lam eller et Faar og slagtede det, saa kunde vi karte Ulden i Vinter og spise Kjødet naar Fasten var tilende.“

Han gif en heel Dag med disse Tanker, dernæst passede han paa, da Hyrden sov, saa tog han et Faar og slagtede det. Skindet flaaede han af, Kroppen gjemte han under en Busk, til han kunde faae den hjem naar det blev mørkt, men Faarets Hoved ristede han ved Kulmilen og spiste det paa Stedet. Om Aftenen bar han Skindet hjem. Hans Hustru klippede Ulden af og gjemte det oppe under Taget. Samme Nat gif Abn igjen ud til Milen for at hente Kroppen, men han fandt kun Benene, de vilde Dyr havde spist Resten. Da nu Ben Mulah savnede sit Faar, lod han spørge efter det. Der var Ingen som vidste Noget, men Mistanken faldt dog paa Abn Asfau, og det var hans Hund Skyld i. Den opsnusede Stedet, hvor Faaret var blevet slagtet, skjøndt Abn havde dækket Jorden til med Løv, dernæst fandt Hunden Benene af Hovedet,

som Abn havde spist ved Milen, tilsidst fandt den Faarekindet, som hængte oppe under Taget i hans Hytte. Abn paastod, at han havde kjøbt Skindet af en Mand ovre fra Beni Yanni, og tilbød at sværge derpaa ved Marabutens Grav, men Ben Mula vilde ikke have, han skulde gjøre Ed, og dermed gif Sagen hen. Om Vinteren kartede Abns Hustru Ulden og vævede en Klædning deraf, men fra det Dieblif Abn fik sin nye Burnus paa, lagde der sig ligesom en tung Haand paa hans Skuldre, han blev mager og svandt bort som en Skygge, tilsidst mægtede han ikke at forrette sin Gjerning længer, men sad paa Stenen udenfor Døren og rokkede frem og tilbage. Naar han tog Burnussen af, syntes han, det lettede lidt, men da frøs han ogsaa saameget mere. Næste Aar døde han og blev jordet i den ny Burnus. Morgenen efter Fordefærden kom Faarehyrden ned fra Bjerget og fortalte, at han havde seet Abn inat. Han sad paa en Steen ved Kulmilen og rokkede frem og tilbage. Hyrden kjendte ham ikke strax, men gif hen og spurgte, hvem han var og hvad han bestilte. Da sukkede Abn og sagde: Seg sidder og tæller mine Synder."

„Mig er det gaaet endnu værre,“ sagde den rige Ben Mula. „For da jeg inat laa og sov, bankede det paa Døren, da jeg lukkede op, stod der En udenfor, som kastede en Burnus ind til mig. Ikke rettere jeg kan see, er det Abn Usfaus.“

Abns Hustru blev kaldt til, og hun sagde, at det forholdt sig saa. De gif da ud til Gravene paa

Bjerget ovenfor Bnen, lettede Stenen og lagde den hvide Klædning ned til Abn, at det var hans kunde Enhver see, thi han laa nøgen i Graven.

Næste Nat bankede det igjen paa Ben Mulays Dør. Der stod en Mand udenfor, som rakte ham Abns Klædning og sagde: „Behold Du, hvad dit er.“ Dermed forsvandt han. Ben Mulay gik nu til Marabuten og fortalte, hvad der var skeet. Den gamle Mand rystede paa Hovedet og meente, det var det Bedste, de beholdt Klædningen, ellers fik de vist ikke No for Abn. De beholdt den da, men No fik de alligevel ikke. Næste Nat bankede det igjen, dennegang var det maanelyst, Ben Mulay saae en Mand uden Burnus staa og bøie sig for ham med Armene krydsede over Brystet. Hvad han især lagde Mærke til var, at denne Mand havde et Faarehoved siddende paa sine Skuldre.

„Kjender Du mig?“ spurgte han. „Seg er Abn Asfau. Det er mig, der stjål dit Faar, skjøndt jeg nægtede det. Ulden har Du faaet igjen, Kroppen spiste de vilde Dyr paa Bjerget, men fordi jeg vilde sværge ved Santonen, skal jeg nu reise mig fra Graven hver Nat og vogte din Hjord syv Aar tilende. Du skal aldrig miste saameget som et eneste Lam af den. Er Du saa fornøiet?“

„Mindre kan gjøre det,“ svarede Ben Mulay.

„Seg faaer ingen No før den Tid er omme,“ sagde Spøgelsset. „Bed for mig.“ Dermed forsvandt han og kom ikke mere og bankede paa Ben Mulays Dør. Men fra nu af saae Hyrden hver Nat en Mand

uden Burnus og med et Faarehoved paa Skuldrene, gaa og vogte Ben Mulans Faar, og hvert et lille Lam som gik udenfor Hjorden, det gjennede han tilbage igjen. I Begyndelsen vare Faarene sky og ængstlige, men siden vænnede de sig til ham. Naar det blev Vinter og de vilde Dyr kom ud fra Bjergene og toge de Andres Faar, mistede Ben Mulan aldrig noget af sine. Medens det var mørkt blev Manden ved at kredsse omkring Flokken, men naar det var lyst i Veiret og Maanen skinnede, sad han paa Stenen og rokkede frem og tilbage med Hovedet og sukkede dybt. Det varede syv Aar tilende. Efter den Tid horte man aldrig mere til Abn med Faarehovedet.

Hvad Børnene synge:

Nse Maane, som skinner ned i den allermindste Gade,
 Bring Hilsen fra os til vore Veninder;
 Siig: Komme de ei for at see til os,
 Saa komme vi for at besøge dem.
 Saften har vi det Allesammen godt,
 Smorgen ere vi maaskee synge.

Husene sukke.

En Aften sneede det paa Bjergene. Mændene i Landsbhyen vare gaaede til No. Da kom der en Fremmed igjennem Gaden og bankede paa en Dør. „Seg lader

som jeg sover," sagde Manden indenfor. „Profeten være med Den, som staaer derude og banker.“ Dermed svøbte han sig ind i sin Burnus og sov igjen. Vandringsmanden bankede paa en anden Dør, Manden stod op, drog Bøven for Kvindernes Leie og luffede den Fremmede ind. Derefter gjorde han Ild paa Gulvet, gav ham Noget at spise, og bredte Faarekind ud til ham nærmest Ildstedet. Saa sov de.

Da det blev lyst stode Folkene op og saae, at den Gjæst, Natten havde bragt dem, bar Silkefastan under sin Burnus og store Ringe paa Arme og Hænder.

„Jeg har ingen Ringe,“ tænkte den ældste Søn.

Da den Fremmede slog sin Burnus tilside og toede sit Ansigt for Bønnen, saae de, at han bar en tyk Guldkjæde om Halsen.

„Hvem der havde saadan en Kjæde,“ tænkte Sønnen.

Strax efter Middag tog han Afsted og forlod dem. Han vilde ned til Markedet udenfor Tizi Uzu, og de aftalte, at Sønnen skulde vise ham Bei igjennem Bjergene. Da den Fremmede gik, vendte han sig om til den lille Pige og sagde:

Jeg byder Jer ikke Skjænk for jeres Gjæstevenskab; hvad I gjorde mod mig, vil jeg gjøre mod Eder igjen, men der har Du en Ring til Minde om Lekhal Ben Zaleb, det er mit Navn.“ Dermed satte han en Ring paa den lille Piges Finger.

Da Sønnen skulde drage bort, gik han om bag Skorstenen og stak sin Kniv til sig. I det Samme

hviskede en Røst oppe fra Taget: „Lad det være!“ Han saa derop, men tog alligevel Kniven, saa gif de. Da han kom ned igjennem Gaden, gjentog den samme Røst sig fra ethvert af de gamle Huse, alle hviskede de: „Lad det være.“ Det lød bestandig hoiere for ham, saa han tilsidst stod stille og spurgte den Fremmede, om han hørte Noget tale. Denne svarede nei og de gif videre.

Ende mellem Bjergene blev Huulveien smal, Lekhal gif foran og støttede sig til sin Stok, hans Ledfager holdt sig noget tilbage. Bludselig drog han sin Kniv og stak den Fremmede ihjel, tog hans Penge og Guldsmykker og kastede Liget ned i Klostet. Derefter gjemte han det røvede Gods under en Steen. Men om Aftenen, da han gif hjem, sukkede alle Træerne han kom forbi, og ethvert af de gamle Huse i Landsbyen sukkede og hviskede: „Vee Dig!“

Næste Nat reiste der sig en Storm mellem Bjergene, alle Landsbyens Huse blæste om. Nogle af Mændene bleve frelst, men han som ikke vilde høre, da Lekhal bankede, og Morderen og hans hele Slægt, omkom ynkelig under Ruinerne. Nu staaer Bjerget øde og nøgent, langveisfra kan man see Murene af de omblæste Huse.

Sundens Hørs.

En Rabyl havde en Hund, som han holdt meget af. Da den blev syg, bar han den hen til alle de kloge Mænd han kjendte, for at søge Raad, men der var

Ingen som kunde hjælpe. En Aften gif han med Hunden i sine Arme, tungsindig og bedrøvet. Da kom der en Fremmed til ham oppe paa Bjerget og sagde:

„Jeg veed, hvad Du skal gjøre. Gaa ned til Santonen i Bu Amud og kjøb en Hørs af ham, men siig ikke, at den skal være til din Hund.“

„Er det et godt Raad?“ spurgte Kabylen. „Santonen er en hellig Mand og skriver ikke Hørs for en Hund.“

„Man hjælper sig som man kan,“ sagde den Fremmede og gif sin Bei.

Kabylen laa om Natten og grundede paa hans Raad. Det blev værre med Hunden. Om Morgenene gif han ned til Marabuten og bad om en Hørs.

„Jeg har ingen færdig,“ sagde den Hellige, „men det skal ikke staa længe paa at lave en. Sid lidt ned.“

Dermed tog han et Stykke Papir og skrev et Sprog af Koranen, læste over det og snede det med rød Traad ind i et Stykke Faareffind. Saa var Hørsen færdig.

„Hæng det nu om din Hals,“ sagde han, det hjælper for alskens Bærk.“ Kabylen betalte de otte Realer, Santonen forlangte og gif hjem igjen. Om Aftenen hængte han Tryllemidlet om Hundens Hals, og Morgenene efter feilede Dyret Intet; men fra samme Stund blev Kabylen syg og Hundens Brøst gif over paa ham. Det blev værre hver Dag, og i sin Nød gif han tilsidst ned til Santonen i Bu Amud, tilstod alt og spurgte, hvad han nu skulde gjøre.

„Du har begaaet en stor Synd,“ sagde den gamle Mand og rystede paa Hovedet. Nu maa Du opsoge Dig et eensomt Sted, hvor Ingen kommer, og tilbringe Tiden der med Bøn og Faste medens Maanen gaaer op og ned i tredsindsthye Dage. Andet Raad veed jeg ikke.“

Da han drog hjem, mødte han den Fremmede igjen oppe paa Bjerget. Denne lo og spurgte, hvad Sanktonen havde sagt. Den Syge fortalte det.

„Det var et daarligt Raad. Jeg skal give Dig et, der er bedre. Zeres By ligger i denne Tid i Riv og Strid med Naboerne; sank ligesaamange Smaasteen, som Du har Fjender, gjem dem Dagen over i dit Belte, og fast dem, naar Maanen kommer, ned i dine Fjenders Skorstene, saa faae de Sygdommen og Du slipper for den.“

„Er det ogsaa et godt Raad?“ spurgte Kabylen.

„Det er bedre end det andet,“ meente den Fremmede.

„Marabuten sagde Noget endnu, men min Køst bliver svag, bøv Dig ned, saa skal jeg hviste det i dit Ore.“

Den Fremmede boiede sig, Kabylen drog sin Flis, stak ham ihjel og raabte: „Raad skal betales, det sagde Marabuten.“

Saa tog han Hunden i sine Arme, gik ud og søgte sig et eensomt Sted mellem Bjergene og tilbragte der Tiden i Bøn og Faste, ikke som Marabuten sagde, i tredsindsthye Dage, men saalange han levede. Han blev anseet for en hellig Mand. Da han døde, reiste

de hans Grav paa det høieste Sted mellem Bjergene, saa den kan sees fra alle Sider, og den Ed, Kabylerne spørge ved Graven, er fast og ubrydelig.

Den visne Haand.

Kabylerne jorde deres Døde paa en aaben Bakke, i Nærhed af Landsbyen. Der gjøre de en steensat Grav, omtrent en Alen dyb, lægge Liget ned i dets Burnus og dække Graven til med store og flade Steen, hvorpaa de igjen kaste Jord.

En Dag kom en Kabyl, som hed Isar, gaaende over Kirkegaarden. Regn og Blæst havde ført Jorden bort fra flere af Gravene, en af dem kunde man see ned i, gennem Abningerne mellem Stenene.

„Der ligger den rige Sidi Ahmed Ben Burichas,“ sagde Isar, og saae ind i Graven før han gik videre. Lidt borte stod han stille og talte atter med sig selv: „De fortalte nede mellem Stammerne, at Ahmed var saa rig, at han lod sin Hest beslaa med Solvsfo.“

Derefter gik han igjen. Noget efter standsede han atter og faldt i dybe Tanker.

„Ahmed Ben Burichas lod sig jorde med alle sine Smykker,“ sagde han til sig selv. „Hvad Nytte har han af dem naar han er død?“

Med disse Ord vendte Isar om og gik tilbage til Graven. Han løstede en af Stenene lidt iveiret, stak Armen ind under den, og søgte til han fik fat i en kostbar Ring, som han drog af den Dødes Haandlede.

Derefter lagde han Stenen tilbage og skræbde noget Jord over den, før han gik sin Vej, hjem til Stammen.

„Sikken deilig Ring,“ sagde Isar næste Morgen, da de kom sammen i Solskinnet udenfor Bedehuset.

„Hvor har Du faaet den fra? spurgte hans Nabo.

„Jeg har kjøbt den af en Bøde,“ sagde Isar.

Naboen taug, men Marabuten, som sad hos dem, tog tilorde og sagde: „Du skylder din Nabo Penge for det Korn, han lod Dig faae ivinter. Det er bedre, at betale sin Gjæld end at smykke sit Haandled.“

„Paa næste Marked sælger jeg Ringen, saa skal Nabo blive betalt,“ sagde Isar og derved blev det. Men Isar folgte ikke Ringen.

Den følgende Sommer kom en Fremmed til Landsbyen og bad om Huusly Natten over. Han blev vel modtagen, og om Aftenen, da de sad og talte sammen imellem Husene, lod den Fremmede dem vide, at han hørte hjemme i Beni Yannis Arch.

„Der boer Mohammed Ben Amzian, som smeder de gode Vaaben,“ sagde En.

„Han danner endnu bedre Smykker,“ tilføiede en Anden.

„Mohammed Ben Amzian er min Fader,“ svarede den Fremmede, „men jeg paastaer ikke, at han smeder bedre Vaaben og Smykker end andre.“

„Vi have ogsaa Smykker her, som vist ikke ere ringere end dem de danne hos Beni Yanni,“ meente En, og bad Isar vise deres Gæst den røvede Ring. Isar gik ind og hentede den, og Alle roste det smukke

Arbejde. Den Fremmede syntes at være af en anden Mening, han sad og saae med stor Opmærksomhed paa Ringen og gav den tilbage igjen uden at sige Noget.

„Holder Du ikke den Ring for god, siden Du tier stille?“ spurgte en af Mændene.

Den Fremmede saae op og smilede. „Ringen er god nok,“ sagde han, „det sømmer sig blot ikke, at jeg roser den.“

„Hvorfor?“

„Det er min Fader, der har dannet den, hans Mærke staaer at læse paa Randen.“

Kabylerne overbeviste sig om at Manden talte Sandhed. Da de saae ret til, stod Mohammed Ben Amzians Navn at læse paa Ringens Rand.

„Hvem gjorde din Fader den Ring til?“ spurgte Marabuten.

„Til rige Sidi Ahmed Ben Burichas af eders Stamme.“

„Det kan ikke være saa,“ svarede Marabuten, „Sidi Ahmed lod sig jorde med alle sine Ringe.“

„Seg veed det nok,“ svarede den Fremmede. „Denne Ring sad ogsaa om hans Arm den Dag, de lagde ham i Graven.“

De Tilstedeværende saae hen paa Isar. Han sagde Intet, men drog Hatten over sit Hoved og gik bort fra Forsamlingen. De Andre bleve bedrøvede og sad længe og grundede over den Banare, der var paaført deres Stamme. Endelig sagde Marabuten:

„Bliv hos os imorgen over, Du har seet vor Skam, Du maa ogsaa see, hvordan vi holde Dom.“

„Det behøves ikke,“ sagde den Fremmede. „Der er holdt Dom.“

„Hvad mener Du?“

„Det skal I faae at see imorgen.“

Da han havde sagt dette, stod han op, svøbte sig ind i sin Burnus og forsvandt for Alles Dine.

Næste Morgen gif de først ned til Graven og gave Sidi Ahmed hans Ring tilbage, derefter vendte de tilbage og hentede Isar, for at holde Dom over ham. Da var Isars Arm visnet lige op til Skuldren.

